

2024

ÉPÍTÉS Z
ÉVKÖNYV
2024

MAGYAR ÉPÍTÉS Z KAMARA

TARTALOMJEGYZÉK

Hajnóczy Péter MÉK elnök köszöntője	2
Tutervai Mátyás főszerkesztő ajánlója	3
Beszámoló a MÉK Elnökségének 2024. évi munkájáról	4
2024. évben díjazott szakmagyakorlók	22
Magyar Építész Kamara – Kamarai Érem, Sándy Gyula-díj	37
A Kossuth-díjas Salamin Ferenc gondolatai	39
Philipp Frigyes gondolatai a Magyar Érdemrend Lovagkeresztje kitüntetése kapcsán	43
Interjú Csizmadi Péterrel a Magyar Érdemrend Tisztikereszt kitüntetése kapcsán	47
Interjú Ferencz István Kós Károly-életműdíjjal kitüntetett építésszel	53
Fajcsák Dénes gondolatai Ybl-díja kapcsán	57
Király Zoltán Ybl Miklós-díjas építész	61
Magyar építészet, ma és holnap – dr. Paulinyi Gergely írása	65
Szikra Éva Mócsényi Mihály-díjas tájépítész	69
Interjú Bordás Mónika Pro Architectura díjas építésszel	73
Öt húr (CAN Architects)	77
A Pro Architectura díjat nyert Garten Studio munkatársaival beszélgettünk	81
Szabó Levente írása Pro Architectura díja kapcsán	89
Ahogy elkezdődött – Balogh Balázs gondolatai az MMA Építőművészeti díja kapcsán	93
Az én történetem – Alvári Csaba Az év főépítésze	97
Interjú Sulyok Balázssal, Az év főépítészével	101
Interjú Földes László Prima Primissima díjas építésszel	105
Marián Balázs – Budapest Építészeti Nívódíjas	109
Díjátadások 2024. december 16-án a magyar építészet napja alkalmából	110
MÉK–MÉSZ Diplomadíj-pályázat 2024	112
Budapest Építészeti Nívódíja 2024	122
In memoriam	126

Az interjúkat készítette: Tutervai Mátyás

Kedves Olvasók!
Kedves Szakmagyakorlók!

Az Építész Évkönyv mint minden évben, ez alkalommal is a tavaszi Construmán kerül a szakmagyakorlók kezébe, bemutatva azt a hatalmas szellemi értéket, amelyet 2024. évben különféle díjakkal ismertek el. Büszkéek lehetünk pályatársainkra, kollégáinkra.

A 2024-es év hatalmas változásokat hozott mindennapjainkba, nemcsak a szakmagyakorlók, hanem a kamara életében is. A jogszabályváltozások okozta kihívásoknak való megfelelés még napjainkban is tart, de még várhatóak jogszabály-módosítások is, ahogy a gyakorlatban felmerülnek erre vonatkozó igények különféle helyzetek vonatkozásában. Nem egyszerű ma szakmagyakorlónak lenni, felgyorsult a világ, rengeteg újdonságra kell nyitottnak lenni és gyorsan kell tudni reagálni.

Amikor végignézzük a továbbképzések hosszú során – 2024. évben 404 db továbbképzési pontos program, esemény volt – amelyek lehetőséget nyújtottak új ismeretek megszerzésére, az pontosan ezt bizonyítja. A szakmánk az élethosszig tartó tanulásról is szól, ami túlmutat az oktatási rendszeren. Szakmai fejlődésünk folyamatossága elkerülhetetlen. Ennek segítségével tudunk naprakészek és relevánsak maradni, versenyképesek lenni. Ehhez kíván segítséget nyújtani a kamara a szakmai továbbképzések széles palettájával, akár ha csak a MÉK által szervezett képzéseket nézzük, akár ha más szervezetek által szervezett, és a kamarai továbbképzési rendszerbe illesztett programokra tekintünk.

Kamaránk sok újdonságot vezetett be 2024-ben is, például a kapcsolódó felsőoktatási intézmények diákjait vendégül látta az építész kamarában, hogy megismerjék a kamara működését, de magunk is kitelepültünk egyetemi rendezvényre. Folytattuk a sikeres programokat, mint például a SzeptemberFesztet, ahol egy napon át több száz szakmagyakorló hallgatta meg a változatos előadásokat.

A MÉK Elnökségének a 2024-es évről szóló részletes beszámolója olvasható a jelen Évkönyvben.

A 2025-ös évben is újdonságokkal fogjuk várni a szakmagyakorlókat, érdeklődőket, mint például a MÉK saját podcast-jának elindításával.

Kövessék híreinket a kamarai kommunikációs felületeken és jöjjenek el a Magyar Építész Kamara rendezvényeire a 2025-ös évben is!

*dr. Hajnóczi Péter
elnök
Magyar Építész Kamara*

Tisztelt Kollégák, kedves Olvasók!

Mint ahogy minden karácsonykor eljön a bejgli ideje, így tavasszal is menetrendszerűen érkezik az Építész Évkönyv, amely most 2024-ről szól. Idén is beszámolunk benne a Magyar Építész Kamara életéről, munkájáról, az építéssel kapcsolatos tavalyi történetekről, jeles eseményekről. Beszámolunk nem teljeskörű, de igyekszünk kiemelni benne fontos pillanatok, sikereket.

A 2025. év meghatározó eseménye lesz az október végén tartandó tisztújítás. Most jön a számvetési időszaka, összefoglalva, hogy miket sikerült elérni a 2021-ben kitűzött célokból, milyen munkák fejeződtek be, és mik azok, amik még folyamatban vannak. Ekkor kell felmérni azt is, hogy a meg nem valósult célok közül mik azok, amiket újra ki kell tűzni magunk elé, illetve mik azok az új célok, amik a világ változása okán kitűzendőek és teljesítendőek. Ennek során 1 cél kell, hogy lebegjen mindenki előtt, aki tenni akar a Kamaráért, mégpedig az, hogy bármilyen célt is tűzünk ki, azt csak együtt, közös munkával tudjuk elérni. A Kamara létszámát tekintve nem olyan léptékű szervezet, amely sok esetben ne lenne megkerülhető, ugyanakkor ha egységes, és megalapozott szakmai érvekkel tud akár a jogalkotók, akár a társadalom elé állni egyes ügyekben, akkor messzire elhallatszik a hangja. És persze az sem árt, ha a célok legfeljebb felülről súrolják a realitásokat és nem teljesen irreálisak. Hogy mi lesz a tisztújítás vége, merre megy tovább a Kamara, az majd a jövő évi Évkönyvből kiderül, addig pedig lássuk az idei termést!

Az Évkönyv első része hagyományosan a MÉK elnökségének előző évi munkájáról szól. A szakmánkat alapjaiban meghatározó, az állami beruházásokról és a magyar építészetéről szóló 2023-as törvények végrehajtási rendeletei 2024-ben jórészt megjelentek, és ezek előzetes véleményezése, majd utólagos értékelése jelentős energiákat kötött le a MÉK részéről. Ugyancsak nagy feladat volt a fenti jogszabályok alapján a Kamarára rótt szabályzatalkotási kötelezettség, amely kiterjedt mind a már létező szabályzatok módosítására, mind pedig új szabályzatok létrehozására. A szabályzatok egy részét a 2024. évi őszi küldöttgyűlés elfogadta, míg a következő csomag a 2025. évi tavaszi küldöttgyűlés elé kerül.

Mivel a jogszabályok szerint már kamarai tagsághoz kötött a főépítési tevékenység, így létrejött az új Főépítési tagozat, illetve felállításra került a főépítészek digitális nyilvántartási rendszere, a FÉNY. Ugyancsak megalakult az országos elsőfokú etikai- és fegyelmi bizottság, melynek működési szabályai most kerülnek kidolgozásra.

Részletesen beszámolunk a Kamara kommunikációját érintő tevékenységünkről. Ennek keretében olvashatunk a tavalyi SzeptemberFeszt-ről, amely ismét nagy sikerrel és nagy érdeklődés mellett került megrendezésre. A nyomtatott kommunikáció részeként továbbra is 2 havonta jelenik meg az Építész Közlöny, melynek fókusztemái ugyancsak megtalálhatóak évkönyvünkben. Beszámolunk a Facebook felületünkön indított „Karácsonyi készülődés 2024.” című játékunkról, amely során európai épületeket kellett felismerni azoknak, akik velünk is készültek az ünnepekre, részt vettek a játékunkban.

Részletes tájékoztatást olvashatunk a MÉK nemzetközi tevékenységéről mind az ACE, mind az ENCA, mind az ARCH-E keretében.

Ezt követően a hagyományoknak megfelelően bemutatjuk a 2024. évben díjazott szakmagyakorlókat. A felsoroláson túl megismerhetjük néhány díjazott gondolatait (Salamin Ferenc, Philipp Frigyes, Csizmadia Péter, Ferencz István, Fajcsák Dénes, Király Zoltán, dr. Paulinyi Gergely, Szikra Éva, CAN Architects, Szabó Levente, Bordás Mónika, Garten Stúdió, Balogh Balázs, Alvári Csaba, Sulyok Balázs, Földes László, Marián Balázs).

Bemutatjuk a 2024. évi MÉK-MÉSZ diplomadíjasokat és munkáikat, akik ismét magasra tették a lécet a pályakezdő építészek által képviselt építészeti minőség vonatkozásában. Ezt követően megismerkedhetünk a 2024. évi Budapest Építészeti Nívódíja alkotóival, akotásaival. Gratulálunk a díjazottaknak.

Évkönyvünket a legszomorúbb résszel zárjuk, az In Memoriam fejezetben búcsúzunk a 2024-ben eltávozott kollégáinktól. Emléküket megőrizzük!

Ilyen volt a 2024. év, munkával, sikerekkel, kevésbé sikeres pillanatokkal, sok-sok történéssel. Minden közreműködőnek köszönjük az együttműködését!

A 2025. év a kamarai tisztújítás okán még mozgalmasabb év lesz, reményeink szerint eredményes munkával, sok értékes pillanattal, SzeptemberFeszt-tel és sok minden mással. Arra biztatunk Mindenkit, hogy olvassa érdeklődéssel Évkönyvünket, és őrizze meg sokáig a kiadványt, amely később 2024. kordokumentumaként szolgálhat majd! Ha pedig kis szünetet tartana bárki az olvasásban, akkor kövesse a MÉK 2025. márciusában induló „ÉpítészeTről MindenKinek” podcastjának 2 hetente megjelenő adásait!

Tütrvai Máttyás
főszerkesztő
MÉK alelnök

BESZÁMOLÓ A MÉK ELNÖKSÉGÉNEK 2024. ÉVI MUNKÁJÁRÓL

dr. Hajnóczy Péter MÉK elnök

– fotó: Gáti Oszkár Dániel

2024 a szakmánkat alapjaiban meghatározó két új törvényben előírt feladatokról, az ezekkel összefüggő végrehajtási rendeletek kialakításáról, véleményezéséről, valamint a kamarai szabályzatokkal való összhang megteremtéséről szólt. A 2023. év végén kihirdetett az állami építési beruházások rendjéről szóló 2023. évi LXIX. törvény, valamint a magyar építészetéről szóló 2023. évi C. törvény rengeteg új változást hozott a szakma életébe. A végrehajtási rendeletek többségét 2024. év végén hirdették ki, azonban a „beruházási törvény” esetében több részletszabály megjelenése még mindig várat magára, az ezzel kapcsolatos egyeztetési munka 2025-ben is folytatódik.

A kormányrendeletek egyeztetése, véleményezése egész éves intenzív feladatot jelentett a MÉK Elnöksége számára. Néhány rendelet esetében elmaradt az előzetes egyeztetés a kamarával. A jogalkotó által meghatározott ütemekben rendkívül rövid határidőkkel igyekeztünk a leghatározottabban képviselni a szakmagyakorlók érdekeit az egyeztetéseken mind a jogszabályok előkészítése során, mind pedig a megjelenésüket követően. A MÉK honlapján a korábbi évek gyakorlatát követve közzétettük a kamarai véleményeket.

A felmerülő kérdésekkel kapcsolatban számtalan személyes egyeztetésen vettek részt az elnökség tagjai.

Az elnökségi ülések – néhány online alkalomtól eltekintve – személyes jelenléttel kerültek megtartásra, a döntések a kamara honlapján közzétételre kerültek mind a hírlevélben, mind nyomtatott formában az Építész Közlönyben is megjelentek.

Az Állami Beruházási Érdekegyeztető Tanács 2023 decemberében tartotta alakuló ülését, és munkacsoportai formában kezdte meg működését. Minden munkacsoportban biztosított volt a kamarai részvétel, delegáltjaink – a számos más szervezet képviselője mellett – a munkacsoportai üléseken aktívan vettek részt a jogszabályalkotásban és azok véleményezésében is.

A munkacsoportok az alábbi témák szerint álltak fel:

- I.1. Tervezői szolgáltatások rendszere
- I.2. Építőipari beruházási folyamatok rendszere
- I.3. Építményinformációs modell feltételrendszere
- II.1. Tervpályázati kiírás szakmai alkalmassági és értékelési kritériumrendszere
- II.2. Tervező és kivitelező értékelési rendszere
- II.3. Műszaki egyenértékűség kritériumrendszere
- III.1. Minősített szolgáltatásokra alkalmazandó címkék jegyzéke
- III.2. Építési beruházásokon részt vevő szakemberek új képzési rendszere
- III.3. Szerződés minták beruházásonként és építményfunkciónként

A fenti témákat érintő rendeletek kihirdetésére – a lassú jogalkotási folyamat miatt – több esetben még 2025 elején sem került sor, ez azonban jelentősen hátráltatja az előírások kamarai szintű adaptálását is.

Küldöttgyűlés az ÖbölHázban

– fotó: Gáti Oszkár Dániel

A májusi **küldöttgyűlés** kiemelt feladata volt az alapszabály módosítása a Méptv. és a végrehajtási rendeletek előírásaival összhangban. Az alapszabály értelmében a küldöttgyűlésre előterjesztendő anyagokat a Területi Elnökök Tanácsával (TET) ismertetni kell, ezekre javaslatot tehetnek, illetve a már közzétett anyagokra vonatkozóan szövegszerű módosításokat benyújthatnak a szabályzat szerinti határidők figyelembevételével. A küldöttgyűlést megelőzően – a témától függően egy vagy két – Területi Elnökök Tanácsa-ülés került megtartásra. Év elején így egy februári egynapos, majd egy márciusi kétnapos ülésen vitatták meg a résztvevők az előterjesztéseket, illetve az aktualitásokat. Országos titkári értekezlet is megtartásra került márciusban.

Az egyik legfontosabb szervezeti változást az országos feladatkörrel működő elsőfokú etikai-fegyelmi bizottság jelentette. A Méptv. szakaszos hatályba léptetésével megvalósuló, 2025. január 1-jétől érvénybe lépő előírása értelmében egy „közös” elsőfokú bizottság működése került meghatározásra a korábbi területi szinten működő 19 bizottság helyett. A témában több, a jogalkotóval történt egyeztetés is megelőzte a TET-üléseket, mivel tisztázatlan kérdéseket is hagyott a törvény. A kamara álláspontja szerint a helyzet megnyugtatóan a Méptv. módosításával rendezhető, a jelenlegi szabályozás működési anomáliákat szül. A TET-ülés kérésére előkészítő munkacsoport jött létre a területi kamarák által javasolt és delegált szakemberekből, akik feladata az új elsőfokú etikai-fegyelmi bizottság megalakításával, működésével kapcsolatos kérdések feltárása és javaslatok kidolgozása volt. Megállapításaik, illetve javaslataik alapjául szolgáltak az alapszabály, az etikai-fegyelmi szabályzat valamint a pénzügyi és gazdálkodási szabályzat módosításához.

A decemberi **küldöttgyűlés** előkészítése kapcsán szintén kétnapos TET-ülést tartottunk. A szeptember 30-án kihirdetett és október 1. napján hatályba lépett végrehajtási rendeletek nehéz helyzetbe hozták mind a szakmagyakorlókat, mind a kamarákat, mivel több témában egyik napról a másikra kellett az új jogszabályokat – sokszor átmeneti rendelkezések nélkül – alkalmazni. A MÉK igyekezett a meglévő kamarai szabályzatokat ezekkel összhangba hozni, továbbá újakat is elkészíteni, ezen a küldöttgyűlésen több szakmai szabályzat is elfogadásra került. A tervek tartalmi és formai követelményei (építészeti munkarészek) szabályzat küldöttgyűlésre történő előterjesztését a TET nem támogatta és munkacsoport felállítását kérte, emiatt ez alkalommal csak koncepció szintjén került megvitatásra az elkészült anyag (2025 év elején a területi kamarák delegáltjaival meg is kezdte működését a munkacsoport). Mivel ezen szabályzat elkészítésére nem került sor, így a küldöttek a tervellenőrzési szabályzat elfogadását nem támogatták.

A Méptv. kihirdetését követően nyilvánvalóvá vált, hogy a főépítési rendszer 2024-től nagyobb hangsúlyt, figyelmet kap majd. A törvény kötelezővé tette, hogy a MÉK 2024. október 1-et követően **főépítészti tagozatot** hozzon létre, emellett a főépítészeket kötelezte a kamarai tagságra.

A MÉK tavasszal megkezdte a tagozat megalakításával kapcsolatos előkészítő munkát, amelynek első lépéseként felállította az alapszabály szerinti munkacsoportot, ebben az Országos Főépítészti Kollégium is képviseltette magát. Az ügyrend tervezetének előkészítése mellett az alakuló ülésre való

Turi Attila MÉK alelnök, MMA elnök

– fotó: Gáti Oszkár Dániel

Küldöttgyűlés az ÖbölHázban

– fotó: Gáti Oszkár Dániel

Tutervai Máttyás MÉK alelnök
– fotó: Gáti Oszkár Dániel

felkészülés és a jelöltek kiválasztása is a munkacsoport feladata volt. A Főépítési Tagozat, a kamara 6. tagozataként végül szeptember 17-én közel 200 fő részvételével a Pesti Vigadóban alakult meg.

Ezzel párhuzamosan tavasszal megkezdődtek a kamara új, közhiteles **főépítési nyilvántartásának** szakmai és informatikai előkészületei is. Ennek során a jogalkotóval előzetesen több egyeztetés is történt, mivel mindezzel párhuzamosan folyt a főépítési rendelet módosítása. A fejlesztési elképzelések, lehetőségek, elvárások feltérképezése időben megkezdődött, és bár a fejlesztés nyáron megtörtént, lezárására azonban csak a szeptemberi kihirdetést követően kerülhetett sor a hatályba lépett rendelkezésekkel történő összhang biztosítása érdekében. A rendszer további fejlesztése a beérkezett titkári észrevételek, felhasználói javaslatok alapján folyamatosan történik.

Sajnálatos módon a kamarai eljárási díjakat szabályzó miniszteri rendelet közigazgatási egyeztetése és kihirdetése nem volt összhangban a jogszabályi változások megjelenésével, így a területi kamarák eljárási díjat is csak 2025 elejétől kérhetnek nemcsak a főépítési nyilvántartásba vétel, hanem minden egyéb hatósági eljárásuk során.

A közigazgatási egyeztetések során a **kötelező tervezői felelősségbiztosítás** végrehajtásával, teljesítésével, ellenőrzésével kapcsolatos anomáliákat – megoldási javaslatainkkal együtt – folyamatosan jeleztük a jogalkotó felé. A kihirdetésüket követően a Magyar Építész Kamara, a Magyar Mérnöki Kamara, a Magyar Kereskedelmi és Iparkamara, valamint a Magyar Biztosítók Szövetségének képviselői egyeztettek a végrehajtás megoldási lehetőségeiről. A megbeszéléseken azok a témák kerültek napirendre, amelyek esetében a jogszabály közös értelmezése volt szükséges a gyakorlati megvalósításhoz, valamint az érintettek megfelelő tájékoztatásához. A szervezetek képviselői a felmerült kérésekben közös álláspontot fogalmaztak meg, a MÉK Elnöksége decemberben ennek alapján fogadta el az erre vonatkozó ellenőrzési rendről szóló szabályokat és megkezdte az informatikai fejlesztések előkészítését annak érdekében, hogy a tagok elektronikus úton adhassák majd be a szükséges iratokat.

2022-ben jelentősen megváltozott a szakmagyakorlási tevékenység engedélyezésének folyamata, hiszen azóta az engedélyezés feltétele a sikeres **jogosultsági vizsga** megléte. A MÉK Titkársága szinte minden hónapban megszervezte a vizsgaalkalmakat, 2024-ben így 18 vizsganapot hirdettünk, amelyen összesen 416 vizsgázó vett részt. A jelentős jogszabályváltozások miatt minden vizsgafelkészítő anyag, segédlet átdolgozását meg kellett kezdeni, amely munka 2024-ben megkezdődött, lezárása azonban 2025 elejére várható.

A MÉK által a kamarai tagok és a területi kamarák számára létrehozott **szakmai programokra vonatkozó hozzájárulási alap** az előző évek gyakorlatát követve 2024-ben is két fordulóban került meghirdetésre, összesen 13 pályázat érkezett be, ebből 11 estében ítelt meg az elnökség hozzájárulást, ezek mind meg is valósultak december 1-ig. A felhasználási területnek ismét olyan szakmai feladatnak, az építész kamarához tartozó szakterületeket érintőnek kellett lennie, amely szélesebb körű érdeklődésre tarthat számot. Továbbra sem volt felhasználható kamarai szervezet

Küldöttgyűlés az ÖbölHázban
– fotó: Gáti Oszkár Dániel

vagy gazdasági társaság működtetésére, bérek rendezésére, catering megtérítésére, kizárólag szakmai részhez járult hozzá és döntésében mérlegelte, hogy a szakmai program minél tágabban és átfogóbban szólítsa meg.

A tantermi **jogi továbbképzések** előadásai ebben az évben már az új előírásokról szóltak: év elején a 2023 decemberében kihirdetett új építészeti törvényről, október 1-től pedig az egyik napról a másikra megjelent végrehajtási rendeletekről kellett tájékoztatni a tagságot. Januártól decemberig a MÉK Titkárság által koordinált képzéseket tartottuk Budapesten kívül Kecskeméten, Pécsen, Szolnokon, Veszprémben, Tatabányán, Békéscsabán és Győrben. A személyes részvétellel tartott képzés mellett továbbra is népszerű az építész továbbképzőnél online elérhető jogi továbbképzés is. A tananyag idősezerű és indokolt frissítését végül egy ütemben készítette el a MÉK a teljesen új jogszabályi környezet kihirdetését követően.

2024-ben is számos **szakmai továbbképzés** is megrendezésre került, tavasszal először tartottunk **Zöldinfrastruktúra tervezési továbbképzést**, amely elsősorban a gyakorló tájépítészeknek nyújt új szemléletet és ad gyakorlati ismereteket a klímaváltozás hatásaira adható tervezői válaszok és módszerek tekintetében. A Táj- és Kertépítészeti Tagozat a szakmai program összeállításakor külön hangsúlyt helyezett arra, hogy a továbbképzés a tervezésben dolgozó tájépítészeket felkészítse a zöldinfrastruktúra-stratégia és a zöldinfrastruktúra- (ZI) projektek műszaki terveinek elkészítésére, a kapcsolódó szakágakkal való együttműködésre is.

A teljes képzés 5 modulból áll, minden modul egy képzési napot vesz igénybe. A szakmagyakorlók igényeit és munkaterhelését figyelembe véve havonta átlagosan két képzési nap került megtartásra. A teljes program elvégzésén túl lehetőséget biztosítottunk a csupán egy-egy modulon történő részvételre is. A hiánypótló képzés sikerét jól mutatja, hogy a tavaszi képzési helyek néhány napon belül elfogytak, ezért össze is ismét meghirdetésre került a továbbképzés, melyet december elejére ismét több tucat szakmagyakorló sikerrel teljesített. Azok, akik mind az öt modulon részt vettek és sikerrel teljesítették a modulzáró teszteket, zöldinfrastruktúra-tervezői tanúsítványt igényelhetnek, melyet a MÉK elnöksége ad ki. A szakmagyakorlók érdeklődését bizonyítja, hogy a tagozati tagok közel 25%-a már részt vett legalább egy képzési napon, 80 fő pedig a teljes képzést elvégezte, ami az okl. tájépítészmérnök-végzettséggel rendelkező kamarai tagok majdnem 20%-a. A képzés a tervek szerint 2025 őszi is meghirdetésre kerül.

A MÉK az Agrárminisztériummal közösen 2025 őszi is képzést hirdetett *A tájkarakter-kutatások felhasználása a tervezésben* címmel. A szakmai továbbképzés célja az új, tájkarakter-alapú szemlélet alapján szükséges többlettudást adó ismeretek átadása a térségi, a települési és az objektumtervezési feladatokhoz. A képzés elsősorban gyakorló tájépítészek, építészek és településtervezők számára nyújtott hasznos információkat, de nyitott volt az egyéb szakterületek képviselői számára is. A szakmai program az Agrárminisztérium koordinálásával került kialakításra. A program a szakmagyakorlók aktív érdeklődésére tartott számat, a képzési napon közel 60 fő vett részt. A két

Szalay Tihamér MÉK elnök

– fotó: Gáti Oszkár Dániel

Küldöttgyűlés az ÖbölHázban

– fotó: Gáti Oszkár Dániel

Az ÖbölHáz Rendezvényközpont
– fotó: Gáti Oszkár Dániel

szervezet együttműködése, a téma további, immár kifejezetten tervezőknek szóló feldolgozása 2025 tavaszán folytatódik.

A 2024-ben két alkalommal is meghirdetésre kerülő zöldinfrastruktúra-tervezési továbbképzés összes modulját 80 fő teljesítette, akik közül mind ez idáig 61 fő kért zöldinfrastruktúra-tervezői **tanúsítványt**. A tavaszi képzés összes modulját sikeresen teljesítők 95%-a kérte a MÉK Elnökségétől a tanúsítás kiadását. A 2024 év során kiadott 52 tanúsítás 80%-a a zöldinfrastruktúra-tervezésben való jártasságot igazolja, 12 alkalommal került kiadásra beruházásleboncoló tanúsítvány, melyek közül kettő műemléki szakterületre vonatkozik.

A Műemlékvédelmi Tagozat idén is két műemlékes szakmai napot szervezett, amelyeken a tapasztalatok átadása mellett az aktuális jogszabályváltozások ismertetése, módszertani ismertetések és megvalósult jó példák bemutatása is színesítette a programot.

Folyamatosan törekszünk az **online szakmai továbbképzések** bővítésére. 2024-ben is számos továbbképzést tudtak elvégezni a szakmagyakorlók mellett a téma iránt érdeklődők is, hiszen a takomak.hu oldalon elérhető képzéseink bárki számára nyitottak. 2 új online továbbképzés készült el, illetve vált elérhetővé, és továbbiak előkészítését is megkezdte a MÉK Titkársága.

A MÉK által szervezett továbbképzéseken összesen több mint 3000 fő vett részt, ebből 800-an végeztek el felvételtől rögzített online szakmai képzést.

A **Diplomaazonosító Szakértői Testülete** a 2024-es év során is a szokott mederben folytatta tevékenységét. A megvizsgált oklevelek jelentős része vegyes képzést követően, ún. „mixed” diplomaként, szakmagyakorlási jogosultság megszerzésére irányuló kérelem kapcsán került a testület elé. A DASzT az év folyamán ismét több ízben megállapította, hogy az eltérő alapképzésre épülő mesterképzést követően számos esetben előfordul, hogy a megszerzett ismeretek, a képzés során teljesített kreditek nem elegendőek a jogosultság megszerzéséhez. Ezzel jellemzően a pályakezdő fiatalok csupán akkor szembesülnek, amikor a kérelmezett szakmagyakorlási jogosultság kapcsán végzettségük megfeleltetése is vizsgálat tárgyát képezi.

Mindezeket túl érkezett oklevél-azonosítással kapcsolatos megkeresés igazságügyi szakértői névjegyzékbe történő felvétel (Igazságügyi Minisztérium), valamint bírósági ügy kapcsán is.

A testület számos egyedi döntése mellett az év során egy általános érvényű szakvéleményt hozott [DaSzT I/2024. (08. 02.) általános érvényű szakvéleménye], melyben megállapítja, hogy a Pécsi Tudományegyetemen megszerezhető épületdiagnosztikai és rehabilitációs szakmérnökvégzettség az általános építmények magasépítési műszaki ellenőri szakterület műemléki részsakterületén (ME-É-M), az általános építmények felelős műszaki vezetői szakterület műemléki részsakterületén (MV-É-M), valamint a műemlék építmények műszaki szakértői részsakterületén (SZÉS5) a jogosultság megszerzése szempontjából egyenértékűnek tekinthető a műemlékvédelmi szakmérnökvégzettséggel.

A 2024-es év végén az építész kamarák által nyilvántartott jogosultságok tekintetében releváns végzettségeket adó felsőoktatási intézmények számára ismét kiküldésre került a MÉK diplomaregiszterébe történő adatszolgáltatásra irányuló felkérés.

A **Továbbképzési Szakértői Testület** munkájának újragondolása még 2022. év elején kezdődött el. 2024-ben a testület munkájának megújítása megtörtént, az informatikai rendszer (otir.mek.hu) tovább fejlődött a beérkezett észrevételek és a gyakorlati tapasztalatok alapján. Ebben az évben is havi rendszerességgel ülésezett a testület, 404 továbbképzési rendezvényről, valamint 146 egyéni kérelemről döntött. A testület munkájában dr. Makovényi Ferenc, Babinszky Tünde, Schulcz Péter és dr. Gáts Andrea vett részt, akik minden hónap 10-ig döntöttek a beérkezett kérelmekről, a testület munkájának megújítását is folyamatosan végzik.

A **Beszámoló és Jogosultsági Vizsga Szakértői Testület** feladatait a 266/2013. (VII. 11.) Korm. rendelet határozza meg: kiemelt feladata a jogosultsági vizsgák bonyolítása, a vizsgadolgozók értékelése, valamint a vizsga alóli – ügyrendben nem szabályzott – felmentések megállapítása. A testület ügyrendjét és az eljárási rendet maga állapítja meg, ennek módosítására is sor került a megváltozott jogszabályi követelmények miatt.

A **szabványosítási feladatokban** a kamara delegáltja, Fáy Piros útján vett részt. Az MSZT/MB 442-es és MSZT/MB 443-as bizottságokban folyt aktív munka. A 442-es MSZT/MB Építményinformációs modellezés (BIM) c. munkacsoportban Szebeni Zsuzsanna képviseli a tagságot. A munkabizottság feladata az épített környezet strukturált szemantikai életciklus-információinak szabványosításával kapcsolatos nemzetközi szabványok honosítása. A 442-es bizottság a térinformatikával és egyéb külső adatokkal kapcsolatos folyamatokkal, szemantika- és alapadatok meghatározásával, jellemzésének, átvitelének, ellenőrzésének, rögzítésének és biztonságos kezelésének módszertánával foglalkozik.

Az MSZT/MB 443-as Építészet és műemlékvédelem c. munkacsoportban Szalay Tihamér képviseli a Magyar Építész Kamarát, az üléseken Fáy Piros helyettesítette. A munkabizottság feladata a nemzetközi szabványok fordítását segíteni, jóváhagyni és a nemzeti szabványok körében építészeti-műemlékvédelmi szabványokat kidolgozni, átdolgozni, a különböző funkciójú létesítmények építésének, korszerűsítésének és átalakításának tervezése során figyelembe veendő követelmények meghatározása, illetve az épületek és építmények tervezéséhez, funkcionális igényeinek felméréséhez, tervezési programjának kialakításához segítséget nyújtó előírások kialakítása. Különálló alterületként jelenik meg az egyetemes tervezés elve mentén az épületek akadálymentes megközelítése és használata (91-es ICS csoportban), valamint az épített kulturális örökségek megőrzése, helyreállítása és használata (97-es ICS csoportban).

Az MSZ 24203 Nevelési és oktatási épületek tervezési előírásai sorozat 2. (általános iskolák) szabvány átírása megtörtént az év első felében, de ezt követően a bizottság úgy döntött, hogy a szabványba a sorozat 3. (középfokú oktatási intézmények) része is bevonásra kell kerüljön.

Küldöttgyűlés az ÖbölHázban
– fotó: Gáti Oszkár Dániel

A műszaki bizottság elfogadta, hogy a szabványsorozat 2. része a 2011. évi CXCV. törvény 7. § (1) bekezdésében felsorolt összes köznevelési intézményre (kivéve az MSZE 24203-5 és az MSZE 24203-6 alkalmazási területébe tartozókat), míg a 3. része a 2019. évi LXXX. törvény 9. §-ban felsorolt intézményre vonatkozik. A titkár ez alapján elkészítette az új javaslatot, amely összevonja a két dokumentumot és a további ülések során a középiskolai intézményekkel kiegészített javaslatot állította össze. Az összevont szabvány a 2025-ös évben jelenik meg várhatóan.

A tagok számára készített szabványgyűjtemény Excel-táblázatban történt, az építészeti tervezést érintő szabványváltozások:

ICS szerinti osztályokban

01 Általános előírások. Terminológia. Szabványosítás. Dokumentáció

6 db új szabvány jelent meg az építést érintő alapfogalmak körében.

13 Környezet. Egészségvédelem. Biztonság

Egy új, a tűzvédelemmel kapcsolatos szabvány került a gyűjteménybe.

35 Információtechnológia

Új táblaként került felvezetésre a gyűjteményben a 35-ös munkafüzeti lap, és az építéssel összefüggésben megjelent BIM-szabványokat tartalmazza átlátható módon.

79 Faipar

6 db új szabvány jelent meg az építést érintő faipari szabványok körében.

91 Építőanyagok és építés

49 db új szabvány jelent meg az építőanyagok témakörében. A párhuzamosan 2028. 03. 31-ig érvényben lévő eurocode szabványok mellé megjegyzésként a visszavonás napját is feltüntették.

97 Háztartási és kereskedelmi berendezések. Szórakozás. Sport

13 db új szabvány jelent meg a padlóburkolatok, sportlétesítmények, játszótéri eszközök és bútorok szabványcsoportban.

Az **Építésügyi Műszaki Szabályozási Bizottság** (ÉMSZB) 2024 évben három alkalommal ülésezett, az új irányelvek az ÉMI honlapján, valamint a <https://www.e-epites.hu/> felületén is elérhetők (Építésügyi Műszaki Adattár). Az év során nyolc irányelv véleményezése történt meg és megjelenéséről is döntöttek. Többek között az alábbi témákra vonatkozó javaslatok kerültek megvitatásra: építési termékek környezeti minősítése, a készházak minőségügyi elvárásai, bontott faanyag minősítése újrahasznosítás előtt, faanyagvédelem a magasépítésben – általános irányelv, meglévő faserkezetek helyszíni vizsgálata és értékelési szempontjai. Véleményezték Az építési beruházások költségtervezési rendszere c. irányelvtervezet is.

A bizottság online szavazáson indította útjára a Települési szintű fenntartható energia- és klímaakciótervezés (SECAP) című felülvizsgált (módosított) építésügyi műszaki irányelvét.

2024. október 16-ától az e-építés portál lakossági felületére az **OÉNY-alkalmazások közé felkerült az Építésügyi Műszaki Adattár** gomb is.

A bizottság novemberben elfogadta az *Építési beruházások költségtervezési rendszere – a nem sajátos építménycsoportokra, magasépítési beruházásokhoz* című építészeti műszaki irányelvet. A kiadványszerkesztést követően az építészeti műszaki irányelv 2024. december 12-én publikálásra került mind az Építészeti Műszaki Adattárban, mind az ÉMI Nonprofit Kft. honlapján: [Epitesi_Beruhazasok_Koltsegtervezesi_Rendszere_iranyelv_20241213.pdf](#)

A **közbeszerzési hirdetmények** továbbra is közzétételre kerültek a kamara honlapján, 2024-ben összesen 45 tartalommal bővült a lista.

Beszámoló a kamara kapcsolatairól

Tekintettel arra, hogy saját, önálló minisztérium alá tartozik az építészeti ügy, az évet a kihirdetett törvények végrehajtásához készített javaslatok, véleményezések elkészítése, előkészítése határozta meg.

A MÉK Elnökségének képviselői ismét részt vettek az építész kamarához tartozó tagoknak adható díjak odaítélését előkészítő bizottságok munkájában.

Az MMA Építőművész Tagozata továbbra is folyamatos tájékoztatást kap a MÉK álláspontjáról aktuális kérdésekben. 2024-ben már konkrét egyeztetések történtek a MÉK, BÉK és MMK elhelyezését biztosító „Köztisztviselők Háza” megvalósítása érdekében. Az év folyamán az ÉKM, MMA, MÉK, MÉSZ képviselői rendszeresen találkoztak – az együttműködési megállapodásuk szerint –, egyeztettek és információt cseréltek az építészeti különféle kérdéseiről.

Folytatódott a korábbi együttműködés – szervezeti és informális – az ÉKM-mel, elsősorban Lánszki Regő államtitkárral, Gombos Márk helyettes államtitkárral és munkatársaival a különböző törvények (beruházási és építési) és azok végrehajtási rendeleteinek esetleges módosítása ügyében.

A MÉK képviselői részt vettek az Országos Építészeti Tervtanács munkájában.

A Magyar Szakmai Kamarák Szövetsége (MSZKSZ) soros elnöki posztját 2022-től Hajnóczi Péter, a MÉK elnöke látta el a 2024 végén történt tisztújításig. Az MSZKSZ azzal a céllal jött létre és működik, hogy az egyes kamarák önállóságának sérelme nélkül, a kamarák együttműködésével növelje tagjai társadalmi súlyát és elismertségét, javítsa az információcserét, segítse az érdekérvényesítés lehetőségeit, fokozottan védje az egyes kamarák és tagjaik érdekeit. A szövetség párbeszédet folytat a civil szféra, a jogalkotó szervek, a versenyfelügyeleti és egyéb hatóságok képviselőivel a szakmai kamarákat érintő kérdésekben.

Stratégia és kommunikáció

A MÉK kommunikációja 2024-ben 3 felületen zajlott. Ennek keretében mind a jogszabályokkal kapcsolatos információkat, mind a kamara egyéb történéseit megosztottuk a tagsággal.

Az első és legfontosabb felület a személyes, élő kommunikáció, ennek megjelenési formája a Területi Elnökök Testületének ülései és a küldöttgyűlések. A MÉK alapszabályának megfe-

**SzeptemberFeszt
az Építészek Házában**
– fotó: Gáti Oszkár Dániel

előően, a hatékony munka érdekében a döntést igénylő előterjesztéseket előzetesen megtárgyalják a területi kamarák, ezt követően kerül sor a Területi Elnökök Testületének üléseire, amely során az egyes kamarák képviselői ütköztetik véleményüket, és alakítanak ki lehetőség szerint konszenzusos véleményt az adott kérdésben. Ezután kerül a téma előterjesztésre a küldöttgyűlésen. Ebből a metodikából adódik, hogy a döntést igénylő előterjesztések esetében a küldöttgyűlés már csak a beterjesztett anyagról, az esetleges beérkezett módosító indítványokról tárgyal és dönt, és ezekben az esetekben a koncepcionális döntéseknek, vitáknak nem a küldöttgyűlésen kell lezajlaniuk. Ez 2024-ben is így történt.

Az élő kommunikáció másik fontos eleme a különböző rendezvények, továbbképzések szervezése. Ebben az évben is számos továbbképzést szerveztünk mind a területi kamarákkal karöltve, mind pedig az Ötpacsirta utcában. Ebben az évben is nagy érdeklődéssel kísért szakmai programokat tartottunk a Construma keretében. Április 10-én jogi továbbképzésen, míg a következő napon a **„MOZAIK” aktuális témák szakmagyakorlónak** című szakmai napon vehettek részt az érdeklődők.

2024 kiemelkedő eseménye volt az immár harmadik alkalommal megrendezett **SzeptemberFeszt**. 2024. 09. 26-án újra benépesült a MÉK Ötpacsirta utcai székhelye, hiszen ekkor került megrendezésre a SzeptemberFeszt idei rendezvénye.

Igyekeztünk az épület összes hasznosítható terét felhasználni, hiszen nagy örömünkre a délelőtti és a délutáni programokra összesen mintegy 300-an regisztráltak. Az udvari Kós-teremben zajló eseményeket ide is kivetítőn lehetett követni az Ybl-teremben, illetve kihangsúlyozva az udvaron.

A programokkal párhuzamosan a földszinti Ybl-teremben megtekinthető volt egy fotókiállítás, melynek keretében 4 fotós szemszögéből mutattuk be az Ötpacsirta utcai épületet. A kiállítás anyaga egyben megőrzendő pillanatképként is szolgál majd az utókor számára.

Az udvari Kós-teremben a MÉK, a tagozatok és a területi kamarák által kiadott különböző díjakról és díjazottakról szóló kiállítás volt ismét megtekinthető.

A nap a legnehezebb programrészrel indult, hiszen az első beszélgetés keretében az ÉKM részéről Lánszki Regő államtitkár és Gombos Márk helyettes államtitkár tájékoztatta a jelenlévőket a napjainkban várható jogszabálycunamiról, azaz a magyar építészetről szóló törvényhez kapcsolódó végrehajtási kormányrendeletek és egyéb jogszabályok jelenlegi állásáról. Ezek nagy részét a MÉK és a területi kamarák is véleményezhették, a véleményeink különböző mértékben épültek be a jogszabálytervezetekbe. Részletes tájékoztatást kaptunk az OTÉK helyébe lépő TÉKA jogszabályról, az építésügyi és az építésüggyel összefüggő szakmagyakorlási tevékenységekről szóló 266/2013-as Kormányrendelet, valamint az építőipari kivitelezési tevékenységről szóló 191/2009-es Kormányrendelet változásairól, külön hangsúlyozva a főépítésszek és tervtanácsok működésével kapcsolatos módosításokat, illetve a használatbavételi engedély során kiadandó építész tervezői nyilatkozat kérését, valamint a hatósági eljárások témáját.

A SzeptemberFeszt nyitó beszélgetése:
Gombos Márk helyettes államtitkár (ÉKM), Lánszki Regő államtitkár (ÉKM), dr. Hajnóczy Péter MÉK elnök és Tutervai Mátyás MÉK alelnök
– fotó: Gáti Oszkár Dániel

A jogalkotókkal folytatott diskurzust követően ugyancsak ehhez a témához kapcsolódott Hajnóczi Péter; a MÉK elnökének és Szalay Tihomér; a MÉK alelnökének beszélgetése a jogszabályváltozások szakmagyakorlókra és a kamara működésére gyakorolt hatásairól, a magyar építészetről szóló törvény és az állami építési beruházások rendjéről szóló törvénnyel kapcsolatosan szükséges új kamarai szabályzatokról.

Ezt követte Turi Attila előadása, aki most a Magyar Művészeti Akadémia elnökeként mutatta be a tervezett Építészeti Múzeum projektet, és azon belül a Köztisztviselők Házát, amely a megvalósulását követően a MÉK székhelyéül is szolgál majd. A múzeum koncepcióját és a lefolytatott tervpályázat történetét bemutató előadást követően Vass-Eysen Áron és Máté Tamás tervezők prezentálták a projekt terveit.

A délelőtti kávészünet előtt Váczi Gergellyel beszélgettünk, aki a rajzasztalt péklapátra cserélte. Elmesélte a váltás történetét, és bemutatta a pécsi Orma Gerilla Pékség működését és termékeit, melyekből kóstolót is kaphattunk a kávészünet során.

A szünetet követően Harangi Attila, Müller Annamária és Radics Beatrix, a debreceni Építész/kul/túra projekt gazdái mutatták be a debreceni épületeket megismertető túráikat, és az ehhez kapcsolódó podcastsorozatot. A kezdeményezés kiváló példája annak, hogy hogyan lehet közelebb hozni a minőségi építészetet a nem szakmabeli közönséghez, hogyan lehet beemelni a közbeszédbe az épített környezettel kapcsolatos kérdéseket. A dolog nem is tűnik bonyolultnak, hiszen „csak” elhivatott, lelkes emberek kelljenek, akik megszervezik, működtetik mindezt!

A következő vendégünk Czigány Tamás DLA építész és Kovács Bátor MÉK-diplomadíjas nemrégiben pályakezdő építész volt, akikkel generációváltásról, pályakezdésről beszélgettünk, kitérve arra, hogy milyen szempontok alapján mérlegel egy pályakezdő, milyen szempontok alapján választ egy cégvezető, milyen perspektívája van egy fiatalnak egy tervezőirodában. A 2 különböző pozícióban lévő vendégünk véleménye egységes volt abban, hogy a mai pályakezdőnek nyitottak a lehetőségei, hogy megfelelő szakmai minőségű munkahelyet találjon, hogy a jó munkahelyek támogatják a szakmai gyakorlat megszerzését, a szakmai perspektívákat.

Ezt követte egy jó hangulatú ebéd, amely során Kerekes György építész zenélt nekünk.

A délutáni program nyitányaként a rendezvény főtámogatója, a Mapei Kft. képviselőjében Tornyai Tímea mérnök-szaktanácsadó mutatta be a Mapei környezettudatos termékeit és rendszereit.

Ezután ismét egy súlyosabb kérdés következett. „Merre tart az építészet – Mi kell a túléléshez” címmel hallgathattunk meg egy beszélgetést építészekkel, tájépítésszel fenntarthatóságról, környezeti lábnyomról, a tervezői felelősségről. A beszélgetés résztvevői Balogh Andrea, Hartvig Lajos, dr. Reith András voltak, a moderátorfeladatokat pedig Zubreczki Dávid látta el. Ez olyan téma, amelyről nem lehet elég sokat beszélni, bár leginkább tenni kéne a problémák megoldása érdekében. A beszélgetés során helyenként érdekesen ütköztek a vélemények, de abban mindenképpen konszenzus volt,

**SzeptemberFeszt
az Építészek Házában**
– fotó: Gáti Oszkár Dániel

**SzeptemberFeszt
az Építészek Házában**
– fotó: Gáti Oszkár Dániel

**SzeptemberFeszt
az Építészek Házában**
– fotó: Gáti Oszkár Dániel

hogymind az építésznek, mind a társadalomnak óriási a felelőssége, hogy élhető maradjon a világunk. Ebben a kamara annyit mindenképp meg tud tenni, hogy teret és nyilvánosságot ad ezeknek a beszélgetéseknek, bízva abban, hogy a hallgatóság elgondolkodik azon amit hall, és talán levonja a megfelelő konzekvenciákat, és a maga szintjén megpróbál tenni a világ jobbá tételéért.

A délutáni kávészünet előtt Szentandrás Szabó Emesével beszélgettünk, aki az építészetből nyergelt át a cukrászatba. Mesélt arról, hogy miért került parkolópályára a tervezési munka és miért viszi tovább a családi hagyomány szerint a Suhajda cukrászatot Budaörsön. Kiderült, hogy van kapcsolat a cukrászat és az építészet között, hiszen mindkettőben szerepe van a rétegrendnek, a textúrának és a színeknek. Ennek illusztrálására hozta el nekünk a csodás süteményeit, amelyet minden résztvevő megkóstolhatott a szünetben.

Az utolsó programblokk különleges előadással és előadóval indult. Vendégünk volt Pál Ferenc atya, mentálhigiénés szakember, akit nagyon sokan Pálferiként ismernek, és aki a változásról, a változásra való képességről, a változáskezelésről tartott egy nagyon szuggesztív, sok esetben humoros, de nagyon komoly kérdéseket boncolgató előadást. Bár az előadás kevésbé szólt építészetről, ugyanakkor olyan fontos dolgokról szólt, amellyel a mindennapi életünkben, akár a szakmagyakorlásunk során is gyakran találkozunk.

Ezt követte egy merőben más, viszont szintén nagyon érdekes beszélgetés Domokos Gábor építész-matematikussal, az építészet és a matematika kapcsolatáról, a világhírű Gömböcről, egy alkalmazott matematikai találmány utóéletéről, hasznosításáról, az aktuális kutatási projektjeiről. A beszélgetésből érzékelhető volt, hogy különleges képességű, tudású ember a vendégünk, aki bár világhírű matematikus, tudós és feltaláló, de emellett egy nagyon szórakoztató előadó, aki képes arra, hogy a halandó emberek nyelvére is lefordítsa mindazt, amiről a tudományos munkásságuk szól.

Végül, de nem utolsósorban következett „A skiccpausztól a BIM-ig” című beszélgetés arról, hogy hogyan változik napjainkban a tervezési környezet. A beszélgetőpartnerek Vadász Bence és Bachmann Bálint voltak, beszélgettünk tervezési technikákról, látásmódról, a digitalizáció kihívásáról és lehetőségeiről, érintve, hogy hogyan tervezett a 2 vendég nagy szakmai hírű édesapja, hogyan változott a világ azóta. Egy hosszú nap végének megfelelően komoly és kevésbé komoly része is volt a beszélgetésnek, de mindenképpen informatív és szórakoztató volt!

A szakmai programokat követően ismét benépesült az udvar, ahol az Arquitecto Pitpit tapasbár által produkált kellemes vacsora alatt Haaz Imre építész és barátai zenéltek.

Egy sűrű szakmai programokkal és könnyedebb beszélgetésekkel kombinált nap volt, sok szakmai és gasztronómiai élménnyel. Ismét megállapíthattuk, hogy jó együtt lenni, hogy az építész kollégák is igénylik azt, hogy sokféleképpen beszéljünk építészetről és minden másról.

A kommunikáció második formája az írott anyagok létrehozása. Ez egyedi és rendszeres nyomtatott kiadványok formájában nyújt tájékoztatást a tagok részére. Ilyen egyedi kiadvány a **Kamarai Évkönyv**.

**SzeptemberFeszt – Turi Attila MÉK
alelnök előadása**
– fotó: MMA/Nyíró Simon

2024 tavaszán jelent meg a 2023-as évről szóló évkönyvünk.

Az évkönyv első részében beszámoltunk a MÉK Elnökségének 2023. évi munkájáról, valamint az ÉKM aktuális híreiről.

A következő részben 3 érdekes cikket, előadást elevenítettünk fel az elmúlt évből. Ennek keretében olvashattuk Turi Attila: „Időtlen szépség az építészetben... – Az építészeti minőség és a szépség” című, a 2023. 03. 30-án a Magyar Építész Kamara által szervezett továbbképzésen, a Construma kiállításon elhangzott előadását, China Tibor „A befogadóbb közegért” című írását, valamint Alföldi György DLA dékán beszámolóját a Műegyetem építészképzéséről.

A hagyományoknak megfelelően bemutattuk a 2023. évben díjazott szakmagyakorlókat. A felsoroláson túl bemutattunk néhány díjazottat. Interjút olvashattunk **Csavarga Rózsa**, Magyar Érdemrend Lovagkeresztje díjjal, **Bachmann Bálinttal**, a Magyar Érdemrend Tisztikereszt Polgári Tagozat kitüntetése alkalmából, **Bordás Péterrel**, a Bord építész stúdió alapító, vezető tervezőjével Ybl Miklós-díja kapcsán, **Krähling Jánossal** ugyancsak Ybl-díja kapcsán, megismerhettük **Müllner Péter és Major Zoltán** Pro Architectura-díjas építészek írását, meginterjúvoltuk **Getto Tamás** építést a Pro Architectura-díja kapcsán, **Sztranyák Gergely** építést ugyancsak Pro Architectura-díja okán, megismerhettük **Hegedüs Csilla** Pro Architectura-díjas építész gondolatait. Beszélgettünk **Ferencz Marcel** Prima Primissima-díjas építésszel, „Kérdések és válaszok, utak keresése” címmel olvashattuk a Forster Gyula-díjas **Besey László** írását. Interjút készítettünk **dr. Farkas Gábor DLA**, MMA építőművészeti díjas építésszel, **Fabacsovics Zoltánnal**, az év főépítészevel, **Györgyi Zoltán** főépítési életműdíjjal, valamint megismerhettük **Takács Edvárdot**, aki 2023-ban az év tájépítésze és egyben közönségdíjasa is lett.

Bemutattuk a 2023. évi MÉK-MÉSZ diplomadíjasokat és munkáikat, ismételten konstatálva, hogy jó kezekben lesz a jövőnk.

Hasonlóan izgalmas része az évkönyvnek a 2023. évi Budapest Építészeti Nívódíja alkotásainak bemutatása.

Végül az évkönyv hagyományos, ám legszomorúbb részében búcsúztunk a 2023-ban elhunyt kollégáktól.

Rendszeres nyomtatott kiadványunk az **Építész Közlöny**.

A kamarai közlöny immár 4 éve jelenik meg új felépítésben és tartalommal. Az új felépítésnek megfelelően minden számban kitértünk a MÉK híreire, tájékoztattuk a tagságot a jogszabályokkal kapcsolatos tudnivalókról, beszámoltunk az aktuális kulturális hírekről, kiállításokról, kiadványokról, díjakról. Mint ahogy azt korábban jeleztük, a megjelenő új közlönyök minden esetben I–I fókusztemát jártak, járnak körbe, bemutatva ehhez kapcsolódó építészeti alkotásokat, cikkekben elemezve az érintett témák különböző aspektusait. 2024 fókusztemái az alábbiak voltak:

**SzeptemberFeszt
az Építészek Házában**
– fotó: Gáti Oszkár Dániel

**SzeptemberFeszt – a beszélgetés
résztevői: Szalay Tihamér MÉK
alelnök, dr. Hajnóczi Péter MÉK elnök
és Tutervai Mátyás MÉK alelnök**
– fotó: MMA/Nyíró Simon

**SzeptemberFeszt
az Építészek Házában**
– fotó: Gáti Oszkár Dániel

2024/1.: Kilátások... (Robert Gutowski Architects: Naplás-tó feletti kilátó; Kruppa Gábor és Merkel Tamás: Bence-hegyi kilátó; Natarchitects: Galya kilátó; Rabb Dániel és munkatársai: Zengő kilátó; Emődi-Kiss Tamás: Bp. Reformátorok tere kilátó; BAHCS Művek: Prónay-kilátó).

2024/2.: Rendezvényterek kicsiben és nagyban (M. Miltényi Miklós, Virt Emese, Zólyomi Zoltán Balázs: alsóbogáti Festetics-Inkey-kastély, rendezvénytér; Paulinyi & Partners: Kanizsa Aréna; Kendik Géza: ZAM! multifunkciós rendezvénytér; Balatonzamárdi; Salamin Miklós: Bogácsi rendezvénytér; Élő József, Román László, Kóczán Veronika, Radnóczy László, Bakó Eszter és Pati Barbara: Nagyszentjános, Vásárcsarnok; Nóbik Orsolya, Szilvási Attila: Foton audiovizuális központ).

2024/3.: Régiből újat... Barnamezős beruházások (Lánszki Regő államtitkár, országos főépítész: az ÉKM koncepciója; Erő Zoltán Budapest főépítésze: Budapest barnamezős területei; Szaksz Vince, Győr főépítésze: Barnamezős területek Győrben; Dombai Gyula és munkatársai: Selyemgyár Kulturális Negyed, Mohács; Fajcsák Dénes: Fenntarthatóság, felelősség).

2024/4.: Bigfoot... Környezeti lábnyomok, fenntartható építészet (Pólus Károly, Archikon Kft., Beleznay Éva építész, fenntarthatósági tanácsadó, Bukovszki Viktor: A komplex rendszerek tervezésének módszerei; Hartvig Lajos DLA építész; dr. Reith András PhD építész).

2024/5.: Közösségi építés, közösségi tervezés (Szakál Emese és Zoboki Réka: Cifra Palota kültéri ökotanterem; Dormán Miklós, Rigó Bálint: Szent Gianna-kápolna; Bognár Gergely és Dobos Bence: Közösségi tervezés és építés a Legéndi gyerektáborban; MOME studioB: Csingervölgyben található erdei olvasókabin; Kovács Vanda és Beke Márton: Közösség – tér – település).

2024/6.: Kastélyfelújítások (DAW Építész Stúdió, Mobilia Architects: Tisza-kastélyegyüttes rehabilitációja; Garaguly Kinga, Gábor Kálmán: dégi Festetics-kastély; B. Szabó Veronika és kollégái: füzér-radványi Károlyi-kastély; TSPC Kft. és a Bicske Építő Kft.: nádasszőlő Nádasszőlő-kastély; Konkrét Stúdió: szabadkígyósi Wenckheim-kastély).

A kamara harmadik kommunikációs formája a digitális felületek működtetése (honlap, hírlevél, közösségi média).

A MÉK-honlap struktúrája, megjelenése sok év után újult meg, telefonra történő optimalizációja is megtörtént.

A MÉK Facebook-felülete igyekszik betölteni a gyors információátadás funkcióját. Sok esetben élő közvetítésben számoltunk be egyes eseményekről.

A Magyar Építészeti Múzeummal közösen elindult egy új honlap, ezen a felületen elérhető a Magyar Építészeti 2010–2020 kiadvány teljes anyaga. <https://maimagyarepiteszet.hu/>

Elindult a <https://www.epiteszkozlony.hu> oldal, amelyen az Építész Közlöny egyes számainak kibővített tartalma nyer elhelyezést, lehetőséget teremtve, hogy a nyomtatott lap terjedelmi korlátjai miatt egyes épületekről esetlegesen kimaradó anyagokat is megismerhessék az érdeklődők.

**SzeptemberFeszt
az Építészek Házában**
– fotó: Gáti Oszkár Dániel

Az online kommunikáció fontos évzáró eseménye volt a MÉK Facebook-oldalán *Karácsonyi készülődés 2024* címmel indított játék az építész kamarai szakmagyakorlók számára.

Ennek keretében 2 héten keresztül mindennap megjelent egy európai épület, amelyet fel kellett ismerni. Segítségképpen mindennap megjelent egy, az adott ország autentikus karácsonyi ételreceptje is. Mindazok között, akik a legtöbb helyes megfejtést küldték be az épületeket illetően, építész könyvcsomagot és múzeumi belépőt sorsoltunk ki! Akik elkészítették valamely megjelent receptet, azok között pedig egy híres szakácskönyv példányait sorsoltuk ki.

A Kamarai Hírlevél rendszeresen tájékoztat az aktuális kamarai, szakmai és kulturális hírekről. A MÉK a GDPR-előírások figyelembevételével csak azon tagoknak küld hírlevelet, akik regisztrálták magukat erre a szolgáltatásra. A hírlevél igyekszik felhívni a figyelmet minden, a honlapon bővebben kifejtett, a szakmát érintő tartalomra.

Beszámoló a külügyi kapcsolatokról

A 2021 végén megalakult MÉK Elnökség megbízásából Makovényi Ferenc, Bachmann Bálint elnökségi tagok, illetve Bordás András és Sándor Gergely építészek alkotják a MÉK külügyi testületét, melynek képviseletében az Építészek Európai Tanácsának (ACE) és bizottságainak ülésein vettek részt, továbbá munkacsoportok munkájába kapcsolódtak be 2024-ben is.

A MÉK delegáltjainak nemzetközi tevékenysége

A MÉK az ACE mellett az ENACA nemzetközi szakmai szervezet tagja is. A külügyi testület tagjainak elsődleges feladata a nemzetközi szervezetekkel való aktív kapcsolattartás. Az ACE *correspondent*, azaz folyamatos kapcsolattartója Bordás András, továbbá a közgyűléseken küldöttként vesz részt Bachmann Bálinttal. Az ACE Pénzügyi Bizottságában (FICO) Bordás András képviseli a MÉK-et. Bordás András koordinátor és a küldöttek az ACE munkacsoportjaiban folyamatosan azon dolgoznak, hogy az EU-Irányelvek figyelembe vegyék szakmánk minőséget biztosító tevékenységét és hogy a szakszerű, hatékony és méltó szakmagyakorlást biztosítsák. Ennek az érdekérvényesítő tevékenységnek a platformjai: a munkacsoportok, tanulmányok, publikációk, projektek és szakmai események.

A MÉK bekapcsolódott az európai építészeti pályázatok jó gyakorlatának összegyűjtését célzó, EU-s finanszírozású Arch-E 3 éven átnyúló programjába, amelyben magyar részről Sándor Gergely, Bordás András és Ulrich Tamás vettek részt 2024-ben.

A hazai építészképzés képviseletében Bachmann Bálint vállalt szerepet számos építészoktatással és építészeti tudományossággal foglalkozó szervezetben, mint az európai építészképzéseket tömörítő EAAE, vagy az Építészek Világszövetsége és az Egyesült Nemzetek (UN) közös oktatási bizottsága, az UNESCO/UIA educom. Az oktatási bizottságban 2023-ban további három évre kapott megbízást.

Az Építészek Európai Tanácsának 2023-ban megválasztott elnöksége Brüsszelben: Ruth Schagemann (az ACE elnöke), Reto Gmür (a stratégia felelőse), Diego Zoppi, Dubravko Basic, Daniel

**SzeptemberFeszt
az Építészek Házában**
– fotó: Gáti Oszkár Dániel

**SzeptemberFeszt
az Építészek Házában**
– fotó: Gáti Oszkár Dániel

Fügenschuh, Carl Baeckstrand, Anda Kursisa, Kornel Kobak (pénztárnok), Borys Czarakcziew, Carla Lima Vieira, André Pizzuto.

Minden fontosabb ACE-esemény előtt Makovényi Ferenc, Bordás András és Bachmann Bálint felkészülő-elemző megbeszélést tartott az aktuálisan napirenden szereplő szavazások témájában, egyeztetve a döntések támogatásáról. Állásfoglalásaink, szavazataink, közléseink ezekre a közös döntésekre támaszkodnak.

A MÉK-et három területen Sándor Gergely képviselte a Közbeszerzési és Építészeti Pályázatok (Public Procurement & Architectural Design Contests, PP & ADC), a Nemzetközi Üzleti Modellek (International Business Modelling, IBM) és a Szakmagyorkorlási (Practice Committee, PC) munkacsoportban.

Sándor Gergely a fenti képviseleti feladatok ellátásán túl az ACE tevékenységéhez közvetve kapcsolódó New European Bauhaus (NEB) workshopon és az ARCH-E együttműködésben vett részt 2024-ben is.

Az Építészeti Európai Tanácsa (ACE) 2024. évi tevékenysége

ACE-események 2024-ben:

- 2024. 02. 02. Közbeszerzési és pályázati munkacsoport ülése,
- 2024. 03. 14. Pénzügyi bizottság (FICO) ülése,
- 2024. 03. 15. Koordinátori (General Coordination) online ülés,
- 2024. 04. 18–19. (24/1) első éves közgyűlés Brüsszelben Bordás András és Bachmann Bálint részvételével,
- 2024. 06. 28. Közbeszerzési és pályázati munkacsoport ülése,
- 2024. 09. 10. Koordinátori (General Coordination) online ülés,
- 2024. 09. 26. Pénzügyi bizottsági (FICO) ülés,
- 2024. 09. 26. HU24EU ECAP-konferencia Budapesten,
- 2024. 11. 28–29. (24/2) második éves közgyűlés Krakkóban Bordás András és Bachmann Bálint személyes részvételével.

ACE-közgyűlés (2024/1), Maison des Associations Internationales, Brüsszel

A közgyűlés első napján egy speciális témáról volt konferencia: az építészeti határokon átnyúló szolgáltatásairól. Erre az ACE külön munkacsoportot létesített, amely már több éve működik. Az előadások az eddigi eredményeket foglalták össze. Három síkon is vizsgálták az építészeti saját országgon kívüli szolgáltatásainak lehetőségét:

- a) az EU-n belüli határon átnyúló szolgáltatások,
- b) az EU-n kívüli profitorientált szolgáltatások (pl. gazdag arab országok és Kína felé),
- c) az EU-n kívüli segítő szolgáltatások.

A konferencia egy kerekasztal-beszélgetéssel zárult, ahol Sándor Gergely kollégánk, mint a munkacsoport magyar résztvevője, is aktívan részt vett. Az ACE ennek a munkacsoportnak a támogatására a Creative Europe-alaptól jelentős támogatást nyert.

Az Építészeti Európai Tanácsa rendes közgyűlése a főtitkár beszámolójával kezdődött, aki összefoglalta a 2020 és 2024 közötti időszak eredményeit és ismertette a 2025–2028 időszak célkitűzéseit. Folytatódik az ARCH-E projekt munkája, amelyben az ACE és több tagszervezet, így a MÉK is részt vesz. Kritikus témák:

- a) meglévő épületállomány energetikai felújításai,
- b) megfizethető lakhatás biztosítása, és
- c) a fiatal építészeti pályakezdése.

Újraindítják a kétevente esedékes teljes körű átvilágítását a szakmánknak, az ún. Sector Study-t. Ez a felmérés egy szakszerűen kidolgozott kérdőív kitöltésén alapszik, amit egy erre specializálódott statisztikai cég gondoz és küld ki a tagszervezeteknek. Megbízhatósága országonként eltérő, eredménye attól függ, hogy az adott tagországban milyen magas részvétellel töltik ki, ezért tagjainkat biztatni kell a magyar nyelvre is lefordított kérdőív kitöltésére. A tavaly megválasztott EU parlamenti képviselők számára az ACE előkészített egy kiadványt az építészet társadalmi fontosságáról, illetve a nemzeti tagszervezeteket képviselő ACE közvetítőszeréről az EU-s intézmények felé.

ACE-közgyűlés (201), International Cultural Centre Rynek Glowny, Krakkó

Ruth Schagemann elnök asszony beszámolt az ACE nevében szervezett találkozóról, továbbá elemezte az európai uniós választások eredményét. Jelezte, hogy annak ellenére, hogy a politikai erőviszonyok jelentősen nem változtak, egyes – elsősorban a klímaváltozás lassítását befolyásoló – energetikai irányelvek véglegesítése várhatóan lelassul. Mivel választás után az építészet és az építészeti számokra fontos döntéshozói posztokon személyi változások történnek, máris megkezdtek a kapcsolatok kiépítését parlamenti és bizottsági szinten az új szereplőkkel. A választásra készült ACE Manifesztót újra fogják hangolni a kialakult politikai összetételnek megfelelően.

Ruth Schagemann elnök asszony bejelentette 4 új munkacsoport létrehozását is:

- a) Műemléki munkacsoport,
- b) Város- és lakóház-megújítási munkacsoport,
- c) Szakmagyorkorlási munkacsoport és
- d) Innovációs munkacsoport.

Az Innovációs munkacsoport különösen a korszerű – 3D, BIM és MI/AI – technológiák lehetőségeit és hatását vizsgálja az építészeti tervezésre. Megpróbál forrásokra pályázni a különben budapesti székhelyű Európai Innovációs és Technikai Intézetből (EIT – European Institute of Innovation and Technology) <https://eit.europa.eu/news-events/news>.

MÉK titkárság:
Kovács Zsófia, Dér Andrea, Kurcz
Judit, Ulrich Tamás, Nemes Nagy
Sándor, Kinzel Éva, Végh Annamária
 – fotó: Gáti Oszkár Dániel

A „felújítási hullámmal” kapcsolatban meg kell említenünk a *HouseEurope* polgári kezdeményezést, amelynek célja, hogy megkönnyítse a felújítások engedélyeztetését és kivitelezését. Három pillért javasolnak: adó/áfa csökkentést a felújításra és a bontott anyagokra, fair követelményeket a meglévő öreg épületek átalakítására, bontott anyagok használatára és a már évtizedek óta beépített karbon előnyös beszámítását. A cél 1 000 000 aláírás gyűjtése, a honlapjukon alá lehet írni: <https://www.houseeurope.eu/>

A közgyűlés előtti napon az ACE az Europa Nostrával közösen egy remek műemlékvédelmi tematikájú konferenciát szervezett részben helyi, krakkói előadókkal. A fórumon bemutatták a város történelmét, építészetét és a műemlékvédelem aktuális kihívásait. Krakkó programot hirdetett a turizmus városi életre gyakorolt negatív hatásai ellen, amivel megpróbálják megtartani a belvárosban a helyi lakosokat.

A konferencia idején már megnyílt egy izgalmas kiállítás a helyszínen. *Szocmodern: építészet Közép-Európában a hidegháború idején*: <https://mck.krakow.pl/multimedia/opening-film-exhibition-socmodernism-architecture-in-central-europe-during-the-cold-war>.

A kiállításon látható volt Gáboros Lajos brüsszeli pavilonja és Csete György alkotásai is.

Az ACE és az EAAE összefogása a minőségi építészetképzés fejlesztéséért

Az európai építészeti képzőintézmények kiválósága nemzetközileg elismert, az ACE és az EAAE továbbra is a legmagasabb szakmai színvonalra törekvés szükségességét hirdeti. Támogatják a nemzetközileg elismert, ötéves, egyetemi szintű, nappali képzési rendű építészképzést, kiegészítve az UNESCO/UIA Építészeti Oktatási Charta ajánlásában foglaltak szerinti, legalább kétéves, teljes munkaidős szakmai gyakorlattal.

Az ACE és az EAAE aktívan közreműködik az Európai Unió (EU) érvényes szabályozásának megfelelő építészképzés transzparenszé tételében annak érdekében, hogy az EU-ban magasan képzett építészeknek megfelelő hozzáférésük legyen az európai és a globális piacokhoz, továbbá, hogy az EU-n kívülről érkező építészekre is ugyanazok a követelmények vonatkozzanak, mint EU-s kollégáikra.

Az ACE és az EAAE örömmel fogadja, hogy egyre több építészhallgató folytatja tanulmányait részben vagy egészben a saját hazáján kívüli tagállamban. Ugyanakkor felhívják a figyelmet arra, hogy ezen hallgatók vegyes végzettségük miatt nehézségekbe ütközhetnek, amikor meg kell felelniük a hazájuk vagy más országok szakmához való hozzáférési követelményeinek, ezáltal szakmavállalási versenyképességük sérülhet.

Az ACE és az EAAE sürgeti a vállalatokat, hogy csak olyan magas színvonalú szakmai gyakorlatokat kínáljanak, amelyek megfelelnek a szakmai gyakorlatok minőségi keretrendszeréről szóló tanácsi ajánlásban és a szakmai gyakorlatok és gyakorlati képzések európai minőségi chartájában meghatározott elveknek, valamint az Európai Ifjúsági Fórum megfelelő munkakörülményekre, meghatározott tanulási eredményekre és méltányos díjazásra vonatkozó elvárásainak.

Az ACE célkitűzése az Épületek Energiahatékonyságáról szóló Európai Irányelv (EPBD) felülvizsgálatához

Az ACE azt várja az Épületek Energiahatékonysági Európai Irányelveinek (EPBD) felülvizsgálatától, hogy az tükrözze az Új Európai Bauhaus (NEB) alapértékeit és elveit. Az EPBD kövesse a NEB tematikáját az épített környezet minőségi alakításának érdemi mérhetősége érdekében. Az irányelv támogassa a tagállamok politikai döntéshozóit a szakemberképzésben az EPBD életminőséget és jólétet célzó ambícióinak megvalósítása során.

Az ACE prioritásai között szerepel a fenntartható értékteremtés a kiváló minőségű építészeti révén, az életcikluson átívelő megközelítés érvényesítése az épített környezetvédelmi jogszabályokban. Az épületek üzemeltetése során valós, mért teljesítményének figyelembevételére van szükség a rendszerértékelésnél. A fenntartható finanszírozás ösztönzése mellett megvalósuló utólagos épületfelújítások során törekedni kell az alacsony szén-dioxid-kibocsátású építési rendszerek és energiaforrások használatára a tervezés, a kivitelezés és az üzemeltetés során is.

ARCH-E-egütműködés az építészeti tervpályázatok (ADC) terén

Az ARCH-E az Európai Unió által a Kreatív Európa (CREA) keretében társfinanszírozott projekt. Fő célja a magas színvonalú építészeti megoldások előmozdítása az épített környezet számára azáltal, hogy növeli az építészeti tervpályázatok (ADC) alkalmazását Európában, és leküzdi a határokon átnyúló piaci akadályokat az építészeti szolgáltatások piacán. Az ARCH-E kutatási tevékenység magában foglal egy sor interjút építészekkel és szakértőkkel az építészeti tervpályázatok területén. Az interjúk az építészeti tervpályázatok eljárásainak jobb megértését, az uniós szakmapolitikák és minőségi előírások különbségei és hasonlóságai rögzítését, továbbá az uniós versenypiac lehetséges javítását szolgáló elképzelések számbavételét szolgálják.

Az ARCH-E projekt tíz európai partnerszervezet együttműködése: Építészek Európai Tanácsa (ACE), Magántervezők Szövetségi Kamarája (BKZT), Horvát Építész Kamara (CCA), Szlovén Építész Kamara (ZAPS), Ciprusi Építész Kamara (CAA), Német Építész Kamara (BAK), Eindhoveni Műszaki Egyetem, Valenciai Műszaki Egyetem, Sepa Engineering GmbH (SEPA), Magyar Építész Kamara (MÉK).

A program célja, hogy a tervpályázatokat szélesebb körben elérhetővé tegye a résztvevő országok építészei számára, elősegítse az egységes jogi környezetet a résztvevő országokban. A program első két évében az előbbieket kidolgozása volt a feladat, majd azt követően az eredmények népszerűsítése a cél. A projekttel kapcsolatos aktualításokról folyamatosan számolunk be a MÉK honlapján, továbbá továbbképzéseinket is. Az ARCH-E Európai tervpályázati térkép című kiadvány magyar nyelvű változata online módon már elérhető. Az ARCH-E Európai tervpályázati térkép digitális változata pedig rövidesen elérhető lesz a honlapon keresztül is.

Budapest, 2025. március 21.

Hajnóczi Péter
Szalay Tihamér
Turi Attila
Tutervai Mátyás
Babinszky Tünde
Bachmann Bálint
Makovényi Ferenc
Markos Anikó
Schulcz Péter

A Főépítész Nyilvántartás (FÉNY) honlapja

2024. ÉVBEN DÍJAZOTT SZAKMAGYAKORLÓK

KOSSUTH-DÍJ

Salamin Ferenc – Ybl Miklós-díjas építész, a Magyar Művészeti Akadémia rendes tagja, a hagyomány továbbélését szolgáló organikus-regionális építészeti remekeit kiemelő tervezőmunkája elismeréseként.

Salamin Ferenc az AXIS Építész Iroda tagjaként a Kós Károly Egyesülés egyik alapítója, 1989–2004 között a Vándoriskola vezetője. Szerencs és Zebegény főépítésze, 2013 óta az Országos Főépítész Kollégium elnöke.

2020 óta a Magyar Művészeti Akadémia Építőművészeti Tagozatának elnöke.

MAGYAR ÉRDEMREND LOVAGKERESZTJE polgári tagozat

Philipp Frigyes Kós Károly-díjas építész, címzetes egyetemi docens, a Pest Vármegyei Építész Kamara elnöke, Kismaros főépítésze, Vác, Hatvan és Esztergom volt főépítésze, az Országos Főépítész Kollégium volt elnöke.

MAGYARORSZÁG ÉRDEMES MŰVÉSZE

Hefkó Mihály DLA Ybl Miklós- és Ferenczy Noémi-díjas belsőépítész, a Magyar Művészeti Akadémia rendes tagja, a Budapesti Metropolitan Egyetem Építészeti és Design Tanszék főiskolai docense.

MAGYAR ÉRDEMREND TISZTIKERESZT

Dr. Csizmadi Péter DLA okleveles építész, a Budapesti Metropolitan Egyetem Művészeti és Kreatívipari Kar dékánja, a Reload Építészstúdió Kft. tulajdonosa.

MAGYAR ÉRDEMREND LOVAGKERESZT POLGÁRI TAGOZAT

Dr. Anthony John Gall Ybl Miklós-díjas építészmérnök, egyetemi tanár, az Óbudai Egyetem Ybl Miklós Építéstudományi Karának dékánja,

Dr. Tamándi László építészmérnök, közgazdász, a Széchenyi István Egyetem egyetemi fejlesztéseikért és pályázatokért felelős elnöki megbízottja, Kautz Gyula Gazdaságtudományi Karának egyetemi docense.

MAGYAR ARANY ÉRDEMKERESZT polgári tagozat

Geszler Norbert és **Mózes Zoltán** építészmérnök

YBL MIKLÓS-DÍJ

dr. Paulinyi Gergely DLA építész

Király Zoltán építész

Fajcsák Dénes építész

MŐCSÉNYI MIHÁLY-DÍJ

dr. Szikra Éva tájépítész

MŰEMLÉKVÉDELEMÉRT FORSTER GYULA-DÍJ

A műemlékvédelem területén végzett kimagasló szakmai tevékenység elismeréseként a Forster Gyula-díjat **Bartos György József** művészettörténész kapta.

PRO ARCHITECTURA-DÍJ

Steffler István, Szloszjár György, Bóhm Gábor tájépítészek (Garten Stúdió)

Bordás Mónika építész

Kőniger Szilárd, Cseh András, Élő József, Tátrai Ádám, Németh Dávid (CAN Architects)

Szabó Levente DLA, Bartha András DLA építészek

KÓS KÁROLY-ÉLETMŰDÍJ

prof. Ferencz István DLA építész

MAGYAR MŰVÉSZETI AKADEMIA

Építőművészeti Díj

Balogh Balázs és Mányi István építészek

MÉK SÁNDY GYULA-DÍJ

A MÉK Elnöksége egyhangúan úgy dönt, hogy az Építőipari Nívódíj Sándy Gyula-díját 2024-ben **Vígh Tamásnak**, a debreceni Csokonai Nemzeti Színház-rekonstrukció építésvezetőjének ítéli oda.

MÉK – MÉSZ DIPLOMADÍJ

Közönségdíj

Bencze Dániel

Energia Üzem, Oktató- és Kutatóközpont – Szeged

PTE MIK Építész Szakmai Intézet Építészeti és Várostervezési Tanszék,

konzulens: dr. Zoltán Erzsébet Szeréna

Jutalma: az ArchiCad 27 teljes kereskedelmi verziójának magyar 1 éves licence

Táj- és Kertépítészeti Tagozat

Diplomadíj dicséret és oklevél: **Rujp András**

Bevásárlóterületek rehabilitációja a budaörsi Auchan, IKEA és Decathlon környezetrendezési tervén keresztül – Budaörs

MATE Tájépítészeti, Településtervezési Kar; Tájépítészeti, Településtervezési és Díszkertészeti Intézet, Kert- és Szabadtértervezési Tanszék, konzulens: dr. Almási Balázs

Táj- és Kertépítészeti Tagozat

Diplomadíj dicséret és oklevél: **Wallner Andrea Orsolya**

Balaton-felvidéki helyi identitást erősítő közösségi szabadtér tervezése – Raposka, Szent György-hegy

MATE Tájépítészeti, Településtervezési Kar; Tájépítészeti, Településtervezési és Díszkertészeti Intézet; Kert- és Szabadtértervezési Tanszék, konzulens: Takácsné Zajacz Vera

Belsőépítészeti Tagozat

Diplomadíj dicséret és oklevél: **Pénzes Klaudia**

Hanság Tudásház – Bósárkány

BME Építésmérnöki Kar Exploratív Építészeti Tanszék, konzulens: Fábián Gábor DLA

Műemlékvédelmi Tagozat

Diplomadíj dicséret és oklevél: **Dózsa Bercel**

Pusztaszabolcs Sörállomás

MOME Építőművészeti Intézet, Építőművész Szak, konzulensek: Csomay Zsófia, Vass-Eysen Áron

Terület- és Településrendezési Tagozat

Diplomadíj dicséret és oklevél: **Mandula Péter**

H-City: Kecskemét Homokbánya városrész rendezése és városi központtá fejlesztése

MATE Tájépítészeti, Településtervezési Kar; Tájépítészeti, Településtervezési és Díszkertészeti Intézet; Településépítészeti és Települési Zöldinfrastruktúra Tanszék, konzulens: Szczuka Levente

Terület- és Településrendezési Tagozat

Diplomadíj dicséret és oklevél: **Janurik Csilla**

Százados negyed – Emberarcú fejlesztési lehetőségek egy sokarcú pesti zárványban – Budapest

MATE Tájépítészeti, Településtervezési Kar; Tájépítészeti, Településtervezési és Díszkertészeti Intézet; Településépítészeti és Települési Zöldinfrastruktúra Tanszék, konzulens: Gergely-Korompay Judit DLA

Építészet

Diplomadíj dicséret és oklevél: **Érsek Máté Attila**

Építészet tyúklépésben – vidék-újrahasznosítás – Oroszló, Petőfi Sándor u. 7.

BME Építésmérnöki Kar Középülettervezési Tanszék, konzulens: Kronavetter Péter DLA

Diplomadíj dicséret és oklevél: **Meszlényi Ambrus**

Alacsony intenzív beépítés – Budapest, Kőbánya

BME Építésmérnöki Kar Lakóépülettervezési Tanszék, konzulens: Perényi Tamás DLA

Diploma Fődíjas és a Graphisoft Magyarország szponzorálásával Archicad 27 teljes, kereskedelmi magyar verziójának 1 éves licencének nyertese: **Klenóczky Dániel Péter**

Az Esztergomi Szénrakodó renoválása és környezetének revitalizálása

BME Építésmérnöki Kar Középülettervezési Tanszék, konzulens: Kronavetter Péter DLA

Minden díjazottnak gratulálunk és további sok sikert kívánunk!

AZ ÉV FŐÉPÍTÉSZE DÍJ

Alvári Csaba Jászberény város, Dány és Kóka községek főépítésze.

Elismerésre méltó több mint másfél évtizedes következetes, magas szintű főépítési tevékenysége, a szakmai közéletben vállalt részvétele, valamint a környezet és ezen belül kiemelten az Alföld egyik legégetőbb feladatát jelentő vízmegtartás megóvására tett erőfeszítése. Az elődei által elindított fejlődési irányok mellett következetesen kitart, elfogadtatva azt a mindenkori képviselő-testülettel. Alapító tagja az Ybl Miklós Karhoz kötődő Ybl Egyesületnek, valamint a Wekerlei Társaskör Építészklubjának.

Hapszné Tarcsafalvi Eszter Budapest XII. kerület Hegyvidék főépítésze.

Több mint tíz éves főépítési munkája során bizonyította, hogy a helyi és az egyetemes építészeti értékek iránt mélyen elkötelezett főépítész, aki hosszú évek során kiemelkedően jól működő, nyitott és konstruktív szellemiségű csapatot épített ki maga körül. Szakértelme és empatikus személyisége, korrektsége több sikeres városfejlesztési és műemlékvédelmi projekt létrejöttét segítette, köztük kiemelkedőek a Hegyvidék főutcája és rendezvénytere program, a Hegyvidéki Kulturális Szalon felépítése és a Normafa rehabilitációja is.

Sulyok Balázs Veszprém MJV főépítésze, Tolna vármegye és Szekszárd MJV volt főépítésze.

14 éves főépítési tevékenysége során megyei és települési főépítésként is elhivatott gazdája a rábízott területnek, melyet gazdagít a kulturális értékek megőrzése, megmutatása és továbbadása. Gyakorló építész tervező, jelentősek műemléki helyreállításai is, emellett évekig volt a Dél-dunántúli Építész Kamara alelnöke. A Veszprém–Balaton 2023 Európa kulturális fővárosa részeként megrendezett főépítési konferencián is látható volt, hogy a „jó gazda” miként formálja, gazdagítja mindenki javára a rá bízott javakat.

AZ ÉV TÁJÉPÍTÉSZE DÍJ

Az év tájépítésze

Csősz Mónika

Közönségdíj

Szalkai Adrienne

Az év junior tájépítésze

Dani Eszter

PRIMA PRIMISSIMA DÍJ

Prima Primissima

Földes László építész. Tanulmányait a Műegyetem Építész Karán végezte, majd a Helsinki Egyetemen folytatta. Finnországban a Järvinen-Airas építészirodában iskolák, óvodák és lakóházak tervezésében vett részt. Turányi Gábor hívására hazatért, közös munkájuk a Visegrádi Erdei Iskola Pro Architectura díjban részesült. 1994-ben építészirodát alapított. Munkái között olyan épületek sorakoznak, mint a Toldy Gimnázium tornaterme, a Kemenes Vulkánpark, a Sauflon Innovációs Központ és az M12 Irodaház, amelyet az épületbe szőtt növényvilág tesz élővé. Munkásságát 2006-ban Ybl-díjjal ismerték el. Legfrissebb lakóházával idén elnyerte az „Az év háza” díjat.

Prima

Andor Anikó táj- és kertépítész, c. egyetemi tanár. A Kertészeti Egyetem kerttervező diplomája után a BME Építész Karán városrendezési szakmérnökként végzett. Pályáját a Lakótervben kezdte, majd megalapította a LAND-A műtermet. Országosan ismert parkokban, városképet meghatározó tereken és műemléki környezetben megépült terveiben közös „az összhang és egymásra hatás, építészeti és térépítészeti között”. Erőssége a műszaki, építészettörténeti, kertépítészeti tudás szintézise, látványba komponálása.

Ezt igazolják munkái, pl. Gül baba türbe függőkert, Kőbányai Szt. László tér Lechner szobrának környezete, Graphisoft park, Dunabogdány katolikus emlékkert, Hódmezővásárhely városközpont. Az Ormos Imre- és Ybl-díjas táj- és kertépítész 30 éve több egyetem meghívott előadója.

Vadász Bence DLA építész. A Műegyetem Építészmérnöki Karán végzett. Építészcsaládba született. Édesapja, Vadász György építészirodájának vezetését 2000-ben vette át. A családi örökséget továbbvitte, mégis új utakra indult. Vallja, hogy az építészet a művészeteknek esszenciája. Az Ybl- és Pro Architectura díjas építész nevéhez olyan épületek fűződnek, mint a Meininger Hotel, az Országgyűlés – Szabad Györgyről elnevezett – irodaháza, a Morgan Stanley Irodaház, a Margit-ház, a Láng Sport- és Szabadidőközpont épületegyüttese, a budavári „Koldus Kapu” vagy a Béke úton felépült „Fecskeház”. Több mint 25 éve vesz részt az egyetemi és főiskolai oktatásban. Eddig nyolc verseskötete is megjelent. Az MMA rendes tagja.

ICOMOS-díj

ICOMOS-Díj

A **cserépváraljai Munkás Szent József-templom** az 1960-as években épült templom műemléki helyreállításának magas minőségéért.

A **jáki Szent György-templom** a volt bencés apátsági templom helyreállításáért, alapos kutatásáért, gondos kivitelezői és restaurátori munkáiért.

A **soproni Múzeumnegyed** kiemelkedő építészeti színvonaláért, a korábbi korszakok és helyreállítások részleteinek megőrzéséért, az épületegyüttes működésének példamutató kialakításáért.

A **veszprémi Ruttner-ház** kiemelkedő építészeti színvonaláért, a kutatási eredmények bemutatásáért, az új funkció gondos elhelyezéséért.

Példaadó Műemlékgondozásért Díj

Bedekovich Éva építész, műemléki szakmérnök több évtizedes műemlékvédő tevékenységéért, különösképp Abony műemlékei méltó megőrzésének elősegítéséért.

Kecskemét Önkormányzata a városháza alapos helyreállításáért, az épület bemutatásáért, az idegenforgalom méltó fogadásáért.

A **Market Zrt. Romvándor programja**, amelynek keretében a kivitelező vállalat társadalmi felelősségvállalás keretében középkori romok sorát állítja helyre.

BUDAPEST ÉPÍTÉSZETI NÍVÓDÍJA

Nívódíj

Budapesti Gazdasági Egyetem Könyvtár és Hallgatói Központ – Felelős tervezők: **Gerben Péter, Marián Balázs**

Dicséret

Liget Center Auditórium – Felelős tervezők: **Király Zoltán, Bozsik Zoltán** (TIBA Építész Stúdió Kft.)

Inside-in – Felelős tervező: **Alexa Zsolt DLA, Rabb Donát, Schreck Ákos DLA**

A Kelenföldi alállomás homlokzata – Homlokzati tervek felelős tervezője: **Hámori Péter**

Normafa Sínház – Felelős tervezők: **Szabó Levente DLA** (Hetedik Műterem Kft.), **Bartha András DLA** (Studio Konstella Kft.)

A Dráva park megújítása – Felelős tervező: **Király-Salgó Borbála, Kontra Dániel**

KOTSIS IVÁN-ÉREM

Kovács Péter DLA, a Debreceni Egyetem docense

MOLNÁR PÉTER-EMLÉKDÍJ

2024-ben **Major Zoltán** és **Müllner Péter**, a „Partizan Architecture” építészei nyerték el a kitüntetést.

MÉDIA ÉPÍTÉSZETI DÍJA

Épület és terv kategória

A legjobb épület díját idén a vezető magyar sajtóorgánumok képviselőiből és a szakma kiemelt szakértőiből álló zsűri a **hargitafürdői Pálos monostornak** ítélte oda, amelyet **Macalik Arnold, Lázár Csaba** és **Szilágyi-Bartha József** tervezett. A díjat Sümei Noémi, az Index újságírója, a zsűri elnöke adta át. A meredek erdős helyszínen felépült, sokemelethenyi szintkülönbséget áthidaló remeteházban „ház a házban” módon kapcsolódik össze az erős mag (káporna-könyvtár-konyha-tűztér) oszlópa és a köré szerveződő szerzetesi cellák. Mindezeket a hideg alpesi táji adottságok közepette egy belső kerengő gyanánt köti egységbe a hatalmas spirálba sodort, félemeletekkel szervezett torony. A tavaly felszentelt épület a viszontagságos hegyvidéki életforma felesleget lecsiszoló egyszerűségében fogant.

A tervek közül a zsűri **Skrabák Julianna Köztes hely – Hordalékterek és réteggömbök a Duna mentén** című diplomamunkáját (konzulensek: Zombor Gábor, Csomay Zsófia) találta a legjobbnak. A díjat Csízy László, a KÖZTI Zrt. projektvezető építésze, az igazgatóság tagja adta át. Skrabák Julianna diplomamunkájában a Duna változó vizével együttgondolkodva alakít ki egy szaunafalat, ahol a térhasználat a víz mozgásával együtt változik.

Közönségdíj – Épület, terv és épített környezet kategória

Hasonlóan az elmúlt évekhez, a gálaesten az alkotók mutatták be saját projektjeiket: a díjért versengő épületeket és terveket, amelyeket a média és a szakma képviselői értékelték. A zsűri mellett a közönség is megoszthatta véleményét előzetes online szavazás formájában. A nagydíjért tetszését ebben az évben a HVG és az Építészforum összesített voksai alapján az épületek közül a **velencei családi ház felújítása és bővítése** nyerte el, amelynek tervezői **Bordás Mónika** és **Bordás Tamás** voltak. A díjat dr. Pásztor János adta át. Az építészek egy hagyományos vertfalú ház mai újragondolásával és bővítésével valósították meg otthonukat, melyben a spontán saját kezű építés, a műépítészeti gondolatok és a megmaradt népi építészeti emlék alkot különleges egyveleget.

A közönségtől legtöbb szavazatot kapó terv díját **Prépost Adrienn Anna** vehette át a **Demenziabaráti Idősek Otthona** diplomamunkájáért (témavezető: Vasáros Zsolt DLA) Bagi Lászlótól, a szakmai zsűri tagjától. A díjat a DVM group támogatta. Prépost Adrienn diplomamunkájában a demenziabaráti terek építészeti vonatkozásait vizsgálta, és a kutatásából levont következtetéseket, tervezési irányelveket és tapasztalatokat egy olyan idősek otthona tervezésre fordította, amely megfelelő környezetet biztosít demens és Alzheimer-kórral küzdő idősek számára.

A szervezők ötödik éve adják át az épített környezet kategória közönségdíját, amelyet idén a **KÖZTI Zrt.** érdemelt ki a **csákányospusztai templomrom felújításával**. A díjat **Kelemen Bálint**, a KÖZTI Zrt. projektvezető építésze és **Belec Péter**, a Market Építő Zrt. ROM Vándor programjának igazgatója vette át Nagy Zsolt Istvántól, a Wienerberger Zrt. marketingvezetőjétől. A közép-kori templomrom felújítása a KÖZTI Zrt. tervei szerint készült, a Market Építő Zrt. ROM Vándor programjának keretén belül. A rom műszaki állapotának helyreállítása és az esztétikai és történeti értékek méltó bemutatása volt a cél, kis léptékű kortárs kiegészítések segítségével.

Perika-díj

A Média Építészeti Díja keretében hatodik alkalommal ítelték oda a Perika-díjat, az Építészforum társalapítója és hat éve elhunyt főszerkesztője, Pásztor Erika Katalina emlékére őrző szakmai elismerést, amely olyan kiválóságok eredményeinek méltatására szolgál, akik az építészet és más

tudományos vagy művészeti ág határterületén mozogva, innovatív módon, kiemelkedő, társadalmi hatású értéket teremtenek. A díjat ebben az évben **Csanádi Judit** építész, díszlet- és látványtervező kapta, akit Asbót Kristóf belsőépítész, díszlettervező, televíziós rendező laudált.

Mesterek köszöntése

A Média Építészeti Díja gálaestjének fontos része a hagyományok ápolása. Az Építészfórum egy olyan mestert tüntet ki minden évben, akire oktatóként, alkotóként sokan felnéznek, akinek sokan tartoznak hálával szakmai tudásért és segítségért. Ebben az évben **Kaszás Károlyt**, a BME Középülettervezési Tanszékének professor emeritusát, a finn építészet neves kutatóját köszöntötték fel a szervezők. A mestert Szabó Levente, a BME Középülettervezési Tanszék vezetője laudálta. A két elismerést Hulesch Máté és Böröndy Júlia, az Építészfórum szerzői, szerkesztői adták át.

Különdíjak

Az est folyamán több különdíjat is kiosztottak: a *Digitális tervezés – Graphisoft különdíj* nyertese az **Archikon Architects Kft.** lett a Puro Hotel Budapesttel, második díjat az **Aspectus Architect Zrt.** kapott az Airport Hotel bővítéséért. A díjakat Reicher Péter, a Graphisoft Magyarországiért felelős igazgatója adta át.

Az *Europa Design Belsőépítészeti különdíj*at **Kern Orsolya, Karácsony Tamás és Gerzsenyi Tibor** tervezők nyerték el a Solium Regni – Koronázó Bazilika Nemzeti Emlékhely Látogatóközponttal. A díjat Feuertag Ottó, az Europa Design alapító ügyvezető igazgatója adta át, a laudációt Kovács Csaba építész, a MOME Építészeti Intézetének vezetője mondta.

A *Nagyberuházások különdíj*at a **Gereben Marián Építések** részére ítélte oda a nemzetközi előzsűri a Budapesti Gazdasági Egyetem Könyvtár és UniZone munkájukért, a díjat a nemzetközi zsűri képviselőjében Francesco Degl'Innocenti építészeti kutató, az amszterdami székhelyű Volume folyóirat szerkesztője adta át.

A Szónok Születik Retorikaiskola *Legjobb prezentáció közönségdíj*at a helyszíni szavazatok alapján **Lőrincz Barna és Dénes Péter** csikszeredai építések nyerték el a zetelakai csűrrekonstrukcióról szóló előadásukkal. A díjat Hoványi Márton retorikatréner, a Szónok Születik Retorikaiskola egyik alapítója adta át.

CSONKA PÁL-ÉREM

A 2024. évi Csonka Pál-émlékérem díjat páros kategóriában **Ferencz Marcel** építész és **Szántó László Gábor** statikus kapták a Nemzeti Atlétikai Központ megvalósításáért, az egyéni, életmű kategóriában **Rabb Péter** pécsi építőmérnök, statikus érdemelte ki.

MAGYAR ÉPÍTŐMŰVÉSZETÉRT ÉREM

Bognár Botond építész, a mai japán építészet nemzetközileg elismert építészettörténetének.

EZÜST ÁCS CERUZA ÉPÍTÉSZETI ÉS SAJTÓDÍJ

Idén **Zsuppán András**, a Válasz Online újságírója és **Walton (Reimholz) Eszter** építészeti fotográfus kapta meg az elismerést.

AZ ÉV HÁZA DÍJ

Családi ház kategória

Az év háza pályázat családi ház fődíját elnyert **Nagykovácsiban álló épületet**, **Földes László** és **Nusszer Diána** munkáját, a szakmai zsűri szerint elegáns távolságtartó és befogadó melegség jellemzi. Szójak Balázs, a pályázat kurátora, méltatásában kiemelte az épület egyszerű, mégis nagyfokú funkcionalitását, az ötletesség és a következetesség összhangját, valamint az épület minden részletén nyomon követhető magas építészeti és lakóminőséget.

Középület kategória

2024-ben a szakmai grémium úgy ítélte meg, hogy a középületek közül **Gereben Péter** és **Marián Balázs** építészek munkája, a **BGE Központi Könyvtár és Hallgatói Központ** volt az, amely egyszerűnek látszó eszközökkel, mégis a legmagasabb színvonalon járult hozzá környezete jobbá tételéhez.

Társasház kategória

A társasház különdíjat, amelyet a pályázat főtámogatója, a Leier Hungária Kft. alapított, **Varga Tamás DLA** vehette át a **balatonfüredi Ófaluban épült társasházegyüttes** tervezéséért. Az indoklásban elhangzott, hogy a bírálóbizottság a füredi településszövet történeti hagyományainak követését és a mai igényeknek megfelelő magas színvonalú, térkapcsolataiban választékos kialakítását értékelte a legjobbnak.

A Magyar Építész Kamara Szakmai Különdíja

Fajcsák Dénes, Fábíán Gábor: családi ház, Noszvaj

A Magyar Építőművészek Szövetségének Szakmai Különdíja

Lukács István, Vikár András, Gál Árpád, Bencsik Tamás: balatonfüredi Modern Műtár

Terrán Támogatói Különdíj

Sztranyák Gergely és Sztranyák Veronika: családi ház, Pécs

Meva Támogatói Különdíj

Kokas László, Lukács Péter: Walter Rózsi-villa, Budapest

TERÜLETI ÉPÍTÉSZ KAMARÁK DÍJAI

Bács-Kiskun Vármegyei Építész Kamara

Bács-Kiskun Építészetéért díj

Kuruc Szabolcs DLA okleveles építészmérnök – Hungarikum Kiállítóházzal

Vass-Eysen Áron okleveles építész tervező művész – pápai református diákotthon

Lepsényi Ákos DLA okleveles építéstervező művész – bajai nyaraló

Békés Vármegyei Építész Kamara

Békés Vármegyei Építészeti Alkotó Díj

Kvasz György

Borsod-Abaúj-Zemplén Vármegyei Építész Kamara

Szeghalmy Bálint Építészeti Alkotói Díj – plakett

Elek Attila – a miskolci SZC Szemere Bertalan Technikum, Szakközépiskola és Kollégium felújítása kapcsán

Szeghalmi Bálint Építészeti Alkotói Díj – elismerő oklevél

Juhász-Nagy Balázs és **Zsiros Renáta** – a Tokaj, Csupó-völgy, Máriásy Borászat tervezése kapcsán

Gál Károly és **Tóth Krisztián László** – a Sárospatak, Megyer-hegyi Tengerszem, Ciróka pihenőépület tervezése kapcsán

Csongrád-Csanád Vármegyei Építész Kamara

Vedres István-díj

Balogh László Árpád okleveles építészmérnök

Dél-dunántúli Építész Kamara

Forbát Alfréd Építészeti Díj

Dr. Gyergyák János, dr. Borsos Ágnes, Pintér István építésznek – a pécsi Misina-tető komplex felújításának tervéért.

A tv-toronnyal párhuzamosan épült néhai Misina étterem komplex fejlesztése közösségi részvételi pályázatot követően indult el. A használati igények alapján megfogalmazott „Aktív Misina” és „Családi Misina” programokban az aktív és passzív pihenést szolgáló túraközpont-funkciókon túl egy látványos lombkoronastég, kültéri játszótér és környezetrendezés is megvalósult. Az eredeti szerkezeteket megtartó, attraktív épületfelújítás a belső terek mértéktartó, de karakteres belsőépítészeti kialakítására is kiterjedt. A vendéglátó együttes és környezetének megújítása jól illeszkedik Pécs város klímasemleges missziójába, és mintaként szolgál az ország eredeti funkcióját elvesztett épületállományának újrahasznosításához.

Hodossy László, Földesi Zoltán, Máté János, Sebestyén András, Klézl Terézia építésznek – a szekszárdi tudásközpont épületének tervéért.

Csaknem 40 év évtizedenként egy tervpályázat, de a megyei könyvtárnak csak nem sikerült megvalósulnia. Jelen terv messze túlmutat azon a közhelyen, hogy jobb későn mint soha. Egy kulturális épülettől szokatlan, a város peremét választó helyszínen az épület hátat fordít a forgalomnak, amennyire lehet, a tömbbelső gyalogosforgalma felé fordul, belső intim megnyitásával sikeresen zárja ki a gépjárműforgalmat. A zárt főutcai épülettömeg finoman tört vonalvezetése sikeresen oldja a levéltári funkcióból adódó merevséget. Belső tereiben szépen oldja meg a könyvtártól elvárt nyitottságot és a levéltári kutatómunka magányát.

Rádóczy (F) László és **Tóth Kata** építésznek – a pécsi Diána piac rekonstrukciójának tervéért.

A lakótelep peremén épült piac kiváló példája a nagyvonalú és ötletes tömegformálással és ipari jellegű anyaghasználattal megvalósított minőségi építészetnek. Az önálló üzleteket befogadó zárt dobozokkal körülhatárolt őstermelői piactér ellebegtetett tetőszerkezettel fedett, melynek oldalai minden oldalról áttetszőek. A tetőszerkezet tördelt tömegével ötödik homlokzatként is szolgál, érdekes látványt nyújtva a környező épületekből szemlélődőnek. Az épület merész színválasztása is erősíti a karakteres megjelenést, a környezetének rendezésével a városrész lakói számára előremutató és minőségi megújulást hozott, üde építészeti színfoltot jelent.

Építészeti Elismerő Oklevél

Bencze Zoltán építésznek (szerzőtársai Jávorka Noémi, Kiss Balázs, Bregó Krisztián, Kiss Szabolcs*) – a pestszentimrei gyermekorvosi rendelő és agóra tervéért.

A pestszentimrei orvosi rendelő új épülete három tömegből álló építészeti kompozíció. Az épületegyüttes a korábban elkészült íves épület ölelő gesztusát folytatva jó léptékű, kisvárosias teret formál. Az épületek elvont megfogalmazása mellett a vidékies építészeti környezet léptékébe és formavilágába harmonikusan illeszkednek, a tömegformálással és az átgondolt, igényes részletekkel karakteres és szerethető kortárs építészeti mű jött létre. Az épületek egyedi építészeti értékei mellett különösen kiemelkedő és példamutató a köztér építészeti és közösségépítő megfogalmazása.

* Megjegyzés: a zárójelben felsorolt építésszek nem tagjai a DDÉK-nak. Mivel a megvalósult épület sem áll a DDÉK területén, az alapszabály értelmében a DDÉK tagjaként pályázó Bencze Zoltán nevére szól az elismerés. Természetesen a közös tervezés okán az épület idézésénél az elismerést a szerzőtársak is jelezhetik.)

Zsiga Zoltán építésznek – a bólyi családi ház tervéért.

Nem mindegy, hogy a régió legdinamikusabban fejlődő települése milyen építészeti alapokon gondolja tovább identitását, hogy milyen is lesz a városiasodó Bóly építészeti karaktere. Ebben a kontextusban egy ház minősége messze meghaladja saját jelentőségét, példájával ugyanis egy egész lakónegyed születésében válhat referenciaponttá. Ezért különösen értékesek ennek a tervnek az alapvetései: a jó építészeti referenciapontok kiválasztása, a tömegformálás nagyvonalúsága és belső következetessége. Sok ilyen épületet kívánunk Bólynak!

Sztranyák Gergely és **Sztranyák Veronika** építészeknek – a makári családi ház tervéért.

Kevés ennyire önazonos és kiegyensúlyozott lakóépület épül a régióban. Az alkotót szinte semmi nem érdekli, csak a használati cél és a környezeti adottságok minél mélyebb megértése, a megfelelő építészeti archetípus és az adekvát épületszerkezettani nyelv megtalálása. Ebből fakadóan a ház egyszerre klasszikus és korszerű, rétegzett építészeti nyelvvel a legjobb pécsi építészeti hagyományokat idézi, halkságával és a szelídségével azonban mégis szinte észrevétlenül marad. Pedig érdemes rá odafigyelni!

Fejér Vármegyei Építésszek Kamarája

Molnár Tibor-díj

Herczegné Ghyczy Zsuzsanna, Vojtek Tímea – Csúcsos-hegy Nemzeti Emlékhely, sétaút – Aranybulla Emlékmű környezete, Székesfehérvár

Schmiedel Ferenc-díj

Pozsgai Angéla

Hajdú-Bihar Vármegyei Építész Kamara

Borsos József-diplomadíj

A Hajdú-Bihar Vármegyei Építész Kamara által alapított Borsos József-diplomadíj kitüntetésben **Török Fruzsina** építész, valamint **Fleischer Balázs** építészmérnök részesült.

Mikolás Tibor Építészeti Nívódíj

Kovács Péter DLA

Heves Vármegyei Építész Kamara

Kulturált Környezetért Nívódíj

Kelemen Tamásné

Balog Zsolt

Komárom-Esztergom Vármegyei Építész Kamara

Az Év Háza Komárom-Esztergom Vármegyében Díj – „Az év háza-díj”

Műemlék, helyi védelem alatt álló kategória: Esztergom, Szent Sír kálváriakápolna – Tervezte: **Zsembery Ákos PhD.**

Középület-jellegű épület kategória: Tokod, Mesevár Bölcsőde – Tervezte: **Dankó Kristóf, Sztahovits Péter**

Lakóépület kategória: Tata, társasház és pizzeria – Tervezte: **Tóbiás Tamás**

Egyéb kategória: Kaliba Black (japán stílusú faház a Pilisben) – Tervező: **Kozma Zoltán György**

Az Év Háza Komárom-Esztergom Vármegyében Díj – Dicséret

Középület-jellegű épület kategória: Esztergom, Mandulavirág Óvoda – Tervezte: **Jaksics László**

Magyar Építészek Veszprém Vármegyei Kamarája

Csomas Kálmán Építőipari Nívódíj

ifj. Benczúr László Gyula, Gaschler Gábor Imre

Az év balatoni háza 2023

középület: **Vikár András DLA, Lukács István és Gál Árpád**

lakóépület: **Kovács Zoltán**

üdülőépület: **Páricsy Zoltán**

gazdasági-kereskedelmi épület: **Sajtos Gábor DLA**

Balatoni Szövetség különdíjasa: **Kisberzsényi-Nagy György DLA**

Nógrád Vármegyei Építész Kamara

Az év építésze díj

Bókáné Bakos Mária

Életműdíj

Jakubovics Gábor

Pest vármegyei Építész Kamara

Wéber Antal-díj

Keller Ferenc okleveles építésmérnök a környezet alakítása, fejlesztése szempontjából meghatározó, kiemelkedően magas színvonalú szakmai értékeket hordozó tervezői, oktatói tevékenysége elismeréseként kapta meg a 2024-es Wéber Antal-díjat.

Pölös István okleveles építésmérnök Cegléd és az Alföld építészetében új minőséget felmutató építészeti és képzőművészeti munkássága elismeréseként kapta meg a díjat.

Somogyi Építészek Kamarája

SMÉK Építészeti Díja

Pápay György

Molnár Árpád

Lamping József-diplomadíj

A Somogyi Építészek Kamarája 2024. május 10-i taggyűlésén hirdette ki az idei év Lamping József-diplomadíj nyertesét, **Tomisa Dorinát**, Berek négy arca című diplomamunkájáért. A díjazott vetített képes beszámolóban mutatta be a jelenlévő tagság előtt a diplomatervét, a pályaművet Ripszám János a Lamping Diplomadíj bizottság elnöke méltatta. Gratulálunk a díjazottnak! A díjat Ripszám János Ybl-díjas építész, a Lamping József-diplomadíj Bizottság elnöke adta át.

Szabolcs-Szatmár-Bereg Vármegyei Területi Építész Kamara

Diplomadíj – megosztott 1. helyezés

Nagy Bettina építésmérnök (alapfokozat), Debreceni Egyetem, Erdőspusztai Idősek Otthona Debrecen, Erdőspusztá

Pásztor Andrea Ildikó építésmérnök (alapfokozat), Debreceni Egyetem, Szappan Manufaktúra – Debrecen

Megosztott 2. helyezés

Giba Roland építésmérnök (alapfokozat), Pécsi Tudományegyetem, Alföldi Madárvilág – Génkutató Intézet – Pécs

Papp László Róbert okleveles építész (mesterfokozat), Debreceni Egyetem, nerickei vár, múzeumlátogató központ – Ukrajna, Kárpátalja, Nericke

Különdíj

Skrabák Julianna okleveles építőművész (mesterfokozat), Moholy-Nagy Művészeti Egyetem, Köztes Hely – Hordalékterek és rétegtársulások a Duna mentén – Budapest

Elismerésben részesülnek

Lakatos Kitti okleveles építész (mesterfokozat), Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem, Képességfejlesztő és Rehabilitációs Központ – Tiszaölök

Szekeres Zsanett okleveles építész (mesterfokozat), Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem, a debreceni Medgyessy Ferenc Gimnázium bővítése – Debrecen

Maródy Levente építésmérnök (alapfokozat), Debreceni Egyetem, Csemeteház a paneltömbök árnyékában – Debrecen

Vas Vármegyei Építész Kamara

Rauscher Miksa-díj

2024-ben a Rauscher Miksa szakmai díjat **Szabóné Fülöp Ida** kapta.

Szabóné Fülöp Ida a megalakulása óta a Vas Vármegyei Építész Kamara tagja.

Szabóné Fülöp Ida 1967 óta a megye építőiparának aktív résztvevője. Munkái, munkahelyei ezer szállal kapcsolódnak Vas megye fejlődéséhez. Megbízásai teljesítése során mindig a megye, a megyében élő emberek érdekeit képviselte. Magas színvonalú munkát végzett az eltelt közel öt évtizedben. Ezzel hozzájárult a megye épített környezetének fejlesztéséhez, műemléki feladataival pedig magas színvonalon védte megyénk legjelentősebb épített kulturális örökségét.

Zala Vármegyei Építész Kamara

Építészeti Nívódíj

Kovács Attila

MAGYAR ÉPÍTÉSZ KAMARA – KAMARAI ÉREM

Dér Andrea

O. Ecker Judit

Szalay Tihamér

dr. Vukov Konstantin

ÉPÍTŐIPARI NÍVÓDÍJ

Többlakásos lakóépület kategóriában

Somfa Liget lakópark, VII. ütem, Budapest

Építtető: OTP Ingatlan Zrt. (Budapest)
Tervező: Vadász és Társai Építőművész Kft. (Budapest)
Lebonyolító: triple E Kft. (Budapest)
Generálkivitelező: Épszerk-Pannónia Invest Építőipari Kft. (Budapest)
Alvállalkozók: Szabó és Társa Belsőépítészeti Kft., VILLTEK Műszaki és Kereskedelmi Zrt., Popesz-Ép-Szer Kft.

Középület / kereskedelmi és vendéglátó építmény kategóriában

Normafa Síház étterem, Budapest

Építtető: Budapest Főváros XII. Ker. Hegyvidéki Önkormányzat
Tervezők: Hetedik Műterem Kft. (Budapest), Studio Konstella Kft. (Budapest)
Műszaki ellenőr: Arkkitehti Építész és Mérnökiroda Kft. (Budapest)
Generálkivitelező: Archibona Építőipari, Kereskedelmi és Szolgáltató Kft. (Budapest)
Alvállalkozók: HOREX Kft., T-KOMFORT Kft., DÓR Kft.

Középület / kereskedelmi és vendéglátó építmény kategóriában

Dorothea Hotel Budapest, Marriott Autograph Collection

Építtető: Dorottya Investment Zrt. (Esztergom)
Tervező: TSPC Kft. (Győr)
Lebonyolító: Eco-Tec Kft. (Budapest)
Generálkivitelező: Market Építő Zrt. (Budapest)
Alvállalkozók: Moratus Szerkezetépítő Kft., Vilati Szerelő Zrt., Árkossy Bútor Kft.

Középület / sport- és szabadidős építmény kategóriában

Nemzeti Atlétikai Központ, Budapest

Építtető: Építési és Közlekedési Minisztérium
Tervező: NAPUR Architect Kft. (Budapest)
Lebonyolító: Főber Zrt., Óbuda Group konzorcium (Budapest)
Generálkivitelező: ZÁÉV Építőipari Zrt., Magyar Építő Zrt. konzorcium
Alvállalkozók: KÉSZ Csoport, Mészáros és Mészáros Zrt., V-HÍD Építő Zrt.

Középület / oktatás kategóriában

Jedlik Ányos Gimnázium, Budapest

Építtető: Építési és Közlekedési Minisztérium
Tervező: bim.GROUP Kft. (Budapest)
Generálkivitelező: Laterex Építő Zrt. (Budapest)
Alvállalkozók: KÉSZ Metaltech Kft., Schal-Tech Kft., Taksép Kft.

Középület / kulturális kategóriában

Balatonfüred, V4 Konferenciaközpont és Kiállítóter

Építtető: Balatonfüred Város Önkormányzata
Tervező: KÖZTI Középülettervező Zrt. (Budapest)
Lebonyolító: V-Ber Mérnöki és Tender Kft. (Veszprém)
Generálkivitelező: PARALELBAU Kft., SZABADICS Építőipari Zrt. konzorcium
Alvállalkozók: Péter Építő Kft., Kele Kft., Holalak Építőipari és Szolgáltató Kft.

Középület / szakrális kategóriában

Mindszentyneum, Mindszenty József bíborosnak emléket állító múzeum és a hozzá tartozó parkoló, Zalaegerszeg

Építtető: Zalaegerszeg Megyei Jogú Város Önkormányzata

Tervezők: TSPC Műszaki Felügyeleti és Tervezési Tanácsadó Hungary Kft. (Győr), Konkrét Stúdió Kft. (Budapest)

Lebonyolító: TSPC Műszaki Felügyeleti és Tervezési Tanácsadó Hungary Kft. (Győr)

Generálkivitelező: ZÁÉV Építőipari Zrt. (Zalaegerszeg)

Alvállalkozók: ZALA-ELEKTRO Épületvillamossági, Szerelő és Szolgáltató Kft. (Zalaegerszeg), Kozma Kft. (Zalaegerszeg), Éptak 95 Kft. (Budapest)

Középület / ipari és energetikai építmény kategóriában

Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság irodaépülete, EMC mérőlabor és szerverközpont, Budapest

Építtető: Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság (Budapest)

Tervező: nirmana építésziroda Kft. (Budapest)

Lebonyolító: CÉH Tervező, Beruházó és Fejlesztő Zrt. (Budapest)

Generálkivitelező: Grabarics Építőipari Kft. (Budapest)

Alvállalkozók: Alukonstrukt Építőipari Szolgáltató és Kereskedelmi Kft. (Szeged), Evotech Kft. (Budaörs), SWIETELSKY Magyarország Kft. (Budapest)

Műemlék-helyreállítás, építményrehabilitáció kategóriában

Csokonai Nemzeti Színház, Debrecen

Építtető: Debrecen Megyei Jogú Város Önkormányzata

Tervezők: Archiko Kft. (Debrecen) – Tisza Építész Műterem Kft. (Nyíregyháza)

Lebonyolító: FÖBER Zrt., Eng-Land Kft. konzorcium

Generálkivitelező: HUNÉP Építőipari Zrt. (Debrecen)

Alvállalkozók: TU-COLOR Kft. (Debrecen), Bihari Vállalkozás Kft. (Debrecen), Komker Kft. (Kömádi)

Műemlék-helyreállítás, építményrehabilitáció kategóriában

W Budapest Hotel Drechsler-palota

Építtető: QPR Properties Kft. (Budapest)

Tervező: Bánáti + Hartvig Építész Iroda Kft. (Budapest)

Lebonyolító: AddVal Kft. (Budapest)

Generálkivitelező: DVM Group Kft. (Budapest)

Alvállalkozók: GMB Solutions Zrt. (Budapest), Palazzo Kft. (Budapest), Schal-tech Kft. (Budapest)

Közlekedési létesítmény kategóriában

Déli összekötő vasúti Duna-híd, Budapest

Építtető: Építési és Közlekedési Minisztérium

Tervezők: FŐMTERV Zrt., MSC Kft., SPECIÁLTERV Kft. konzorcium

Lebonyolító: ECO-TEC Kft. (Budapest)

Fővállalkozó: Duna Aszfalt Zrt. (Tiszakécske)

Alvállalkozók: Duna Group Európa Útépítő Kft. (Budapest), PROVIX HÍD Kft. (Érd), HSP Kft. (Alsónémedi)

Közlekedési létesítmény kategóriában

Széchenyi láncid felújítása, Budapest

Építtető: BKK Budapesti Közlekedési Központ Zrt.
Tervező: FŐMTERV Mérnöki Tervező Zrt. (Budapest), MSc Mérnöki Tervező és Tanácsadó Kft. (Budapest), CÉH Tervező, Beruházó és Fejlesztő Zrt. (Budapest)
Lebonyolító: Budapest Közút Zrt. Mérnök Igazgatóság (Budapest)
Fővállalkozó: A-Híd Zrt. (Budapest)
Alvállalkozó: Hídtechnika Kft. (Budapest), Belfry PE Kft. (Budapest), Belvárosi Építő Kft. (Szentendre)

Környezetvédelmi és vízügyi létesítmény kategóriában

Mosoni-Duna torkolati műtárgy és csatlakozó létesítményei, Győr

Építtető: Országos Vízügyi Főigazgatóság, Észak-dunántúli Vízügyi Igazgatóság, MD 2015 konzorcium
Tervező: SBS-KOMIR Kft.
Lebonyolító: FŐBER Zrt.
Generálkivitelező: Mészáros és Mészáros Zrt., KÖTIVIEP'B Kft, Mosoni-Duna 2017 konzorcium

Elismerő oklevelek

Középület / kereskedelmi és vendéglátó építmény kategóriában

Békéscsabai térségi vásártér kialakítása

Építtető: Békéscsaba Megyei Jogú Város Önkormányzata
Tervező: Óbuda Építész Stúdió Kft. (Budapest)
Lebonyolító: Békéscsaba Városfejlesztési Nonprofit Kft.
Generálkivitelező: SWIETELSKY Magyarország Kft. (Budapest)
Alvállalkozók: Békés „kas” Kft. (Békéscsaba), Galéria Invest Kft. (Békéscsaba), Bészter Kft. (Békéscsaba)

Középület / kulturális kategóriában

Veszprém, Acticity (volt Heim Pál Gyermekkorház) tervezése és kivitelezése

Építtető: Veszprém Megyei Jogú Város Önkormányzata
Tervezők: GALL és TÁRSAI Építésziroda Kft. (Budapest), Balázs és Vecsey Építésziroda Kft. (Debrecen)
Lebonyolító: Veszprém 2030 Műszaki Infrastruktúra Fejlesztő Kft. (Veszprém)
Fővállalkozók: VEMÉV-SZER Építő- és Szerelőipari Kft. (Veszprém), VeszprémBer Építő Kft. (Veszprém)

Műemlék-helyreállítás, építményrehabilitáció kategóriában

Magyar Állami Operaház, Budapest

Építtető: Magyar Állami Operaház
Tervező: ZDA-ZOBOKI Építésziroda Kft. (Budapest)
Lebonyolító: CÉH Tervező, Beruházó és Fejlesztő Zrt. (Budapest)
Generálkivitelező: West Hungária Bau Kft., Épkar Zrt. és LAKI Épületszobrász Zrt. konzorcium

Komplex infrastrukturális létesítmény kategóriában

Budapest, Hild téri játszótér és környéke megújítása

Építtető: Belváros-Lipótváros Budapest Főváros V. Kerületi Önkormányzata
Tervező: Város-Teampannon Kft. (Budapest)
Beruházás lebonyolító: Belváros-Lipótváros Vagyongazdálkodó Zrt.
Generálkivitelező: Penta Általános Építőipari Kft.(Gödöllő)
Alvállalkozók: ZIEP Zöld Infrastruktúra Építő Kft. (Debrecen), Épület-Forma Kft. (Budapest), Színrelép Kft. (Dunakeszi)

MAGYAR ÉPÍTÉSZ KAMARA – KAMARAI ÉREM, SÁNDY GYULA-DÍJ

Kamarai Érem

A Kamarai Érem olyan személynek adományozható, aki kiemelkedően sokat tett a Magyar Építész Kamara működéséért, fejlődéséért, elismeréséért. Az érmet ünnepélyes keretek között a küldöttgyűlés alkalmával adják át a kitüntetetteknek.

A Magyar Építész Kamara Elnöksége Dér Andrea irodavezetőnek a kamaráért végzett 25 éves kiemelkedő és áldozatos munkája elismerésért Kamarai Érmel adományozott a 2024. májusi küldöttgyűlésen.

A képen balról jobbra: Kinzel Éva titkársági ügyintéző, Kovács Zsófia a MÉK főtitkára, dr. Hajnóczi Péter a MÉK elnöke, a tavaszi küldöttgyűlésen Kamarai Éremmel kitüntetett Dér Andrea irodavezető, Nemes Nagy Sándor pénzügyi ügyintéző, Kurcz Judit és Ulrich Tamás szakmai munkatársak
– fotó: Gáti Oszkár Dániel

A MÉK Elnökségének döntése alapján a 2024. decemberi küldöttgyűlésen Kamarai Érmel vehette át: O. Ecker Judit a MÉK Belsőépítészeti Tagozatának korábbi elnöke, Szalay Tihamér a MÉK alelnöke és dr. Vukov Konstantin a MÉK Műemlékvédelmi Tagozatának elnöke.

A MÉK téli küldöttgyűlésén dr. Vukov Konstantin, O. Ecker Judit és Szalay Tihamér vehette át a Magyar Építész Kamara által alapított Kamarai Érmel kitüntetést
– fotó: Gáti Oszkár Dániel

Sándy Gyula-díj

Minden évben az ÉVOSZ Építőipari Nívódíjak díjátadáján kerül sor a MÉK különdíjának, a Sándy Gyula-díjnak az átadására is.

2024. évi díjazott: Víg Tamás építész-mérnök (Hunép Zrt.) a debreceni Csokonai Nemzeti Színház rekonstrukciójának építészvezetői tevékenységéért.

A Debrecen belvárosában álló színházépület teljeskörű rekonstrukciója és környezetének felújítása komplett egységben valósult meg. Mesteri elegancia, ahogyan a többször átépített színházat újraformálták az alkotói. A színházi funkció szíve, fő tere természetesen a színpad és a történelmi nézőtér, amely pazar élményt nyújt. A tervező kiváló érzékel, és az előzményi értékekre tekintettel fejtette meg, majd rekonstruálta a színházi teret.

A helyreállítás és a restauratori munkák szemet gyönyörködtetőek. A színpadtechnika összetett, szintén első osztályú minőségű. Az épületben mindenhol igen magas színvonalú műszaki megoldások készültek, korrekt és a színházi funkcióhoz méltó kivitelben. A gépészeti kialakításban, illetve a műemléki felújítás során az épületenergetikai korszerűsítés maximumát sikerült megvalósítani, így környezettudatosság és fenntarthatóság szempontjai szerint is jó példát mutat. A felújított színház épület Debrecen büszkesége lett.

Építető: Debrecen Megyei Jogú Város Önkormányzata

Tervezők: Archiko Kft. (Debrecen) – Tisza Építész Műterem Kft. (Nyíregyháza)

Lebonyolító: FÖBER Zrt., Eng-Land Kft. konzorcium

Generálkivitelező: HUNÉP Építőipari Zrt. (Debrecen)

Alvállalkozók: TU-COLOR Kft. (Debrecen), Bihari Vállalkozás Kft. (Debrecen), Komker Kft. (Komádi)

Általános iskola és sportcsarnok, Szerencs – fotó: Szentiváni János

Régi Vay-kastély felújítása, Golop – fotó: Szász István

A KOSSUTH-DÍJAS SALAMIN FERENC GONDOLATAI

A gimnazista fiatalok nagy része nem tudja pontosan, hogy mi akar lenni, így voltam evvel magam is. Akkor már ragasztgattam saját tervezésű épület makettjét is, hajazott kicsit Brazília város modernista középületeire, de gotizáló ablakokkal. Családunkban sok a mérnök, nekem nem volt kedvem a mérnöki pályához, így azután építész karra jelentkeztem. Szerencsére a legjobb művészekből lehetett rajzot tanulni az előkészítőn és a oktatás során is: Groh János, Máriási Iván, Balogh István tanár úr. Az egyetem első éveiben kerestem a helyem, mint sokan mások, csak néhány igazán nagy építész egyéniséget találtunk az oktatók között: Török Ferenc, Szentkirályi Zoltán, konzulensként Turányi Gábor. Néhány tanszéki oktató is nagy segítséget nyújtott a kezdő diákoknak, nekem pl. Szincsák József a rajzi tanszéken, de az egyetem hangulata nem vezette rá az embert arra, hogy mi is az az építész. Ma talán még nehezebb a hallgatóknak, személytelenedés, közösségek hiánya, kevés oktató a sokkal több diákra, és sok esetben futószalagszerű képzés.

Igazi életségű tapasztalatokat a Bercsényi 28–30 diákújság szerkesztőségében való munka hozott, a 410-ben kiadványokat készítettünk hallgatói és kollégiumi eseményekről, valamint külföldön már ismert építészekről, mint pl. Aldo Rossi. Később talán az első életműkiadványt állítottuk össze Kós Károlyról, születése századik évfordulóján. 1980-ban tartott egy előadást a kollégiumban Makovecz Imre, amivel egy teljesen más világ nyílt meg számunkra, egy ablak a napfényre. Lehetőséget biztosított a visegrádi építészakadémia részére egy elhagyatott bányaudvarban a nyári építkezéseinkre, majd a váci révnél saját kezünkkel építettük fel néhány kisebb épületét. Ez a 4–5 éves együttműködés vezetett oda, hogy tervezési munkákat is kaptunk tőle, először feldolgozó, majd saját tervezési feladatokat. A közös cég, a Makona kisszövetkezet megalakulása után több évig együtt dolgoztunk, majd elhatározására saját cégeket alakítottunk.

Makovecz Imrét mesteremnek tartom, az első kiviteli terv feldolgozása után már saját tervezési feladatokat kaptam tőle, de a konkrét tervekhez keveset szólt hozzá, nem igazán „korrigált”, csak néhány találó félmondatlall lendített előre. Szinte mindent tőle tanultam, de talán három főbb gondolatot – mely bennem mélyen rögzült – érdemes megemlíteni. A látható világ mögött meg kell látni, érezni a nem láthatót, mely lehet történelem, ősi jelek, földmozgások, hagyomány, emberi munka, isteni ráhatás, vagy bármi más, a „megtörtént” mellett észlelni kellene a „megtörténhetett volna” világát is, mert a kettő együtt adja a valóságot. A másik, hogy próbáljunk a mestertől elszakadni és saját építészeti világunkat felépíteni, saját belső sugallatainkra hallgatni. A harmadik a hely szelleme, a helyi hagyományok és építészeti fontossága, a magyar építészeti kultúra továbbadása, jobban mondva folytatása, saját magunk gondolataival megtermékenyítve. Ebben az emelkedett gondolatban úgy érzem egyezik felfogása Bartókéval.

Építészettel foglalkozni mindig örömteli feladat, ahogy mondani szoktuk, szórakozni járunk az irodába. „Az építés drámája” (Makovecz) különösen élvezetessé teszi a megbízóval való találkozást, a kivitelizező mesterekkel az egyeztetést, a beszélgetést. Mindig jó egy áccsal, kőfaragóval, művezetővel, vagy akár egy bádoggal való találkozás, a közös gondolkodás. Ha érzik, hogy az életem múlik a ház minél jobb elkészítésén (mert valóban ez a tét), akkor ők is lelkesednek, hogy valami szépet csináljanak, és

Közösségi borászat, Bodrogkisfalud
– fotó: Szántó Tamás

Vendégház, Tiszalök – fotó: Szántó Tamás

gyakran a főnök tudta nélkül is megcsinálnak fontos részleteket. Sok ostobaság, felesleges bürokrácia is körülveszi ma az építést, folyamatosan támad a „személytelen intelligencia”, sokszor csak „hrabali” humorral és hozzáállással lehet elviselni a határtalan hülyeséget, de úgy könnyebb túllépni rajta.

A véletlen vetett második otthonomba, Tokaj-Hegyaljára, ahol legtöbb tervezési munkánk van. Lenyűgöző gazdag építészeti hagyománya, a kúriák, a csűrök, a szőlőművelés, a tájkép, a településszerkezet, a hegyoldalak támfalai, a kőbányák, a borospincék, a faragott kövek történelmi hangulata, a mögöttük húzódó emberi tudás és sok száz éves munka. Ezt a tudást, annak esszenciáját próbálom elkapni, és abból egy mai, kortalan építészetet csinálni. Hogy sikerül-e, azt majd az ítések eldöntik. Mivel ebben a korban élek, a kortárság automatikusan része tevékenységemnek, nem érdemes túlzott erőfeszítéseket tenni érte, a kortalanságért annál inkább. Próbálom segíteni a „helyénvaló” építészeti gondolatot belülről kibontakozni, a hely, a feladat, a történelem, a funkció és a hagyomány szelleméből, az inspirációt, az intuíciót is használva. A logikus gondolkodást nem túlzottan erőltetem, hiszen az ott van bennünk és körülöttünk amúgy is, egyszerűen, mint a „józan paraszti ész” szelleme.

38 éve vagyok főépítész, és több mint húsz évet két településen. Az egyik legfontosabb dolognak tartom azt, hogy minden településnek legyen építész gazdája. Véleményem szerint a legjobb építésznek kellene főépítési feladatot vállalni, persze megbízással, a tervezési tevékenység mellett. Két előnye is lenne ennek, az ország építészeti színvonala nagyban emelkedne, az építészek pedig szembesülnének a valósággal, kiléphetnének az elefántcsont toronyból, az alacsony építészeti színvonal kívülről kritizálása helyett belülről próbálhatnák meg emelni azt. A település karaktere, építészeti hangulata, egységes képe sokszor fontosabb, mint egy-egy építészeti nagyszerű egyedi ház (gondoljunk egységes kisvárosainkra vagy Budapest századfordulós tömbjeire). Településben gondolkodni még a nagyszerű építésznek sem sikerül sokszor, hát még a többinek. Ha egy kórusban a legjobb énekesek vannak, és mind a saját fantasztikus, de egyéni elképzelése szerint énekel, nem fog összeállni zenévé, összhangzattá, csak zavaros zaj lesz a hangzás.

balra: Patricius Borászat, Bodrogkisfalud – fotó: Dénes György

jobbra: Terézia kápolna felújítása, Tarcal, Terézia-dűlő – fotó: Szántó Tamás

A magyar építészetben nagyon sok kitűnő építész található, de az építészeti felfogások, stílusok között sajnos még kevés a kapcsolat, pedig a szellemi életben a sokszínűség, a különböző eszmék szabadsága és párbeszéde a legfontosabb. A legjobbakon kívüli többi tervező pedig legtöbbször segítségre szorul, rá kell vezetni a település, a régió karakterére, mert nem látja, vagy arra, hogy ne

internacionalista példákat másoljon egy magyar kisvárosba, és van olyan szint is, hogy főépítésként meg kell rajzolni neki az épület tömegét, telepítését. Ma sokszor az egyéni építészeti tett fontosabbá válik, mint a város, a beépítés és az utcakép egységessége, harmóniája. Mi is az egységes városképet, a sok hasonló házat szeretjük turistaként, szerintem a települési építészeti kultúra a legtöbb háznál fontosabb, mint az egyéni építészeti tettek. Ahogy régen is a kiemelt funkciók kaptak csak kiemelt formálást (templom, parlament, kastély stb.), az utcaképi szerepű házak egymásra hasonlító testvérekként állhatnak az utcában ma is. A különleges és egyedi épületek sokasága még nem áll össze várossá, csak esetleg zavaros egyveleggé.

A Kossuth-díj egy óriási kitüntetés, mely azt jelenti, hogy valakik ismerik a tevékenységemet, és fontosnak tartják. Köszönöm nekik. És fontos azért is, mert azok, akikkel dolgozom, munkatársak, megbízók, vidéki polgármesterek és kivitelezők, ácsok, kőművesek és kőfaragók, mind sajátjuknak érzik, az ő építészüket, a mérnök úr kapta, ezért hozzájuk is jut egy darab a fényéből. És igazuk is van, nélkülük mi építészek nem lennénk sehol.

Remélem, hogy nem változtat meg annyira ez a díj, hogy mást csináljak, mint eddig, de talán még erősebben képviselhetem az eddigi célokat, a magyar építészeti kultúra számomra fontos szeletét. Makovecz mesterem általános elismerése például még várat magára. Ahogy minden zeneművészeti iskolában, egyetemen egyik legfontosabb tárgy Bartók Béla művészetének tanítása, ugyanígy minden magyar egyetemen, ahol építészetet tanítanak, kellene egy Makovecz-tanszék, ahol az életművét és az általa indított élő építészeti mozgalmat tanítják értő módon, a nemzetközi hasonló irányzatokkal együtt. Nem szabadna a szokásos hibánkba esnünk, hogy irigységből, meg nem értésből a világon legismertebb magyar építőművészt pont a hazájában mellőzi a magyar értelmiség. Evvel csak kicsinyességet mutatnánk a világ felé, és még nevetségessé is válhatunk.

Zárásként ahogy a mondás tartja: Minden férfi mögött van egy sikeres nő. Ez így van nálunk is, biztos háttér a feleségem és négy gyermekünk, köszönöm nekik kitartásuk és türelmük. Az építészettel a másik legjobb szórakozás a természet vonzásában lenni velük: Duna, hegyek, kerékpárutak, havas pályák, tenger; fenyvesek, hús völgyek, táborút. Jó lenne gyakrabban tapasztalni amit a vérünkben érzünk: az ember a természet része, nem kívülről szemlélője.

Salamon Ferenc

Szőlőház, Bodrogheresztúr, Kakas-dűlő
– fotó: Dénes György

Rendezvényház, Olaszliszka
– fotó: Dénes György

Vác – fotók: Sáros László György DLA

PHILIPP FRIGYES GONDOLATAI – A MAGYAR ÉRDEMREND LOVAGKERESZTJE KITÜNTETÉSE KAPCSÁN

„Azzal, hogy Isten megáldott egy képességgel, csak a hálára adott jogot, s arra, hogy adósságomat valamiként törlesszem.” (Maurice André)

Indulás

Édesanyám elmondása szerint egy szép napsütéses napon az óvodából hazafelé jövet a váci barokk főtéren egy nagy nyitott kapunál megálltam, s mutattam befelé, és azt mondtam, nézd, milyen szép. Anyu nem értette, mit mutogatok. Majd beljebb húztam, s mutattam neki a kapualj boltívét... Hát így kezdődött! Ettől kezdve tudatosan figyelt s irányított, terelgetett. Hálás vagyok neki ezért is! Hálás vagyok továbbá tanáiraiknak, kik megalapozták tudásomat. Kuruczné Paál Mária rajztanárnak, Dániel Kornél festőművésznak, Békesi László matematika- és fizikatanárnak, Frank Éva fuvalotánárnak, Tettamanti Sarolta régésznek, Kaszás Károly építész mesteremnek, de különösen Kovács József nagyapámnak. Végül is 1982. évben diplomáztam a Budapesti Műszaki Egyetem Építésztechnológiai Karán.

Főépítészség

Nem főépítési munka, hanem főépítészség! Nem tudva akkor még, hogy ez a hivatás mit is jelent, de nagy elánnal kezdtem meg a munkát Vác első főépítészeként 1987-ben (1987–2012). Mentorom Pap Klára volt, aki bevezetett a szakma rejtelmeibe. Munkám során nagy hangsúlyt kapott az érték-alapú szemlélet, a komplex gondolkodás, miszerint a főépítészek a tér összetett problematikájával, tehát a területfejlesztéssel, a területrendezéssel, a településfejlesztéssel, a településrendezéssel, illetve az épített környezet alakításával és annak védelmével foglalkoznak. A településfejlesztés terén a Svájcban tanult stratégiai tervezéssel irányítással készült el a város településfejlesztési koncepciója. Kertész Beáta településtervezővel a puha várostervezés elve alapján folytattuk a településrendezési tevékenységet. Kidolgoztam a komplex értékvédelem helyi rendszerét. A helyi értékek megőrzésének támogatásához anyagi forrást is biztosított a város. Egyedülálló programként folyt Vácott a szoborprogram. Horváth Tibor szobrászművésznak nagyon hálás vagyok a program megvalósításában nyújtott segítségéért. Kiemelt feladatunk volt a váci várfeltárás. Bízom benne, hogy Batizi Zoltán régész megtalálja I. Géza király sírját. A sír meglett, az azonosítás sajnos abbamaradt. Az örökségvédelem terén nagyon nagy segítségemre volt Zomborka Márta, Horváth Ferenc és Mándl Gyula. Éreztem, hogy egy település egyedül nem tud érvényesülni semmilyen téren. Kezdett érdekelni a nagyobb téri összefüggések rendszere, a regionalizmus. Ezen indítatásból vezérelve kezdtem el foglalkozni a Dunakanyarral. Így készült el a Dunakanyar-stratégia, a Dunakanyar Charta, melyet 72 település írt alá és megalakult a Dunakanyar Térségi Fejlesztési Tanács, a Dunakanyar patrónájának pedig Szent Hedviget választottuk, mennyei születésnapja lett a térség választott ünnepnapja, és megrendeztük az I. Dunakanyar konferenciát, melyet még néhány követett. Sajnos e térségi kezdeményezés a politika útvesztőjében elhalt, annak ellenére, hogy két polgármester is nagyon sokat tett az ügyért. Köszönet Bartos Ferencnek és dr. Bóth Jánosnak.

Nagyon bántott, hogy a Magyar Építész Kamara alakuló ülésén tett javaslatom, miszerint a kamarán belül legyen főépítész tagozat is, nem kapott támogatást, mondván, hogy az csak egy állás. 25 évnek kellett eltelnie, hogy az akkori gondolat valósággá váljon. Fiatal főépítészként nagy megtiszteltetés ért, hogy a Főépítész statútum készítői csapatának tagja lehettem. Annyira megával ragadtam a készítőik neves köre, hogy bátran kezdeményeztem az első országos főépítész konferencia megrendezését Vácott, ami azóta hagyománnyá vált és idén tartotta XXVIII. ülését Berekfürdőn.

Jó volt megélni, hogy az épített környezet alakításáról és védelméről szóló 1997. évi LXXVIII. törvényben már a főépítész, mint a feladat aktív tagja nevesítetté vált, majd önálló kormányrendelet is készült rólunk 2009. évben. Az új törvény tovább erősíti a főépítész kart! Megtisztelő részvétellel dolgoztam a főépítész kollégiumban. Hálásan köszönöm a kollégiumi tagok munkáját, külön kiemelve az állandóknak mondható tagoknak, Papp Klára, Kócsi Kati, Sáros László, Berényi András, Béres István, Aczél Péter. Külön köszönet az állami főépítész karnak és a miniszteriális szerv munkatársainak a sok segítségért. Irányítással elkészült a „Főépítésznek lenni hivatás” című munkaanyag. Ez alapján Pálfi Sándor segítségével tudtuk elindítani a BME Építésztechnológiai Kar Urbanisztika Tanszéken a főépítész szakmérnöki képzést. Három ciklus alatt több munkatárs végezte el sikeresen a tanfolyamot. A szakmai tananyag mellett nagy hangsúlyt helyeztünk a személyiségfejlesztésre. A hivatali munkában is igyekeztem a legjobb partneri kapcsolatra mind a politikával, mind a helyi szakmai, a civil szervezetekkel, az egyházakkal, a gazdasági szereplőkkel és különösen a tervezőkkel. Úgy éreztem, és érzem ma is, hogy minden tervhez oda lehetne írni, hogy az adott település főépítésze kvázi társtervező volt.

Philipp Frigyes

Vác – fotó: Sáros László György DLA

Vác, Környezeti nevelés – forrás MATE

Hatvan városában (2013–2015) éreztem meg szinte húsba vágóan Kodály Zoltán intelmét. „Kultúrát nem lehet örökölni. Az elődök kultúrája egykettőre elpárolog, ha minden nemzedék újra meg nem szerzi magának. Csak az a miénk igazán, amiért megdolgoztunk, esetleg megszenvedtünk.” Az M3 mellett megbújó települést szinte a semmiből kellett felépíteni. Identitást veszített város élte szürke hétköznapjait. Szabó Zsolt polgármester mellett valóságosan megtanulhattam az elméleti tudás napi szinten történő gyors megvalósításának csínját-bínját. Nem ismert lehetetlen helyzetet. Szinte megújult a történelmi belváros, feltártuk és be is mutattuk a hatvani múltat. Paksi Szilvia településtervező révén összeraktuk a szükséges fejlesztési stratégiákat és településrendezési tervet. Sikerült egy remek csapattal a múlt örökségén kijelölni a város számára egy szép jövőképet, mindezt két év alatt.

Kismaros (2015–) a közelség terepe. Itt sem várt rám Neubauer Rudolf polgármesteren és lelkes csapatán kívül szakmai szempontból sok minden. Paksi Szilvia segítségével itt is sikerült rövid idő alatt szakmailag összerakni a települést. Elkészült a településfejlesztési koncepció, a településrendezési eszközök, a településképi arculati kézikönyv, a településképi rendelet, bevezettük az értékvédelmi támogatás rendszerét, egyetemi hallgatók segítik a napi munkám. Mindemellett mindenben egyeztetünk az itt élőkkel. Rövid ideig, de segítettem Lőrinci munkáját a településrendezésben és a településközpont megújításában.

Esztergom (2015–2023) polgármester asszonya, Romanek Etelka csalt a városba, mondván, nagy baj van, segítsék. Ez egy nagy megtiszteltetés, gondoltam. De azért meg is ijedtem, tudva, hogy az ország első fővárosáról, az államalapítás bölcsőjéről van szó. Sokak segítségével viszonylag gyorsan képbe kerültem. Kiemelem Horváth Istvánt, Koditek Pált és a helyi mérnököket és építészeket. Néhány hónap leforgása alatt, míg a lakossági fórumok sorát tartottam, megalakítottuk az Esztergomi Mérnök és Építész Egyletet, melyet Besey László mérnök barátommal közösen vezettünk. Ahogy teltek a napok, láthatóvá vált, hogy tényleg baj, nagyon nagy baj van. De nem is szakmai téren, hanem emberi téren. Kisebbségi komplexusba ágyazott gőg lengte át a mindennapokat. A mentális káosz, az üldögélő tudás bénította a haladást. Az atomizált létben élők önbizalma az egekben, de önbecsülésük a mélyben! Bánlaky Pál szociológus könyvének címében szent és gyámoltalannak nevesíti a várost. Szakmai szempontból sem volt rózsás a helyzet. „Csak” annnyival volt rosszabb az eddigieknél, hogy 13 helyi építési szabályzat volt hatályban. Nulláról kellett indítani mindent. Mind a négy saját hatáskörű feladatot (településfejlesztés, településrendezés, épített környezet alakítása, épített környezet védelme) elvégeztük. Paksi Szilvia segítségével elkészültek a stratégiai anyagok, a településrendezési eszközök, a településképvédelmi dokumentumok. Egy különlegesség is adódott. Egy éven keresztül nem volt hatályban semmilyen helyi építési szabályozás. Az illeszkedés szabályai szerint lehetett építkezni. Nagyon nagy kihívás volt ez, de nagy tapasztalattal vértetett fel ez az egy év. 2016 óta szervezte meg az egylet a városban az építészeti napokat az építészeti világnapjához kapcsolva. A kötelező feladataink mellett számtalan városfejlesztési füzetet készített a főépítési iroda, segítve a fejlesztési munkát. Véleményem szerint a helyi értékvédelmi pályázati keret a legmagasabb az országban. Hernádi Ádám polgármester fokozta a tempót. Csak néhány a már elkészült beruházások közül: a piac, a szálloda, a sportcsarnok, az inkubátorház és számtalan energetikai beruházás és sok műszaki infrastrukturális fejlesztés. Folyamatban van a bazilika felújítása, az árvízvédelmi gát építése, a volt Bástya Áruház átalakítása. Mindeközben Magyarország első városa, a Dunakanyar fővárosa 2022. évben megyei jogú város lett.

Mindezen tevékenység mellett végeztem magántervezést és igyekeztem magam továbbképezni is. Többek között hosszú éveken keresztül aktív hallgatója voltam a Meggyesi Tamás vezetése által szervezett Savaria Urbanisztikai Nyári Egyetemnek.

Oktatás

Ahogy haladtak az évek, egyre jobban éreztem, hogy valahogy az elején kéne kezdeni a „látás” tanítását. Talán hatott a nem tudatos első emlék, a kapualj szépsége. Az óvodások felé fordultam, mondván itt még van remény! Tavasi és őszi kurzusaim voltak, ahol tér látásra oktattam az óvodásokat, az összes érzékszervemmel próbáltam őket becserkészni. Sétáltunk, figyeltünk, tapintottunk, mosolygottunk, valóságosan építettük a váci várat. A gyerekek óriási érzelmi municiót adtak. Néhány egyetemmel is sikerült jó kapcsolatot kialakítani. Ebből nőtt ki magát a mai napig is működő „Gyakorló város” program, amelyben a hallgatók konkrét feladatok megoldásával segítenek. A tájépítészek, az építészek, a településmérnökök szívesen emlékeznek vissza ezekre a gyakorlatokra. A legintenzívebb együttműködés a tájépítészekkel alakult ki. Talán ennek is köszönhető, hogy címzetes egyetemi docensi kinevezést kaptam az egyetemtől. Hálás szívvel köszönöm Bíró György, Illyés Zsuzsanna és Csima Péter fáradhatatlan munkáját. Több egyetemen vállaltam külső oktatói tevékenységet akár a rendes, akár a szakmérnöki oktatás terén, akár diplomaopponensként, vagy külsős mentorként.

Közéleti tevékenység

A főépítési munka mellett sok szakmai szövet munkájában vettem részt.

Az Országos Főépítési Kollégiumban (elnökségi tag, elnök 2007–2013, jelenleg tiszteletbeli elnök) végzett tevékenység lehetőségért köszönetemet fejezem ki a főépítészeknek. Nagyon sok területen sikerült szakmai eredményeket elérni.

A Pest Megyei Építész Kamarában eltöltött hosszú időszak – alelnök (1996–2000), elnökségi tag (2000–2012), 2012-től elnök – nagy megtiszteltetés számomra. Az ország második legnagyobb kamarájának tevékenysége igen összetett. Köszönöm a titkárság áldozatos munkáját.

Igyekeztem az alábbi szövetek munkájában is tevékenyen részt venni: Magyar Építőművészek Szövetsége, Magyar Urbanisztikai Társaság, Kós Károly Díj Bizottság (3 cikluson keresztül), Közép-magyarországi Területi Tervtanács, Váci Múzeum Egyesület, Váci Városvédők és Városhépítők Egyesülete, Nagymarosi Önkormányzat Városfejlesztési Bizottsága, Esztergomi Mérnök és Építész Egylet. Ezek közül csak egy szép emléket szeretnék megemlíteni. A Váci Múzeum Egyesület szervezésében ünnepeltük meg évente Boldog Vácz remete névnapiját. A rendezvény komolyságát jelezte, hogy remetebált is szerveztünk, amelyen én öltöztem be remetének.

Családi érintettség okán vállaltam Vácott az esélyegyelőséggel kapcsolatos feladatok ellátását is. A Váci Fogyatékosügyi Tanács létrejöttében, valamint a Fogyatékosággal Élő Váci Emberekért elnevezésű városi kitüntetés a kezdeményezésemre alapította meg a váci önkormányzat. Nagy sikerrel zajlott és zajlik a mai napig is a városban a környezetvédelmi napok rendezvény. És végül egy könyv, a Váci Keresztek, melynek kezdeményezője voltam, de a kiadás már nem Vácott ért.

Elismerések

Tevékenységemet az alábbi elismerésekkel illették:

- Műemlékvédelemért Emlékplakett (1996)
- Pro Dioecesi Vaciensi kitüntetés (1996)
- Kós Károly-díj (1997)
- Podmaniczky Frigyes-díj (1998)
- Az év főépítésze díj (2000)
- Pro Régió-díj (2014)
- Hild János-díj (2015)
- Főépítési Életmű Díj (2017)
- Heves Megye nagykövete kitüntetés (2019)
- Magyar Érdemrend lovagkeresztje kitüntetés (2024)
- Pro Urbe Esztergom kitüntetés (2024)

Háttér

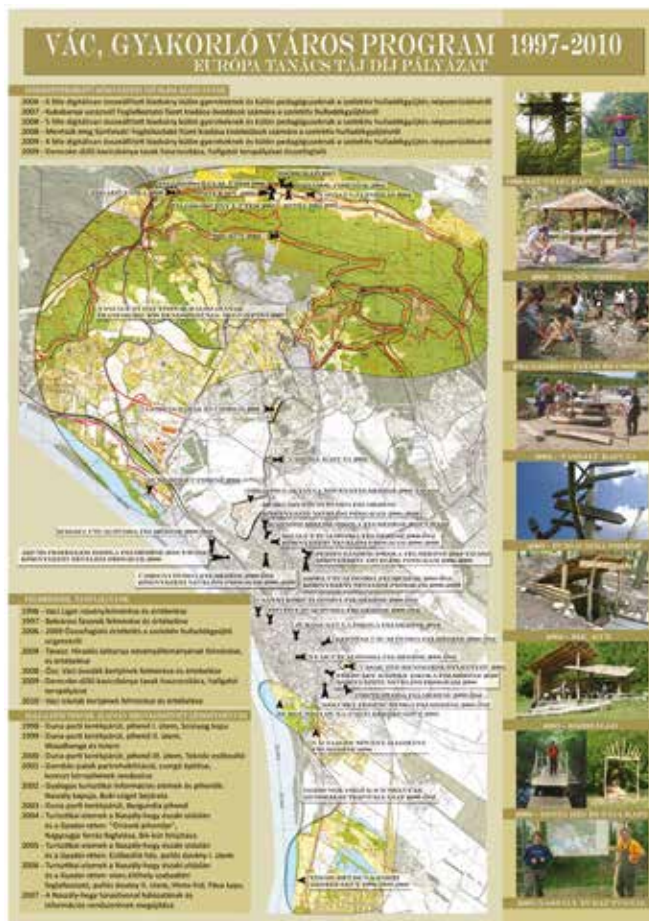
Arabiai Lawrence azt mondta, hogy „Aki éjszaka álmodik, annak álmai szerte foszlanak, mire felkel a nap. Aki nappal is képes álmolni és elég hittel rendelkezik, az lehetőséget kap álmai megvalósításához.” Igen, megtanultam reálisan álmolni, romantikus poroszként volt kellő hitem és kaptam lehetőségeket is, nem is keveset! De szakmai tevékenységem nem tudtam volna ellátni kellő támaszok nélkül. Elsősorban a mottóban már hivatkozott Istennek kell köszönetet mondanom. Másodsorban családomnak, feleségemnek és gyermekeimnek vagyok hálás, köszönöm odaadó szeretetüket, megértő türelmüket. Harmadrészt barátaimnak és munkatársaimnak tartozom köszönettel a sok segítségért.

Philipp Frigyes
főépítész

Philipp Frigyes, Lukács Péter és dr. Hajnóczy Péter a 2023. évi Weber Antal-díj átadásán

Vác, Gyakorló Város Program 1997–2010 – forrás MATE

Casa H – fotó: Palkó György

CAV – fotó: Bodis Krisztián

INTERJÚ CSIZMADI PÉTERREL A MAGYAR ÉRDEMREND TISZTIKERESZT KITÜNTETÉSE KAPCSÁN

Miért éppen építész lett, mi vagy ki indította el az építészet felé? Életútja szempontjából melyik volt a legmeghatározóbb munkahelye, a legmeghatározóbb ember, aki hatott Önre és miért? Volt-e mestere?

Átlagos középosztálybeli munkáscsaládból származom. Első generációs értelmiségi vagyok a családban. A szüleim a Magyar Honvédségnél és a nagy nemzetközi kereskedelmi láncoknál dolgoztak.

Pontosan tudták, hogy a tanulás a jövő záloga, éppen ezért ambicionálták és támogatták, hogy testvéremmel tanuljunk. Ez persze az akkori korszaknak megfelelően a nyolcvanas évek állami közoktatását jelentette. Természetesen a szüleimnek – saját neveltetésük, tapasztalatuk miatt is – fontos volt, hogy az általános iskola elvégzése után szakmát (is) tanuljunk, ezért a gimnázium nem jött szóba. A továbbtanulás tervezgetése során (amikor tizenhárom-tizennégy éves voltam) találkoztunk össze az építészettel. Nem mintha tudtam volna mit is jelent építésznek lenni, de tudtam, hogy valamit választanom kell, így nyitott, nyitottabb szemmel jártam a lakótelepi, általános iskolai világunkban. Felfigyeltem arra, hogy az építészek és az építészeti társadalmi elismertsége akkortájt vetekedett az orvosi vagy a jogi pálya képviselőinek elismertségével, legalábbis a filmekben így volt. Mivel a családban közel s távol nem volt építész, így nem igazán volt lehetőségem első kézből tájékozódni a témában, de a nyugati tévéfilmek, sorozatok bővelkedtek építészekben. Mi tagadás, tetszett az őket körbelengő megbecsülés és az, hogy úgy tűnt (ma talán úgy mondanánk szuverén) önálló személyiségek, világmegváltó gondolatokkal és kivételes képzelőerővel megáldott alkotók. Tehát gyerekként egyszerű volt a képlet, konyítottam a rajzoláshoz, volt érzésem a „tervezéshez” és természetesen egy sikeres pályát képzeltem el magamnak. Így utólag érdekes egybeesés (bár spirituális gondolatnak hathat), hogy Ybl Miklósról elnevezett általános iskolába jártam és a róla elnevezett lakótelepen laktam. Gyerekként persze ez nem jelentett annál többet, mint az iskola neve vagy a lakcímünk. Most sem gondolom azt, hogy ez az építésszé válásom egy önbeteljesítő „jóslata” lett volna, de minden esetre érdekes adalék.

Így tehát egy napon a szüleim elé állva kijelentettem, hogy építész szeretnék lenni. Nekik pedig ez megváltás volt. Azt gondolták, hogy ez szuper hír, hiszen akkor nem is kell tovább gondolkodni és megússzuk a pályaválasztással kapcsolatos szokásos nehézségeket. Tehát magabiztos voltam ebben a kérdésben, ami nekem is és a szüleimnek is érthető módon nagy segítség volt.

Így kerültem a székesfehérvári Jáky József Építőipari Szakközépiskolába, ahol persze elkezdtem elbizonytalanodni. Gyerekként nem azt képzeltem el (legalábbis a filmekben látottak alapján), hogy az építésszé váláshoz az út az iskola pincéjében kialakított dohos kőművesműhelyen keresztül vezet. Ebből persze voltak komoly és komolyabb problémák, hiszen tervezni akartam volna, de a szakközépiskola a műszaki alapok és az építőszakma oktatására volt trenírozva. Ugyanakkor voltak nagyon jó szaktanáraink, akik az épület- és tartószerkezetek kiválóan tanították és ami ennél is fontosabb volt, hogy élő szakmai – építész/tartószerkezettervezői – munkájukkal hitelesek voltak a számomra és példát mutattak, hogy mi is lehet a kifutása annak, ha végül egyetemre megyek és valóban építésszé válok.

A negyedik év végén ezerkilencszázkilencvenkilencben felvételiztem Pécsre, a Janus Pannonius Tudományegyetem Pollack Mihály Műszaki Főiskolai Kar ötéves okleveles építészképzésére. Az egyetemi szintű képzés egy évvel korábban indult és az egyetemválasztás időszakában a pécsi atmoszféra tetszett meg a legjobban. Kis létszámú évfolyam, tapasztalt és fiatal tervező építészekből álló oktatói csapat várt ránk. De talán mondanom sem kell, hogy a szakközépiskolai oktatásom – bár kiválóan felkészített az építészethez szükséges műszaki tudásból, de – gyakorlatilag semmit nem tett azért, hogy az építészeti művészi oldalát is megismerjük. Nem volt művészettörténet és rajzóra a középiskolában, ami a felvételin természetesen hátrány volt. És mondanom sem kell, hogy a felvételin (az érettségi pontok mellett) nem érdekelt senkit a műszaki tudásom, ellenben a rajzi készségeim igen. A pécsi székesegyházat kellett kívülről rajzolniunk és a Pécsi Nemzeti Színházat belülről. Nem tagadom, ideges voltam, mert számos felvételiző társam jobban rajzolt, látva egymás munkáit. A belső tér rajzolásakor egy rangidősnek látszó felügyelőtanár odalépett mellém, kivette a kezemből a ceruzámat és néhány biztató, de kellően erélyes dorgálás közepette a rajzlapra kanyarintott pár vonalat, ezzel (durván) helyre igazította a rajzomat. Ő volt prof. dr. Bachman Zoltán Kossuth-díjas építész, akiről akkor mit sem sejtettem. Mindenesetre ezután még inkább úgy éreztem, hogy Pécsre kell kerülnöm. A gondviselés végül mellém állt és bekerültem a pécsi képzésre ezerkilencszázkilenc-

Casa H – fotó: Palkó György

venkilencben. Csodálatos évek voltak, máig tartó barátságok születtek nem csak hallgatótársaimmal, de az oktatókkal is.

A szakközépiskolai (időnként küzdelmes) tanulmányaim ekkor fizetődtek ki igazán, hiszen az első évben a műszaki tárgyakkal foglalkoznom nem kellett. Az időmet a tervezésre és művészi kifejező-készségem fejlesztésére szánhattam. A képzési curriculum bőven tartogatott művészi tárgyakat, így ami kimaradt a középiskolában, azt első évben bepótolhattam. Ez a pécsi képzés egy olyan műszaki alapokra helyezett építészképzés volt, amit komolyan feldúsítottak művészeti tárgyakkal is. Rögtön az első évben találkoztam Lantai Attilával és ismét Bachman Zoltánnal, akiről akkor már persze tudtuk, hogy nagy nevek az építés szakmában. De a többi oktatónk is mondhatom, hogy nagyszerű volt.

Az öt év gyorsan eltelt. Miközben a számos kudarc és persze siker mellett megerősödött bennem az elhatározás, hogy építésztervező legyek és saját építészirodát alapítsak majd a jövőben. Látva a körülöttünk lévő gyakorló építész oktatóink pályáját, azt is tudtam, hogy az elképzelésem inkább a távoli jövő, mint a közeli realitás; amit még meg fognak előzni az intenzív, éjszakázós inasévek. Az egyetem utolsó éveiben aztán egyre szorosabb lett a kapcsolatom az oktatókkal, akik (talán érezve rajtunk az érettség jeleit) egyre nagyobb betekintést engedtek a saját gyakorlati, tervezői hétköznapijaikba. Mi tagadás, ez is apró lökést adott nekem és stabilizálta az elhatározásomat az építésszé válásban. A „hogyan?” kérdésre persze nem tudtam a választ, rengeteg kérdés volt bennem, de valahogy a kíváncsiság és a tettvágy erősebb volt a dermesztő bizonytalanságnál. Zoli bácsi (Bachman Zoltán) sokat volt az alkotóműhelyünk mellett kialakított irodájában, ahol az érdeklődőbb társaimmal a történeteket hallgattuk. Ez inspirációt adott. Annak ellenére, hogy ezek a tanítások nem színezték ki a jövőt és a pálya nehézségeit sem fedték el; azt mondtam, hogy szikáran reálisnak tündek, igazi tanítások voltak. Aminek én személy szerint örültem. Amikor időm engedte, akkor szívesen hallgattam ezeket a történeteket.

A diplomaév több szempontból is különleges év volt. Nem a könnyebb utat választottam, mivel hajtott a kíváncsiság, hogy mi van az építészet szférájában a Pécsen kívüli Magyarországon. Így Bachman Zoltán professzor engedélyével és támogatásával levelet (e-mailt) írtam Cságly Ferenc professzornak a BME-re, hogy esetleg meggondolná-e, hogy a diplomakonzulensem lesz. Őszintén szólva nem sok reményt fűztem ehhez, nem gondoltam, hogy tényező lehetek egy ilyen elismert alkotó számára. Ez azonban a legnagyobb tévedésem volt, mert egy reggel a kollégiumban a telefonomra ébredve Cságly professzor szólott bele és ellentmondást nem tűrően jelezte, hogy „nézzük meg, hogy mit tudok” és kijelölte az első találkozóink dátumát, valamelyik nap kora reggelére. Természetesen próbáltam mindent azonnal feljegyezni, mikor és hol kell lennem, mit vigyek magammal stb. A diplomamunkám egy székesfehérvári bányameddő revitalizálása volt, amit már körbenőtt a városi szövet.

A megbeszéltnél napon egy A2 méretű tömegmakettal felszálltam a reggeli első Pécs–Budapest IC-re és elindultam a BME-re konzultálni Cságly professzorral. A rosszul megválasztott vonat és a helyismeret hiányában durván elkéstem. A professzor az irodájában várt; mi tagadás nem a legjobb antréval érkeztem. Mindenesetre elkezdtük az együttműködést, elkezdődött a heti rendszerességgel zajló konzultáció, a hajnali utazásokkal. És ismét jött egy ráeszmélés, hogy miért is akarok építész lenni. A professzorral megismerttettem a diplomatémát, a makettet, mindent elmutogattam és elmondtam, hogy hol akadtam meg. Leült mellém, csendre intett, a skiccpauz felett ült, becsukta a szemét és (nekem hosszú preceknél tűnt) látszott, hogy gondolkodik. Aztán kinyitotta a szemét és pár vonal leskiccelésével irányt mutatott. Nagyszerű élmény volt ismét látni, hogy egy ilyen kaliberű építész hogyan gondolkodik, hogyan alkot. A kérdéseiből kivilágott, hogy mit tart fontosnak és mit nem, ezzel szinte észrevétlenül utat mutatva nekem. Végül 2004 nyarán kiválóan lediplomáztam, a Z. Halmágyi Judit és Kertész András külső bizottsági tagokkal kiegészült grémium előtt.

A diploma után választani kellett, hogy maradok-e doktori képzésen vagy nekilátok a korábbi álom megvalósításának és elkezdem az inaséveket. Maradtam a doktori képzésben, de hamar kiderült, hogy részben hibás döntést hoztam. A kíváncsiság és a tettvágy a világ vagy legalábbis a budapesti építészlét megismerése felé lökött. Szétküldtem hát a portfóliómat több irodának is. Passzívtávtam a doktori iskolában és Budapestre költöztem.

2005 tavaszán Budapesten Váncza László irodájában kezdtem el dolgozni. Nagyszerű kollégákat és ismét egy nagy kaliberű építészt ismertem meg.

2006-ban a Zoboki, Demeter és Társaik építészirodába kerültem. Ismét nagyszerű építész csapatot találtam, akiket nagy formátumú alkotók vezettek. Sokat dolgoztam (de ezt akkor nem bántam), hogy habzsoljam az építészetet. Szerencsém is volt, mert Zoboki Gábor és Demeter Nóra is azt

gondolták, hogy látásmódom, gondolataim, teherbírásom alkalmassá tesznek arra, hogy közvetlen munkatársukként velük dolgozzak és alkossunk izgalmasabbnál izgalmasabb építészeti víziókat. 4 évet voltam a ZDA-ban és ezalatt számos hangversenyterem-, operaház-pályázatban voltam benne, lakóparkot, magánvillát terveztünk, foglalkoztunk budapesti urbanisztikai problémákkal. Renge-teget tanultam Zoboki Gábortól az építészetéről, arról, hogy hogyan „is” lehet építészetet csinálni. Felszabadított és magabiztosságot adott, hogy láttam, lehet másként is minőségi építészetet csinálni (25 évesen) és a kánonok is változtathatóak. Az építészetben megjelenhet az alkotó maga is, miközben kiemelt figyelemmel van a funkció megkövetelte rendre. Nem az lepett meg, hogy a forma és a funkció kéz a kézben jár, hanem, hogy mennyi hiteles, mennyi különböző és lehetséges módja van az önkifejezésnek. 2007-ben a ZDA mellett visszatértem a doktori iskolába (újra felvételiztem), részint bekapcsolódva az oktatásba is. Doktori témám a lakóparkok városépítészeti problémájára fókuszált. Nagyszerű, tanulságos és kimerítő 4 év volt a 2006-ot követő időszak.

2010-ben a Tiba Stúdióban folytattam a gyakorlatot, ahol Tiba János profizmus és építészeti látásmódja nyugtázta le és ismét egy nagyszerű és ütőképes csapat tagja lettem.

2011-ben DLA-fokozatot szereztem a Breuer Marcell Doktori Iskolában. A disszertációm opponenciáját Finta József írta. A vele való beszélgetés apró, de mégis fontos eleme az építészeti válságnak.

Még ebben az évben a doktori iskola felterjesztése révén Junior Prima díjat vehettem át építészet és építőművészet kategóriában.

2012-ben Petőcz-Tóth Anikó – egyetemi – barátommal megalapítottuk a saját építészirodánkat Reload Építészstúdió néven. Irodánk azóta is töretlenül működik és munkatársainkkal arra törekszünk, hogy az általunk összegyűjtött tapasztalatokat, kiegészítve az újabb építészgenerációk gondolataival, érvényes és önazonos építészeti válaszokat adjunk a társadalom és a megbízóink számára.

Az irodánk indulásakor azonban még hiányzott számomra a külföldi megmérettetés, és ismét a kíváncsiság és a tudásvágy okán egy ösztöndíj segítségével 2013-ban Bécsbe költöztem, ahol majd egy évet dolgoztam az Alleswirdgut építészirodában. Itt bizonyosságot szereztem arról, hogy az addig megszerzett tárgyi tudásom és az építészetéről alkotott elképzeléseim nemzetközi környezetben is megállják a helyüket, jó volt látni, hogy magyar építészként nincs miért szégyenkeznünk. Bécsből visszatérve tehát teljes lendülettel a Reload építésére koncentráltunk, ami teljesen új terep volt. Céget építeni és alkotói csapatot létrehozni; ezt nem tanította meg senki, hogy hogyan kell. Ma már persze az egyetemi képzések (kis) része a gazdasági, jogi és üzleti képzés, de mi mindent a látottak és tapasztaltak alapján csináltunk. Számos izgalmas munkánk volt és van, a kisebb léptékű lakó- és villaépülettől, az irodaházon át a több száz lakásos lakóparkokig. Kb. 10 évvel a ZDA-tól való távozásom után a kapcsolatunk újra éledt és 2020-ban Zoboki Gábor megkeresésére azonnal ígent mondván, a kínai Shenzen Operaház pályázaton közös csapattal indultunk, ahol tervünkkel a világ legjobb tizenkét pályamunkája közé kerülünk. Azóta több közös munkánk is volt/van, amire nagyon büszkék vagyunk.

Ma úgy tűnik, hogy amikor tizennégy évesen a szüleim elé álltam és a kilencvenes évek nyugati sorozataira hagyatkozva az építész pálya felé vettem az irányt, az egy jó és önazonos döntés volt. Talán jobb is, hogy akkor nem tudtam mennyi nehézség és akadály áll egy feltörekvő építész előtt és mindebből csak a végélt láttam „tisztán”.

2019-ben aztán komolyabban megérkezett az életembe az egyetemi oktatás. Korábban Pécsen a doktori képzés alatt, majd azt követően az Ybl-ön is oktattam adjunktusként, de 2019 az az év, amikor lehetőségem nyílik arra, hogy az oktatás mellett az építészet-oktatásfejlesztéssel is foglalkozhassak. A Reload Építészstúdió ekkor már 7 éves, és egyre inkább érdekel az oktatás és oktatásmódszertan kérdése. Ma az építésztervezői és -oktatói lét már kéz a kézben jár az alkotói utamon.

Prof. dr. Bachmann Bálint építész, a Budapesti Metropolitan Egyetem rektora hívására érkeztem a Művészeti és Kreatívipari Kar Építészet és Design Tanszékére, ahol tanszékvezető egyetemi docensként oktatok a mai napig. Az egyetemen történt változások hozták, hogy 2020 tavaszán a METU Művészeti és Kreatívipari Kar dékánja lettem.

Hirtelen az ország legnagyobb művészeti felsőfokú képzőintézményének a vezetőjévé váltam. A METU Művészeti és Kreatívipari Karán több mint 1600 művészhallgató tanul valamely alkalmazott művészeti területen, több mint 100 fő, doktori fokozattal vagy állami szakmai díjjal elismert művészoktató vezetése mellett. Dékáni megbízatásom alatt több más szak mellett az Építészet és Design Tanszék által gondozott szakok közül, a tanszéki kollégák segítségével, felfrissítettük a belsőépítész tervezőművész MA-képzés tartalmát, elindítottuk az Építőművészet BA- és 2026-ban a formatervezés BA-képzéseket. A karon számos új szak akkreditációja is megtörtén és a Művészeti

Sasad – fotó: Palkó György

CAV – fotó: Bodis Krisztián

és Kreatívipari Kart nemzetközi szintre emeltük, hiszen külföldi egyetemekkel indítottunk el közös képzési programokat.

Biztos vagyok abban, hogy az építészként szerzett alkotói, stratégiai látásmód, a rendszerben való gondolkodás és a ráció és vízió kibékítésének képessége segített abban, hogy e vezetői feladatomat 5 éven át sikerrel lássam el. Rengeteget köszönhetek Bachmann Bálint építész-rektornak; a bizalmat és a lehetőséget mindenképpen, és nem utolsósorban a barátságát.

Hihetetlen megtiszteltetés, hogy a munkámat Magyarország köztársasági elnöke a Magyar Érdemrend Tisztikeresztje kitüntetés adományozásával ismerte el, amit 2024. augusztus 20-án vehettem át.

Különleges szerencsémnek tartom, hogy az eddigi pályám során olyan építészek segítettek az utamat vagy alkothattam velük közösen, mint a Kossuth-díjas Bachman Zoltán, Zoboki Gábor, Cságyó Ferenc, Finta József; az Ybl Miklós-díjas Bachmann Bálint, Demeter Nóra.

Tudom, hogy nem általános az, hogy egy építész útját ilyen kaliberű alkotók, építészek kísérik, de nagyon örülök annak, hogy nekem ez mégis megadatott.

Mestereimnek egyértelműen Bachman Zoltánt és Zoboki Gábort tartom. Mindketten az építészet más és más oldalát tárták fel előttem, de számomra közös volt bennük, hogy a személyiségük, a vizionárius gondolkodásuk átütő erővel és pezsdítően hatott az építész személyiségem fejlődésére. Meleg szívvel őrzöm azt a fényképet az irodámban, ahol a két Kossuth-díjas alkotóval együtt állva ünnepeljük Zoli bácsi hetvenedik születésnapját.

Mit jelent Önnek ez az elismerés, miről szól Önnek ez a kitüntetés?

Elsősorban visszaigazolást jelent. Visszaigazolás abban a tekintetben, hogy egyrészt a díjra felterjesztő, másrészt a díjbizottság tagjai és nem utolsósorban a köztársasági elnök is azt gondolják, hogy a „leadott teljesítmény” elismerésre méltó és jó példa lehet a következő nemzedékek számára. Ugyanakkor fülembé cseng egy többszörösen díjazott építészünktől hallott (én tőle hallottam először) szállóige, miszerint a „díjakat nem kapják, hanem adják”. Akkor – fiatalon – nem igazán értettem és csak lassan esett le, hogyan mit is jelent egy ilyen mondat. Összeségében azonban én magam is úgy érzem, hogy a magyar művészeti felsőoktatásért és benne az építészeti és belsőépítészeti oktatásért tett erőfeszítéseink valóban jól látható eredményeket hoztak, ami nem csak a Budapesti Metropolitan Egyetemnek lehet jelentős eredmény, de a művészeti s benne az építészeti felsőoktatás számára is értéket jelenthet. Ebben a díjban tehát az egyetemi kollégáimmal 4 év alatt elvégzett munka sikerének elismerését látom.

Ha kicsit tágabb nézőpontból szemlélem ezt a díjat, akkor azt is jelenti számomra, hogy kell, hogy legyen jövője a művészeti felsőoktatásnak, ami kétségtelenül a tradíciókra kell, hogy épüljön, de mégis oly módon kell tovább fonni ezt a történetet, hogy az passzoljon a 21. század kihívásaihoz. Egy nagy rendszer (mint egy egyetem vagy egy kar vagy akár „csak” egy tanszék) irányváltásához nem elég egy jó koncepció. Kellenek hozzá azok a kollégák, akik veled együtt hisznek a szakmai tradíciókra alapozott változás szükségességében és a változásért tenni is hajlandóak. A változás paradoxona, hogy pontosan tudjuk, a változás az egyetlen biztos dolog az életünkben (így volt ez mindig), azonban mégis félünk attól, ha valamin változtatnunk kell. Legyen szó egy új oktatásmódszertan bevezetéséről, legyen szó arról, hogy újra és újra elgondolkodunk azon, hogy mi az építészet oktatásának lényege, legyen szó arról, hogy időről időre feltesszük a kérdést magunknak, hogy merre vezet az út előre, a válaszok rendre különbözőek lesznek egymástól, attól függően, hogy milyen korban, milyen környezetben merül fel az adott kérdés. Tehát alkalmazkodunk a változáshoz.

Én azt vallom, hogy sokszor jobb az értelmes változást előidézni, mint alkalmazkodni ahhoz. Fontos szó az „értelmes”, hiszen sajnos az emberiség sok értelmetlen változást is előidézett már, amihez kényszerből, szükségből ugyan, de alkalmazkodni volt kénytelen.

Csikszénmihály Mihály így ír a kreativitásról: „senki sem tud nagyot és újat alkotni a saját területén belül úgy, hogy nem ismeri behatóan az adott terület szabályait. ... Hiába ugyanis a jó ötlet – amiről laikusként azt gondolnánk, mindent visz, és a többi jön magától –, kell egy nagy adag szerencse is, megfelelő képzés és környezet, illetve a szakma szellemi (és nem utolsósorban anyagi) támogatása.”

A jó oktatás tehát képes arra, hogy megtanítsa a hallgatónak az adott szakterület legfontosabb ismereteit és az alkotó oktatók, mentorok által a szakma működésének szabályait is elmélyíti.

Én magam hiszek abban, hogy csak az oktatás révén juthat előrébb egy társadalom, csak az oktatás képes a kiművelt emberfőkre alapozott jövőt létrehozni. Az bizonyossággal határos, hogy a sikerhez vezető út az oktatáson át vezet!

Hiszek abban is, hogy fontos az, hogy biztosítsuk a feltörekvő építészgenerációk (generációk) számára annak lehetőségét, hogy túlnőjenek rajtunk, hogy jobbak legyenek, mint amilyenek mi voltunk. A felsőoktatásban számomra ez jelenti a professzori attitűdöt.

És persze ennél még többet is jelenthet egy ilyen díj.

Mit jelent Önnek a belsőépítészet, mi az a zsinórmérték, ami mentén a szakmát gyakorolja, mik azok a szakmai elvek, amelyek betartása kötelező az Ön számára?

Az építészet számomra a ráció és az ideák közötti folyamatos kapcsolatteremtés képességének a művészete. Azon idea megtalálásának művészete, ami a legnagyobb társadalmi jó mellett biztosítja az alkotó legteljesebb önazonosságát úgy, hogy a megbízó elvárásai a számára elfogadható legkisebb mértékben sérüljenek. Bizonyára minden alkotó, kutató attitűdjében felsejlik az őrlődés, a vívódás jelensége, de úgy gondolom, hogy az építész alkotói folyamatára talán a leginkább jellemző ez a méregető, latolgató, fontolgató magatartás. Egyszerűbb lenne persze azt mondani, hogy az építészet kizárólag csak a műszaki tudományok vagy a művészet szférájában működik, de az igazság az, hogy az építészet azon kevés entitások egyike, amely valahogy a tudomány és a művészet között vagy azok határán tud csak létezni. Én magam alkalmazott művészetként tekintek az építészetre, amely értelmezés alapján elvárhatjuk, hogy az eredményeként létrejövő alkotás ne csak tetszetős és a tervezővel önzonos legyen, de kiállja a hasznosság és az idő próbáját is. Ahogy Vitruvius az építészet felfogásában fogalmaz: „firmitas, utilitas, venustas”. Évezredek igazolják Vitruvius építészetkoncepcióját, noha az egyes kultúrtörténeti korok más és más oldalát domborították ki e teóriának. Az építésztervezői munkám során számos esetben éltem meg – többekkel közösen alkotva – egy-egy idea megmentéséért történő vívódás élményét, az elengedést és a szinergiák ismételt felfedezését.

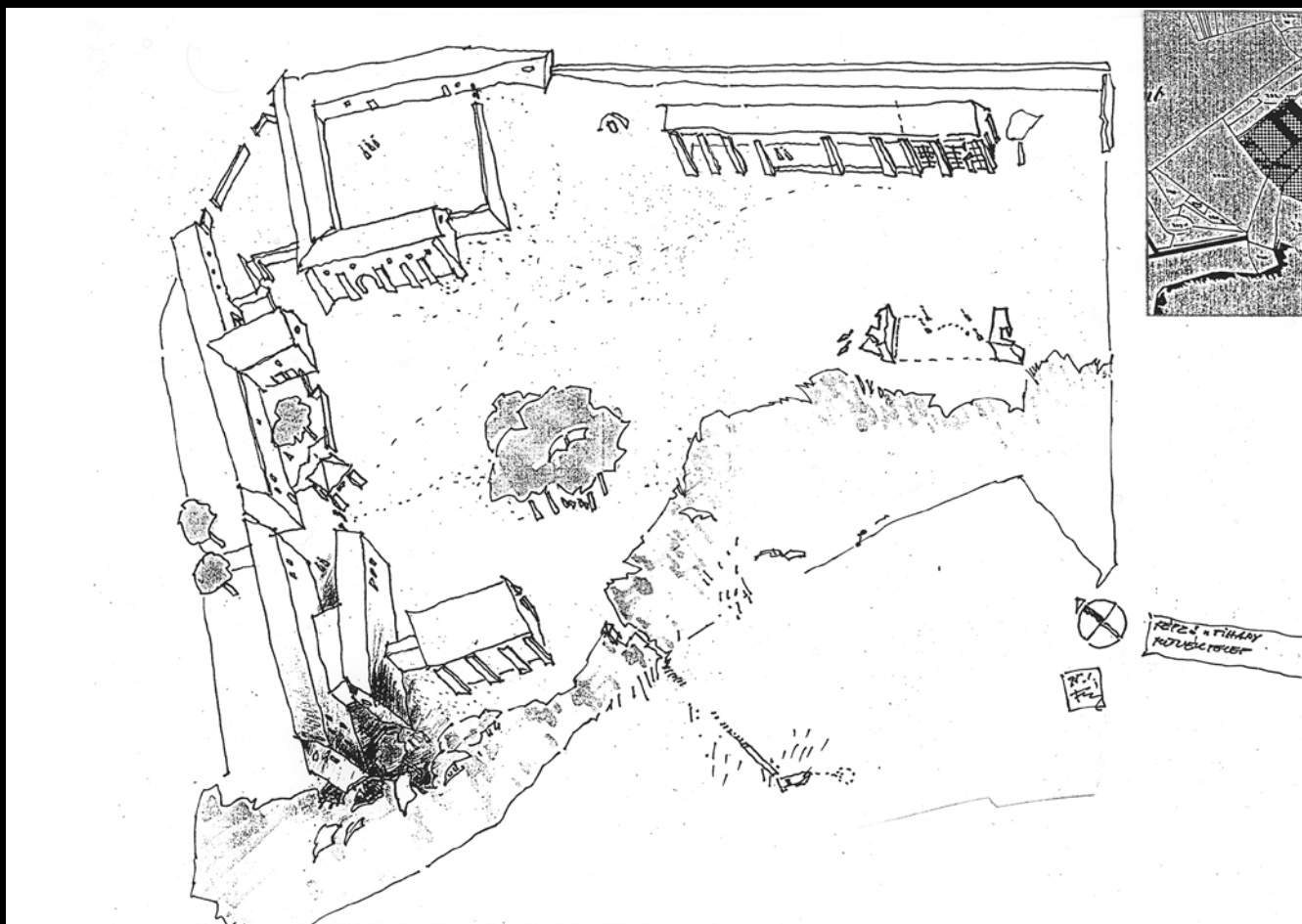
Az interjút Tutervai Máttyás készítette

Würth irodaház – fotó: Palkó György

Tihany, Magyar Képzőművészeti Egyetem Művésztelep – fotó: Hajdú József

INTERJÚ FERENCZ ISTVÁN KÓS KÁROLY-ÉLETMŰDÍJJAL KITÜNTETETT ÉPÍTÉSSZEL

Miért éppen építész lett, mi vagy ki indította el az építészet felé?

Építő készségem már gyermekkoromban megvolt. Sport és érettségi, s mint hajóépítő, felismerve belső tulajdonságaimat, az Iparművészeti Egyetem építész szakára jelentkeztem, ehhez támogató mesterem Plesz Antal volt.

Életútja szempontjából melyik volt a legmeghatározóbb munkahelye, a legmeghatározóbb ember, aki hatott Önre és miért? Volt-e mestere?

Miskolci Északterv nagy tervezővállalat. Itt folytatódtam mesteremmel, Plesz Antallal a kapcsolat, aki nagy hatással volt rám.

Mit jelent Önnek az építészet, mi az a zsinórmérték, ami mentén a szakmát gyakorolja, mik azok a szakmai elvek, amelyek betartása kötelező az Ön számára?

Az építés minden emberrel veleszületett képesség. Minden ember képes házat építeni és ezért gyönyörű a mesterség. Minden reggel asztalhoz kell ülni. Ezen keresztül szeretni a hazát. Az örök érték keresése állandóság.

Milyennek látja a hazai épített környezet színvonalát, merre tart és merre kéne tartania a hazai építészetnek?

A hazai építészet magas színvonalú, ha idővel idevaló házak születnek, akkor a szakma a helyén van.

**Tihany, Magyar Képzőművészeti
Egyetem Művésztelep**
– fotó: Hajdú József

Hogyan látja a mai magyar építészet, az építészek társadalmi elismertségét?

Az építész szakma sosem lesz elégedett, de azt látom, mindenki küzd a jobb színvonalért.

Milyen ma építészettel foglalkozni hazánkban?

Nagyszerű.

Van-e olyan hely, olyan épület, amelynek megtekintése, megismerése szerepel a bakancslistáján?

Újra átnézni a Kárpát-medence templomait, kastélyait, kúráit és várait.

Hogyan, mivel, hol kapcsolódik ki, amikor éppen nem tervez, nem oktat?

A Dunán, az ország legszebb országútján.

Mit jelent Önnek ez az elismerés, miről szól Önnek ez a kitüntetés?

Az építészek megbecsülése, ami örömet okoz.

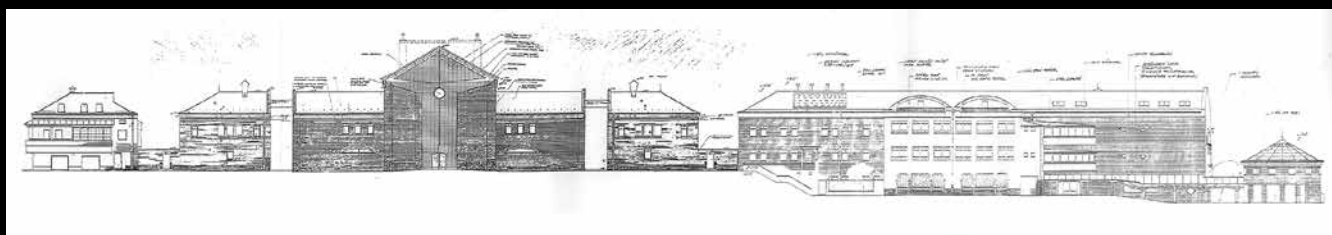
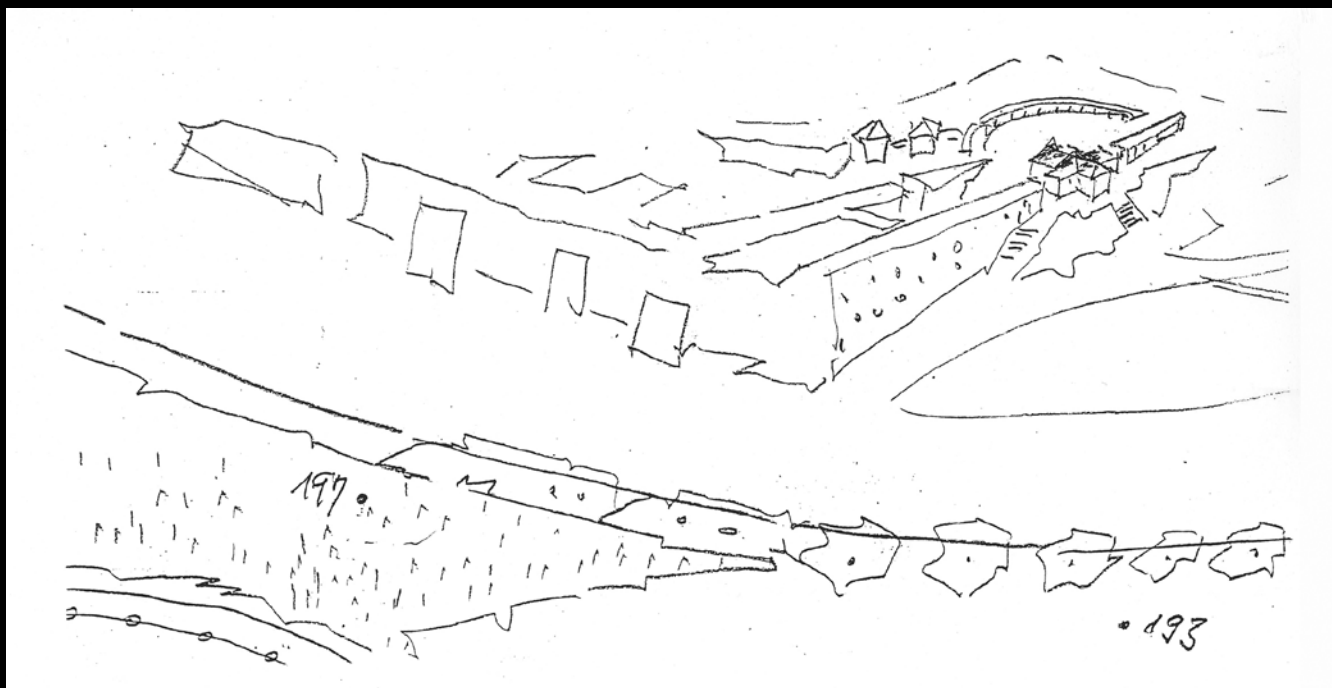
Az interjút Tutervai Máttyás készítette

Miskolc, Avas Egyházegyüttes – fotó: Hajdú József

Miskolc, Ávas Egyházegyüttes – fotó: Hajdú József

Ybl-díj – 2024

Molnár Péter-díj – 2023

Príma-díj – 2022

FAJCSÁK DÉNES GONDOLATAI YBL-DÍJA KAPCSÁN

Az idő múlásával egyre kevésbé tudom már visszafejteni, hogy időben mikor és mi volt az a momentum, amikor/ami miatt eldöntöttem, hogy építész leszek. Az biztos, hogy az általános iskolából már úgy mentem az egri Szilágyi Erzsébet Gimnázium speciális matematika tagozatára, hogy onnan a Budapesti Műszaki Egyetem építész-mérnöki kara volt a cél. A szakmaválasztás azért is érdekes, mert a felmenőim között nemhogy építész, de még mérnöki tudományok közelében dolgozó személy sem volt. Édesanyám főiskolai biológia-rajz szakos tanári, majd egyetemi festőművész diplomával az Eszterházy Főiskolán, később Egyetemen tanított festészetet majd 40 évig. Édesapám főiskolai magyar-zene szakos tanári, illetve egyetemi etnográfus/néprajzkutató diplomával a régiségkereskedelemben kötött ki, mellette zenészként több formációban és minőségben tevékenykedett (rég, népi és kóruszenében egyaránt). Nagyszüleim bolti eladó, mérlegképes könyvelő, rendőr őrnagy és jegyző-közigazdász-jogász területeken dolgozták le becsülettel életüket, majd mutattak irányt, és követendő példát szerető, gondoskodó nagymama és nagypapa szerepkörben.

A családomtól támogató háttérrel, becsülettel, hitet önmagamban, és alázatot kaptam ahhoz, hogy céljaimat elérhessem. Ennyi idősen már látom, hogy ez a legtöbb, amit egy család adni tud a feltörekvő/következő generációnak.

Öcsém kutató-biológus diplomával a kezében 180°-os fordulattal, édesanyánk kreatív vénáját örökölve, webdesignérként helyezkedett el. Így a 4 fős szűk családuk közös metszékét csak és kizárólag a művészeti érdeklődés és kreativitás irányában mutat, mert a tényleges hivatása mindenkinek már kellő távolságot tart.

Az egyetemre bekerüléssel – mivel nem voltak a környezetemben építészek, akik bizonyos tekintetben iránymutatásokat adtak volna – úgy gondoltam, hogy elég „csak végigmenni” az építészoktatás labirintusán, mert nincs különbség tanár és tanár, valamint tanszék és tanszék között, hiszen a világ egyik legerősebb egyetemére járok. Nagy traumám szerencsére nem volt, ahogy sajnos a nagy „aha” élmények is elkerültek. Guzsik Tamás tanár úrral volt egy kisebb érthetetlen csatám az építészettörténet megismerése során, de kiegyenesítettük egymásnak feszülésünket, és mindenki ment a maga útján tovább, valamint a tartószerkezeti tárgyakat „annyira szerettem”, hogy szinte az összeset kétszer vettem fel (mosoly, nagy). A tervezési tantárgyakban a lakó tanszéken az akkor ifjú Jancsó Miklós, a közép tanszéken pedig már a rutinos Radványi György volt, akik emberileg a legtöbbet adták az ott eltöltött idő alatt. Az igazi mester-tanítvány élmény még váratott magára.

A legnagyobb és legértékesebb története az egyetemi éveknél, hogy életre szóló barátságokat köthettem mind az évfolyamról, mind azon kívül, és amelyek közül Fábíán Gáborral a barátság már 15–20 éve közös alkotói létben teljesedett ki, nem akármilyen 15 évet produkálva irodánk, az arkt számára.

Friss diplomásként, 20 évvel ezelőtt – 2005-ben Egerbe történt hazaköltözéssel – Belpátfalván építészeti hatóságként az építészet sötét oldalát is megtapasztalhattam. Nagy kontraszt volt a pesti építész irodák, Mata-Dór Építésműterem, az Erick van Egeraat iroda háttér csapataként működő DP Design irodák mámorító, parfümfelhős színeinek mögött a vidéki tehénszaros valóságba kerülni. Ekkor szembesültem, hogy vidéken építészként sokkal mélyebbről kell építkezni, ha vágy a magasabb nívó, ugyanis először az embernek kőkemény, áldozatos és kitartó munkával kell következetességgel saját maga hitelességét felépítenie. A családtól kapott elszántságnak és hitnek köszönhetően nem ijedtem meg ebbe a munkába belekezdeni, amelyben Gábor 2010-es becsatlakozása további energiákat mozgósított.

Ljubljana – 2019

Az év háza – 2020

Borsa Alizzal – 2022

fotó: Huszár Márk

2011-ben Gáborral elnyertünk egy fiatal építészeknek szóló ösztöndíjat (Leonardo), amellyel közel 4 csodás hónapnyi kitekintést éltünk meg Barcelonában, több spanyol/katalán helyszín mellett (Olot, Valencia, Mallorca stb.). Az ott eltöltött idő, a katalán és a spanyol építészet, ezen belül az RCR Architectos épületeinek élőben tett megtekintése nagyon sok kérdésemre adott választ, és megfelelő irányba terelt épített környezetünk viszonyait tekintve. Ettől a ponttól új fejezet kezdődött Gáborral való közös irodánk életében, amely pár éven belül kezdte gyűjteni a pozitív szakmai visszajelzéseket mind országon belül, mind azon kívülről is. Barcelonai tartózkodásunk idején készítettük az egri Fúzió terveit, amely 2016-ban Mies van der Rohe award jelölést hozott számunkra (amelyet sikerül megismételni 2020-ban és 2024-ben).

De ne szaladjunk ennyire előre! Gábor 2010–2012 között végezte a Mesteriskolát (XXI.), én pedig 2012-2014-ig (XXII.) tartó időszakban. Ez a két év rátett még nem egy, hanem jó sok lapáttal a barcelonai élményekre. A posztgraduális képzés mesterei, illetve az általuk összeállított színes tanrend, amely nem csak az építészetről, hanem egy minőségi világszemléletről szólt, megadta a municiót szemléletünk, irányelveink további burjánzásához. Tomay és Dévényi Tamást, Golda Jánost, Samot és a többieket hallgatni, vitatkozni, vagy egymást erősíteni hétről hétre volt a tanulás csúcsa, amiért szerintem nem lehet elég hálás az a diákgárda, akiket kiválasztottak ezekre a ciklusokra.

Ennek a 2 évnek köszönhetően üledett le bennem, hogy nem szakmát, munkát, hanem hivatást, de még inkább életformát választottam az építészettel. Nyilvánvalóvá vált, hogy ezt én nem heti $5 \times 8 = 40$ órában fogom gyakorolni, hanem heti 168 órában így fogok létezni.

A hazai épített környezet színvonala sajnos igen nagy kilengéseket mutat. Pontosabban az átlagszínvonal a Nyugathoz képest lejjebb definiálható, és ebből vannak pozitív kiugrások. A potenciál benne van a szakmában, mert az oktatás az elmúlt 2 évtizedben vidéki építész műhelyekkel bővült, ami egyértelműen emeli a színvonalat. A 2000-es évek elején Budapest-központú volt a mérnökképzés, de mostanra a győri, a pécsi és a debreceni egyetemek is felnőttek a feladathoz, ráadásul ezek az oktatási intézmények regionális szinten vonzák be a hallgatókat, és túlnyomórészt diploma után meg is tartják már szakmagyakorlóként azokat a gyűjtőterületen. Ez a tendencia egyértelműen emeli a színvonalat, de az Országos Építészeti Tervtanács berkein belül tapasztaltam, hogy sajnálatos módon még sok a tennivaló, a beruházók edukálása mellett a szakma belső morális problémáit is kezelni szükséges. Valószínűleg szükség lesz még egy generáció kinevelésére, hogy a nívót magasabban tudjuk meghúzni. A saját munkásságomon is már tapasztalom, hogy 25 év alatt információáramlásban óriásit lépett a világ. A globalizáció minden gondolatot, tudást elérhetővé tett, amely egyrészt jó, de egyenes következménye, hogy helyi értékesztéssel, tudatkeveredéssel is jár(t). Egyre fontosabb, hogy koncentráltan tudjunk a helyi értékeinkkel tisztában és kapcsolatban maradni. Nyolc évig tartó állami főépítési munkásságom alatt a következő hitvallás mentén igyekeztem Heves (vár)megye főépítészeit, önkormányzatait segíteni épített környezetük minőségi fejlesztéseiben.

„Egy olyan Heves (vár)megyét szeretnénk, amelynek minden lakója ismeri a hagyományait, érti, megbecsüli épített és természeti értékeit, illetve a szükséges új igények által generált fejlesztések során a legkisebb környezetterheléssel viseltet megynék területi és természeti kincseivel szemben.”

Sajnos az élet közbeszólt, és főépítési munkásságomat akaratom ellenére, de be kellett fejeznem, amit utólag nem bánok, mert teljes koncentrációval visszatérhettem az építészet léptékéhez, bár megyei főépítészként is sikerült megtalálnom és érvényesítenem önmagam. Főépítési időszak

Fábián Gáborral – 2016, Velence

idején erősebb behatásként szembesültem az elnéptelenedő falvak kérdéskörével, amely megynként akár ezres nagyságrendben hagy maga mögött üresen álló épületeket.

A globalizáció és az internet világában az újszerű, de nem örökvényű, hanem gyorsan avuló trendek helyett a szakma ígéretes válasza lehet a globális építészet kísérlete. Az elmúlt évek ténykedései irodánkat is ebbe az irányba viszi, szeretnénk hinni benne, hogy ez az út vezet valahová.

Nagy hibája volt az építész társadalomnak, hogy a rendszerváltás után jellemzően azzal volt elfoglalva a szakma, hogy a nagy tervezővállalatok széthullásával mindenki az önálló piacát felépítse. Nekem a vidéki tapasztalatom az, hogy a 90-es évektől ez a „szétszpriccolás” a szakma széttartásához, ezáltal gyenge szakmai érdekérvényesítéséhez vezetett. Ennek következménye, hogy az építészet és az építészek (tisztelt egy-két kivételnek) több polccal lejjebb kerültek a társadalom szakmai áruházában. Ha pedig valakit leáraznak, kőkemény munka egy-két polccal feljebb verekednie magát. Ebben most nagy segítség lehet a 32 év után újra felálló Építésügyi Minisztérium (ÉKM). Nem mindegy, hogy az építész(ek)t érdekeit egy helyettes államtitkár, vagy 1 miniszter, 1 államtitkár és 5 helyettes államtitkár képviseli, menedzseli.

(További) útkeresés: szembesülve azzal, hogy a világunk túlélített, megértve azt, hogy létünk jelenlegi formája önmagában nem fenntartható, ezért a „fenntarthatóság” jegyében folytatott küzdelemben az építés és az építészet – leginkább azon határ menti – kísérletei foglalkoztatnak, amelyek helyspecifikusan adnak megoldásokat egy-egy új fejlesztési igény esetén. Erre az útra való rácsatlakozásomat 2011-ben Olotban élőben bejárt, az RCR által tervezett Les Cols étterem, szállás és rendezvényközpont építészeti magatartása segítette. Az építészek egy külvárosi, minden szempontból értékelhetetlen szituációból hoztak létre gazdasági, városi és építészeti értéket. Az új beavatkozások léptékhelyes, műszakilag szükséges-elégséges minimumát tekintve pedig Peter Zumthor által tervezett cinkmúzeum épületegyüttese követendő példa számomra. Sajnos élőben még nem volt szerencsém megélni, de rajta van a bakancslistán sok, hasonló szituációval a nagyvilágban. Az idő múlásával egyre kevésbé hiszek az építés szükségességében, a jövő egyre jobban – úgy gondolom – a racionális gondolkodással, szükségességgel, minimalizált gazdasági, optimális működtetési, műszaki elvek mentén megfogalmazott beavatkozások lehetnek, amelyek nem feltétlenül az építés irányába, hanem akár visszafejtésbe is mutathatnak. Egyre több projektünk esetében beigazolódni látszik, hogy lehet viszályképpel is működőképes megoldás.

2022-ben Heves vármegye vállalkozói munkásságomat Vármegyei Príma-díjjal ismerték el, 2023-ban az építészet független szakmai díját, Molnár Péter-díjat vehettünk át Juhász Veronikával, és Gáborral közös alkotói munkásságunk kapcsán. 2024-ben pedig gyerekkori álmoként az Ybl Miklós díj került a gyűjteménybe. Ezek mellett a MÉD nemzetközi zsűrije 4 alkalommal is az ötös döntőbe delegálta munkáinkat, az Az év háza 3 különdíját kaptuk meg (2020, 2020, 2024) és a V4 családi házaiban az elmúlt 7 évben már talán 8 házunk szerepelt. Építőanyag-gyártóktól is rengeteg díjat, pozitív visszajelzést könyvelhettünk el, ami összességében azt jelenti, hogy jó úton vagyunk. A megrendelőkkel jó kapcsolatok alakulnak ki, maradnak fenn. A kivitelezők közül sokan örülnek, ha projektről projektre újra együtt dolgozhatunk. Az alkotás sok ember együttműködésén múlik, amit élvezünk, ha néha fárasztó, megterhelő és küzdelmes is. Ezt az utat szeretnénk tovább folytatni, ebben hiszek, és erre tettük fel az életünket.

Fajcsák Dénes
Ybl-díjas építész

Média Építészeti Díja – 2020

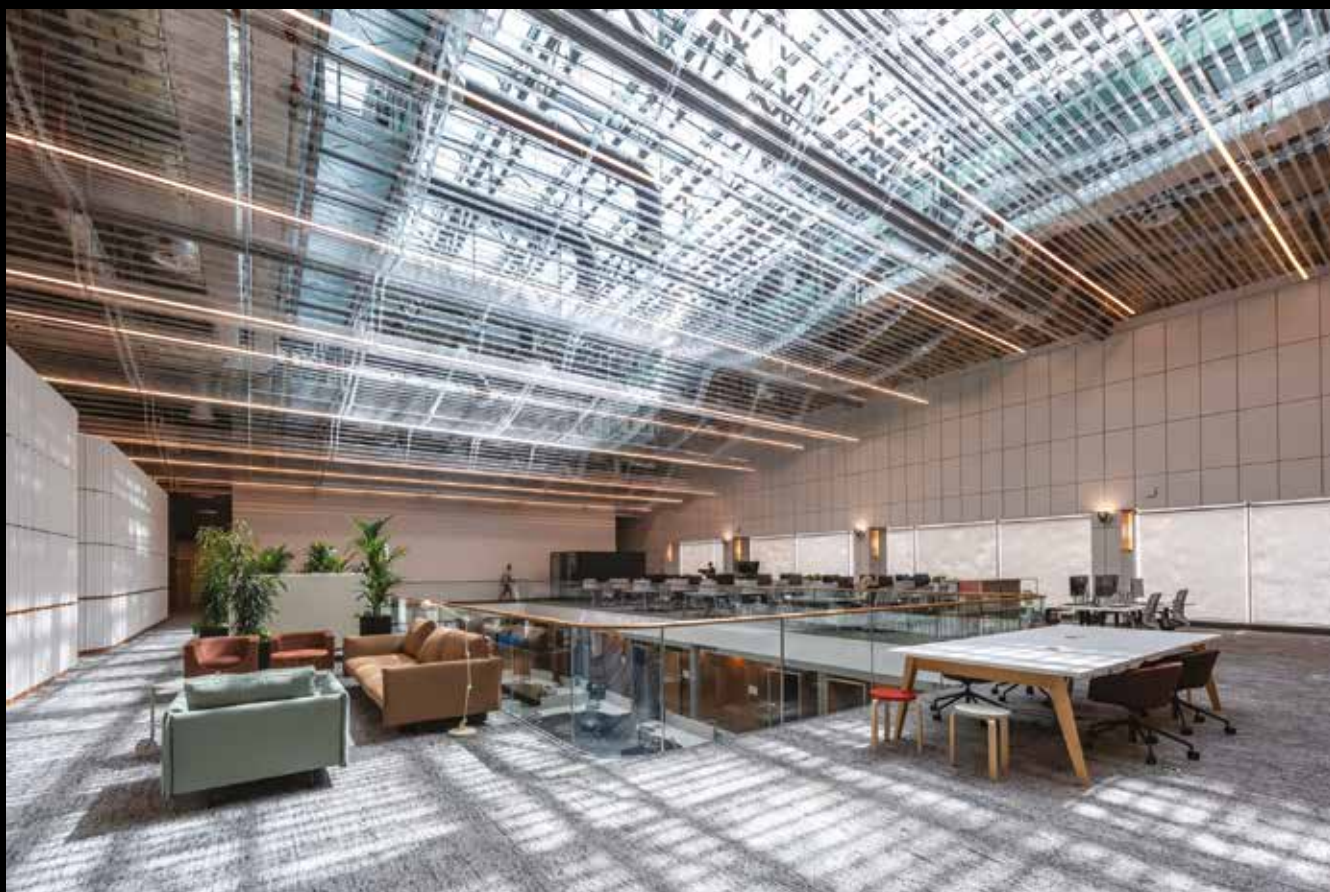
Eger – 2024
fotó: Busák Attila

Eger – 2024
fotó: Busák Attila

Liget Center Auditórium - egykori MÉMOSZ-székház

A laudáció

Király Zoltán harmincéves tervezői pályafutása során kiemelkedő szerepet játszott a hazai kortárs építészet és a műemlékvédelem területén. Kitartó személyiség, ami szerinte elengedhetetlen az építészeti szakmagyakorláshoz.

Koncepciói és kivitelezett tervei nemcsak a funkcionalitásra, hanem a fenntarthatóságra, az építészeti, társadalmi és környezeti értékek megőrzésére, bemutatására is nagy hangsúlyt fektetnek. Az építészeti történeti folyamatában látja, ezért célja a kortárs kultúra, az épített és természeti örökség, valamint a modern építészet összekapcsolása, összetársítása, adott esetben ütköztetése. Kiemelt fontosságú számára a téralkotás, ahol a közösségi létünk megvalósulhat és kibontakozhat. Tervei és épületei hozzájárulnak az ország építészeti értékeinek a gazdagításához. Nemcsak tehetséges építész, hanem elkölthetett szakmai vezető is, aki inspirálja a jövő építészeit.

Okleveles építészmérnöki diplomáját a Budapesti Műszaki Egyetemen Építészettörténeti és Műemléki Tanszéken védte meg 1997-ben. Mesterei Szalai András és Pazár Béla voltak. 2002–2005 között a Moholy-Nagy Művészeti Egyetemen doktori képzésén folytatta tanulmányait Mónus János és Janáky István vezetésével. A DLA-fokozat megszerzésével ez idáig adása volt tanárainak és magának is.

Vallja, hogy az építészeti alkotás csapatmunka, amiben a szereplők közötti dinamika viszi előre az alkotási folyamatot. A megvalósult épületek és azok belső terei ennek a közös erőfeszítésnek a sikerét vagy kudarcát tükrözik vissza.

Széles körű szakmai tapasztalattal rendelkezik. Pályája első szakaszában több híres és meghatározó építészeti műhelyben dolgozott. Savanyú Piroska és Kruppa Gábor irodájának volt aktív tagja. Projektvezető építészként dolgozott Erick van Egeraat budapesti és rotterdami irodájában, valamint a Tiba János által alapított TIBA Építész Stúdióban. Jelenleg a stúdió vezető tervezője és ügyvezetőtársa. A Brit Építészeti Királyi Intézete Goldfinger-ösztöndíjasként egy évet Richard Murphy edinburgh-i irodájában is dolgozhatott.

Felelős építész vezető tervezőként jelentős projekteket irányított, beleértve komplex és nagy léptékű beruházások előkészítését, tervezését, művezetését és minősítését. Számos műemlék épület felújításában, átalakításában, revitalizációjában és rekonstrukciójában vett részt, beleértve a budapesti MÉMOSZ-székházat, a Budai Várban található egykori Vöröskereszt Egylet székházát, az eredetileg „Hétház” részeként megépült Andrássy út 40–42 alatti műemlék épületet, és a Magyar Nemzeti Bank Szabadság téri székházát. Z. Halmágyi Judittal közösen Pro Architectura és Reiter Ferenc-díjat kapott a Deák-palota revitalizációjáért és homlokzati rekonstrukciójáért. Vezető tervezője volt a Váci Greens városi léptékű beruházásnak; a Lauder Iskola bővítésének és a szarvasi Ciprus irodaháznak. Társtervezője a Magyar Telekom és a T-Systems közös székházának is. Ezek az épületek számos szakmai elismerést nyertek el, munkáit idehaza és külföldön is rangos díjakkal jutalmazták.

Reméli, ez a díj egy olyan mérföldkő, ahol megvetheti a lábát, és magabiztosan indulhat tovább új kihívások, célok felé, mert minél több embernek szeretné átadni a közös munka, az együttépítés élményét és határtalan örömét.

Sziránek éneke – ami a laudációból kimaradt

„Ne lépjen ide be senki, aki nem ismeri a geometriát!”

KZ lassan, de biztosan erő típus.

Egy szigorúan emelkedő függvény, mint a jó bor, amihez idő kell, csak győzze valaki kívánni.

Szeretné azt hinni, hogy élete ezután is szigorúan monoton és konokon halad felfelé, fel, fel a magasba, mert van még benne szufla, potenciál, kraft. Azaz, ez a díj és a hozzá tartozó laudáció nem egy nekrológ, hanem az eddigi szakmai életútjának az összefoglalója és jól megérdemelt jutalma. Egy mérföldkő, ahol megvetheti a lábát, ahonnan magabiztosan, könnyedén és rugalmasan stb. stb.

Nem temetni jöttem Cézárt, hanem dicsérni.

Az óvodában ötágú csillag volt a jele. Véletlen?

KÉK csillag, a félreértések elkerülése végett. [A piros (nem vörös, piros) változatot ikertestvére kapta. Akkor ezért nagyon irigykedett rá, de mára ez a régi seb is begyógyult. Egyébként képtetűjű ikrek, csak annyiban hasonlítanak egymásra, mint az idősebb bátyjokkal.]

Kedvenc dadusnéje – akinek természetesen és sajnos már rég elfeledte a nevét – „Rossz pénznek” hívta. Ez igen jó ómennek bizonyult, hiszen a rossz pénz, mint tudjuk, nem vész el, csak kézzől kézre jár, illetve közben átalakul. Lásd még: kriptovaluta.

A Vöröskereszt Egylet egykori székházának újjáépítése

Lauder Javne Iskola – bővítés

Váci Greens Irodaházak – beépítési terv

A II. Rákóczi Ferenc Általános iskola sikeres elvégzése után a mezőúti Teleki Blanka Gimnáziumban érettségizett. Ott olvasta először ezeket a váratlan sorokat Achs (ejtsd: ax) tanár úr irodalomóráján:

Homérosz – Odüsszeia, Első ének:

*„Férfiúró szólj nekem, Múzsza, ki sokfele bolygott
s hosszan hányódott, földúlván szentfalu Tróját,
sok nép városait, s eszejárást kitanulta,
s tengeren is sok erős gyötrelmet túrt a szívében,
menteni vágyva saját lelkét, társak hazatértét.”*

A társas bolyongás máig ismerős számára. Ezt érti, érteni véli, mivel saját katasztrófaturizmusa az egykori mezőúti református vándordiakokra és a céhes vándorlegényekre emlékezteti. Ezt a kevésbé környezettudatos, magas karbonlábnyomú, fapados és vámmentes ide-oda utazgatást hajlamos – bután – tanulásnak, tapasztalásnak hívni.

Az Odüsszeia további huszonhárom énekét ugyan nem olvasta el – sőt, valójában az elsőt sem végig –, de figyelt az órán. Ami a dolgozathoz kellett, azt ott megtanulta, magába szívtá: időmértékes verselés, hexameter; alma, Trója, tutaj, Küklöpsz, Kirké, szirének, Szküllá és Kharübdisz, Ithaka, felajzás, Pénélopé. Ez a figyelem, ez a fókuszáltság is jellemző rá, és a ritmus, a jó ritmuserzéke. Mindig is nagy táncos volt, de a gitározás nem ment neki, ezért lett a gimnáziumi évfolyamzenekar fahangú énekese. Hej, Rákóczi, Teleki! – magyaroknak vezéri. „Well, shake it up, baby, now (shake it up baby), Twist and shout!”

Féktelen, szilaj, néha esztelen szabadságvágy, illetve pallérozott, szikrázó, fegyelmezett elme. Akár akarta, akár nem, ezt az ellentmondó hagyatékot örökölte hazulról, amiért a mai napig határtalanul hálás szüleinek. „I say thank you for the music, the songs I’m singing. Thanks for all the joy they’re bringing.”

Szalai Pipi a BME „K” épület második emeleti büféjében tartotta a legjobb egyetemi konzultációkat. Ezek többnyire egy adott, aktuális témából, tervezési problémából fejlődtek ki időnként fergetes humorú és élcés monológgá vagy fennkölt kirohanássá. Volt, hogy az éppen arra járók is becsatlakoztak a büfé előtti hallgatósághoz. Mindeközben Pipi fújta a füstöt, hányt a szikrát magából, kortyolgatta a kávéját. Ezt a tevékenységet ma már könnyen összekeverhetnénk a „mansplaining”-gel, ami azért lenne igazságtalan, mert a kilencvenes évek első felében még kevesebb lány járt az építész karra, nem úgy, mint manapság. Ez a „stand-up” sokkal inkább az ókori athéni iskola késő huszadik század végi, sötétbarna, posztoszocialista átírata volt, ahol eredetileg a mester az olajfalgatban sétálva elmélkedett és folytatott komoly párbeszédet a figyelmes és érdeklődő tanítványaival. Másik mesterük, Pazár Béla, ezalatt csendesen mosolygott, néha a bajasza alatt dűnyögött valami eget rengetőt.

KZ mindeközben figyelt, többnyire csak ment a maga feje után. „Fuck you, I won’t do what you tell me!” Mert ne feledjük soha, hogy Skóciában az igazi férfi szoknyát hord, a hollandok meg agyafúrt módon birkatrágyában érelték a kedvenc, zöld színű sajtjukat, amíg az EU be nem tiltotta (ezt is).

Díjazottunk felesége is építész, akivel otthon sokat beszélgetnek, vitáznak a szakmájukról, mert Magyarországon az építőipar a sárkányok földje. (Vajon tényleg ott van a kincs, ahol a sárkányok laknak? Vagy ezt a sárkányok terjesztik, hogy mindig legyen egy szerencsétlen magányos lovag, akit csőbe húzhatnak? A csőben sült lovag.) Amikor így, emelkedett módon eszmét cserélnek – felületes, külső szemlélő számára ez akár ócska, értelmetlen és öncélú filozofálgatásnak, civakodásnak is tűnhet –, előbb-utóbb elhangzik, hogy „...mert nem jól méretezték a konzolt!”. Erre a házaspár három fiúgyermeke fáradt, unott és fájdalmas képpel „merkelezve” hagyja el a helyiséget. Már amennyiben otthon vannak, ami manapság egyre ritkább, mert fúrge hajóikkal elhagyják, elhagyták a hazai vizeket, így nincs már aki a rituális mozgásszínházával és álarcával jelezze, amit ilyenkor jeleznie kell. Vendég InDaHouse.

KZ célja, hogy el tudja engedni, ami elmúlt, és tiszta, nyitott elmével várja az eljövőt. Ha nem figyel oda, akkor persze elragadja a gépszíj, és részt venne még mezőgazdasági, ipari, lakó-, oktatási, egyházi, kereskedelmi, szórakoztató-, kulturális, sport-, iroda-, államigazgatási, közlekedési, szálláshely- és egészségügyi épület tervezésében, mert szeretné újra és újra átélni és minél több embernek átadni a közös kaland és az együttépítés élményét és örömét, menteni vágyva saját lelkét és a társak hazatértét.

De leginkább egy nagy, üres, melegen sugárzó, fényes teret szeretne létrehozni, ahol mindannyian szépen elférünk, hiszen ez az egész egyszer úgyis mind a miénk lesz. Mi ez, kérdezik ekkor a többiek: „Úr, vagy megélt tér”?

Azt is szeretné még, hogy mindig jól álljon a konzol; biztosan kormányozzuk át gyors röptű hajónkat Szkülla és Kharübdisz között; ne dőlünk be a szirének énekének; mondjuk végig a teljes mondatot: „In vino veritas, in aqua sanitas”. Az építőiparban a „Szar a (...)!” – a zárójelbe bármilyen szó szabadon behelyettesíthető – felütés helyett vegyük át a bányászok köszönését: „Glück auf!” (szó szerinti fordítása „Szerencse föl!”, melynek semmi értelme sincs, ezért), magyarul inkább: „Jó szerencsét!” – és viszonzásul: „Adjon isten!” vagy „Áldás, szerencse!”

Titkon azt reméli, hogy a haza ezektől majd fényre derül.

„Here comes the sun,
Here comes the sun,
And I say, it's all right.”
„Cum Deo” et disciplina „pro patria et libertate!”
„It's all right!”

Köszönetnyilvánítás az Ybl-díjhoz

Köszönöm a szakmai bírálóbizottságnak, hogy észrevették és értékelték az eddigi tervezői munkámat!

A saját érdememnek azt tartom, hogy volt bátorságom és kitartásom végigmenni a választott utamon. Azt gondolom, hogy ez az elismerés azoknak is szól, akik ezt lehetővé tették számomra, akik támogattak ezen az úton a tanácsaikkal, barátságukkal, ötleteikkel, őszinte és építő kritikájukkal, valamint a munkájukkal, az idejükkel és az energiájukkal. Ezért ezt a díjat nekik ajánlom. Elsősorban a családomnak, a tanáraimnak és a kollégáimnak.

Munkámmal a közösségemet szeretném szolgálni, a velem élő emberek életét szeretném jobbá tenni. Ez jelenti számomra a motivációt, amihez az építész az a médium, amiben jól érzem magam, ahol ki tudok teljesedni, és amit ma már valamennyire értek.

Hiszem, hogy az építész egy olyan csapatmunka, ahol térbe írjuk a történetünket, aminek minősége – a sikere vagy a kudarca – minden esetben ennek a közös erőfeszítésnek a végeredménye, ezzel bennünket minősít.

Az építészetet mindig is történetiségében, történeti folyamatában láttam, mert alapvető szükségleteink, vágyaink és lehetőségeink nem változtak az évszázadok, évezredek során. Innen nézve az alkotási folyamat, a megszülető terek és az építészeti minőség fontos számomra, ebben szeretnék osztozni a közösségemmel, alkotótársaimmal.

Király Zoltán

**Magyar Telekom és T-Systems
Közös Székház**

**A Magyar Telekom és a T-Systems
közös székháza**

Budapest, Nádor utcai műemlék irodaház

Az építészet számomra mindig is több volt egy szakmánál, hivatásként tekintek rá egészen fiatal koromtól kezdve. Már gyermekkoromban lenyűgöztek nagyapám tervrajzai, amelyek elindítottak a pályán. Később, az egyetemen vált számomra világossá, hogy az épületek milyen nagyban meghatározzák az emberek életminőségét. Ekkor kezdett kialakulni bennem az a szemlélet, amely mostanáig meghatározza a szakmai tevékenységemet. A Paulinyi & Partnersnél dolgozó csapat ugyanakkor nap mint nap inspirál, és kulcsszerepet játszik abban, hogy folyamatosan fejlődhessek építészként.

Erre szükség is van, a szakma ugyanis folyamatosan változik. A fővárosban a Nádor utcai műemlék irodaházon végzett munkánk vagy a Budai Egészségközpont példája is jól mutatja, hogy a közönség is egyre nyitottabb a modern kortárs építészeti megoldásokra és a technológiai újításokra. Az irodaház belsőépítészeti átalakítása vagy a kórház tervezéséhez használt, közlekedést szimuláló, adat alapú rendszerek is azt tükrözik, hogy a mai építészet nemcsak esztétikai élményt, hanem funkcionális innovációt is biztosít. Miközben pedig innovatív épületeket, vagy akár városrészeket tervezünk, a felelősségünknek ki kell terjednie arra is, hogy a társadalom, a bolygó és a jövő generációk szemszögéből is jót, és maradandót alkossunk. Ehhez egyre szélesebb körű felkészültségre van szükség. Nem csak a tervező, hanem az energetikai szakértő, a lakó és az ingatlanfejlesztő, vagy éppen a pénzügyi tanácsadó fejével is képesnek kell lennünk gondolkodni. Ebben a komplex rendszerben számomra az innováció központi jelentőséggel bír:

Ez az összetettség ugyanakkor értéket is teremt: évről évre inkább látom a pozitív értelemben diszruptív változást a magyar építészetben. Hatalmas potenciál van a szektorban, jelenleg egy olyan tudományos technológiai forradalom zajlik, aminek az eredményeire alapozva egy megújuló, dinamikus, adatvezérelt építészeti ökoszisztémát, környezetet lehet létrehozni. A gépi tanulás, a mesterséges intelligencia, illetve az űrtechnológia eszközeivel egyaránt támogatjuk a magyar építészet fejlődését. Jó példa erre a megközelítésre cégcsoportunk tudományos munkája is: a Paulinyi & Partners Innovations az Európai Űrügynökséggel közösen fejlesztette ki a Heatscape Resolve nevű szolgáltatását, amely műholdas földmegfigyelési adatok és szimulációk segítségével hozzájárul egy élhetőbb városi környezet kialakításához és a városaink karbonlábnyomának csökkentéséhez. Úgy érzem, ezek az eredmények és a jelenleg is folyó fejlesztések igazolják a látásmódot és munkamódszert, amit kollégáimmal közösen építettünk fel.

Dr. Paulinyi Gergely, DLA

**Paulinyi & Partners Innovations –
mikroklíma szimuláció**

Vallom, hogy az építész szerepe túlmutat a tervezőasztalon: felelőssége van a városlakók életminőségének alakításában, az élhető környezet megteremtésében is. Ma Európában és Magyarországon építészként dolgozni izgalmas kihívást jelent, hiszen a 21. század technológiai forradalma nemcsak a lehetőségeket, de az elvárásokat is átírja. Hogy mi vár ránk?

Az Ybl-díj lehetőséget ad arra, hogy pár lépés távolságból tekintsek a munkámra és meglássam a benne rejlő távlatokat. Úgy gondolom, hogy olyan eszközök vannak a kezünkben, amelyekkel a magyar építészetet európai szinten is versenyképes ágazattá tehetjük. Ez a díj megerősít abban, hogy az általunk képviselt értékek és megoldások valóban hozzájárultak és hozzájárulnak egy jobb épített környezet megteremtéséhez. Ez egy visszaigazolás, amely számomra újult erőt ad, és bízom benne, hogy a következő években munkámmal tovább formálhatom a magyar építészet fejlődését és nemzetközi szinten is eredményeket érhetek el, miközben olyan tereket hozhatok létre, amelyek tartósan jobbá teszik az emberek életét.

Budai Egészségközpont

Tihanyi Bencés Apátság felújítása - Királyi szoba – fotó: Bujnovszky Tamás

Tihanyi Bencés Apátság új zárandokszállása – fotó: Bujnovszky Tamás

Részlet a helyreállított Fűvészkertből – fotó: Szikra Éva

Hédervár, a kastély közvetlen környezete – terv: Szikra Éva

SZIKRA ÉVA MÓCSÉNYI MIHÁLY-DÍJAS TÁJÉPÍTÉS

Nagyon szerencsés vagyok, mivel egész életemben azt csináltam, ami igazán érdekelt. Gondolom, ezzel nem vagyok egyedül. Évtizedeken keresztül két csodálatos szakma, inkább hivatásnak mondanám – a tájépítészet és a műemlékvédelem – közös területén tevékenykedhettem: a történeti kertek, műemléki környezetek kutatásával, tervezésével foglalkozhattam.

A kerttervezésről szinte véletlenül szereztem tudomást, de amikor megtudtam, hogy a kertészetnek van egy ilyen különleges ága, amihez ismerni kell a növényeket, szeretni kell a természetet, de kreativitásra is szükség van, rajzolni, tervezni lehet, építészettel, művészettel kapcsolatos, rögtön beleszerettem. Az érettségi előtti karácsonyra meg is kaptam Ormos Imre: A kerttervezés története és gyakorlata című könyvét. Teljesen rabul ejtett...

A Kertészeti Egyetemen a sikeres felvételi után még további vizsgákat kellett tenni, hogy abba a kiváltságos csapatba kerülhessek, akik bejutottunk a „kerttervezők” közé. Mert valóban kiváltságosok voltunk mi tizennégyen és váltunk később mindannyian elismert szakemberekké. Nagyszerű tanáraink voltak, pl. még Ormos Imre professzor tanított minket kerttörténetre. De, aki igazán nagy hatással volt ránk, ő Mócsényi Mihály volt. Ezért különösen hálás vagyok, hogy ebben a néha nehéz, de úttörő időszakban tanulhattam az egyetemen.

A diploma megszerzése után rögtön felkerültem a Várba, a legendás OMF-be (Országos Műemléki Felügyelőség). Megszűnése után is végig a műemlékvédelem keretei között a különböző utód szervezeteknél dolgoztam (OMVH, ÁMRK, KÖH).

Az OMF-ben végre a másik szenvedélyem, a művészettörténet, a műemlékek megismerése is szerepet kapott mindennapjaimban. Entz Géza, Horler Miklós, Sedlmayr János, Erdei Ferenc és természetesen nem utolsósorban Örsi Károly voltak a mestereim, kollégáim, hogy csak néhány nevet említsek abból a csodálatos csapatból. Ekkor a 20–21 fős tervezési osztályon, egyszerre hét Ybl-díjas építész is dolgozott. Jártuk az országot, gyönyörű helyeken dolgoztunk, ahova mások csak ritkán jutnak el, vagy kirándulni mennek. Kastélyok, templomok, várak környezetét tervezhettem, ahol gyakran a szűkös anyagi lehetőségek mellett is próbáltam méltó és autentikus környezetet teremteni. Kertépítész-tájépítész kollégáimmal elindítottuk a hazai történeti értékű kertek számbavételét, kidolgoztuk elvi-módszertani védelmük megszervezését. Kutatásokat végeztünk, terveztünk, olykor csak helyzetbe hoztunk egy-egy történeti kertet.

A szűkebb szakmai kereteket tágítva ismeretterjesztést is végeztünk, kiállításokat rendeztünk, előadásokat tartottunk. Ennek különösen azért is volt nagy jelentősége, mert sajnos a környezet kultúra igen siralmas állapotban volt akkor (ami még ma is igen hiányos), nem beszélve a történeti kertek ismeretéről.

Minden műemlék-helyreállítás csapatmunka. Persze a hangsúlyok az adott munkától is függenek. Ha egy kastély parkjáról van szó, akkor lehetőleg ne az építész akarjon diktálni, hanem átvesszük mi a feladat irányítását. Egyébként teljesen együtt kell működni, mert a műemléki környezetekben nem-

balra: Visegrád, zárt kert
jobbra: Visegrád, a díszkút környezete
– fotók: Szikra Éva

Szikra Éva: A budapesti Fűvészkert története c. könyv borítója

Ócsa, a református templom kertje
– terv: Szikra Éva

csak kertépítészet-történeti elemeket kell helyreállítani, növényzetet megóvni, hanem műszaki kérdéseket is meg kell oldani.

Magyarországon lassan öt évtizede létezik kertépítészeti tevékenység a szervezett műemlékvédelem keretei között. Az 1981-es Firenzei Karta megfogalmazása szerint a kertépítészet-történet azon kiemelkedő emlékeit hívjuk a kertépítészet műemlékeinek, amik természeti, kertépítészeti, művészettörténeti szempontból jelentősek, illetve közérdekűek. Ezek az úgynevezett történeti kertek.

Fokról fokra szerveződött és nőtt a szakterület résztvevőinek, gyakorlóinak köre, alakultak a védelem, a kutatás, a tervezés, a megvalósítás szempontjai, módszerei. Óriási utat jártunk be azóta. Ma már a történeti kertvédelem is a magyarországi műemlékvédelem megbecsült, különleges szakterülete lett.

A kert- és tájépítészeti ismertsége, sőt elismertsége is nagyon sokat nőtt az utóbbi évtizedekben. Felnőtt egy új, széles látókörű generáció, akik ügyesen jelennek meg a szakmai, valamint a laikus nagyközönség előtt is. Tudják magukat népszerűsíteni, felveszik a rokon szakmákkal a kapcsolatot és a versenyt is, amire különösen nagy szükség van manapság. Ilyen értelemben a tájépítészeti abszolút felívelő szakaszban van.

A lehetőségek köre korábban soha nem látott méreteket öltött. Soha ennyi zöldfelület nem újult meg, és nem épült településeinken, mint amennyi az utóbbi időben. Ez a fejlődés jelentősen érintette a történeti kertek ügyét is. Sorra újultak és újulnak meg a mai napig is a városi főterek, köztertek és kastélyparkok. Ezek a törekvések mindaddig kedvezőek, amíg a szakmai elvek, elképzelések érvényesülnek kialakításukban a helyreállítások során.

A történeti kertekkel kapcsolatos elvi, módszertani kérdések felvetése, megvitatása rendkívül aktuális manapság. Pozitív és negatív események egyaránt indokolják, hogy a szűkebben vett szakma képviselői – tájépítészek, „műemlékes” tervezők, kerttörténettel foglalkozó kutatók – legalább egymás között próbálják meg tisztázni az alapvető fogalmakat, tegyenek javaslatokat, illetve figyelmeztessenek a problémás részletekre.

Az ellentétes nézeteket valló táborok – a mindenáron rekonstruálni, újraépíteni akarók, valamint a múlttal egyáltalán nem törődők –, vagy csak a természetvédelmi szempontokat érvényesítők között nagy az egyet nem értés.

A magyar műemlékvédelem a hetvenes-nyolcvanas években különleges volt, annak ellenére, hogy nem volt olyan nagyszámú műemlékünk, mint Franciaországnak vagy Olaszországnak, mégis elismerték a magyar szakembereket. Úgy veszem észre, hogy manapság a műemlékvédelem jobban odafigyel a laikus közönségre. Én azt gondolom, hogy nem mindenben kell min-

dig kiszolgálni a tömegízlést. Régen az volt a probléma, hogy a térdig érő falakat nem érti a laikus közönség, sőt még a kevésbé laikus sem tudja, hogy miről van szó, most néha túlzásba viszik a „magyarázkodást”, főleg a rekonstrukciók során. Lehet, hogy ez jobban tetszik az embereknek, ugyanakkor ez egy másik irány, mint amit én évtizedeken keresztül tanultam és alkalmaztam.

Hiába vannak a karták, amelyek irányvonalat adnak, de minden emlék más, és egyedileg kell minden emléket kezelni, legyen az épület vagy kert, végig kell gondolni, hogy hol mit lehet alkalmazni: csak helyreállítani, vagy akár rekonstruálni is. A műemlékvédelemben szerintem az ízlésnek rendkívül nagy szerepe van. A tervezőnek mindig kicsit hátrább kell lépni, és a műemléket hagyni kell érvényesülni. Úgy gondolom, hogy ezt a „műemlékes” szemléletet csak hosszú évek alatt lehet elsajátítani, folyamatos tanulással, beszélgetésekkel-egyeztetésekkel a kollégákkal, de az új dolgok felé való nyitottság is elengedhetetlen!

A hitelesség, az érték, az örökség fogalmának meghatározása, szélesítése, a közösség, a közökarat szerepének megnövekedése, a megfoghatatlan elemek védelme, mindezek kihívást jelentenek a kortárs örökségvédelem számára.

Ha személyes ars poeticámat kellene megfogalmazni, akkor minden helyreállításnál arra törekedtem, hogy lehetőleg minél alaposabban megismerjem az adott objektum történetét, a korszakot vagy esetleg korszakokat, amikor a kert kialakult vagy változott, a helyszínen fellelhető hiteles elemeket, növényzetet. Természetesen ezek minden műemléki helyreállítás alapjai. De amit nem tudunk biztosan, azt inkább csak jelezzük igényes kortárs eszközökkel. A növényzet esetében figyelembe kell venni a megváltozott ökológiai viszonyokat, valamint a fenntartás esetleges nehézségeit! Képviselni kell a történeti értékeket védő, de a mai igényeket is színvonalasan megoldó helyreállításokat.

Mőcsényi professzor urat még érettségi előtt ismertem meg, nagy szerepe volt abban, hogy tájépítész lettem. Az egyetem alatt egyik legmeghatározóbb mesterem volt, és évtizedeken keresztül szoros szakmai, sőt talán mondhatom baráti kapcsolatot ápolunk. A róla elnevezett díj különösen nagy megtiszteltetés számomra.

Mai napig meghatározó élmény a műemléki tájépítészettel való foglalkozás. Szeretek utazni, szerencsére bejárhattam Európa számos országát, megismerhettem a leghíresebb történeti kerteket. Mindig azt is figyeltem, hogy miként őrzik meg azokat, milyen tervezési metódusokat alkalmaznak.

Az egyetemen az első szakkönyv, amit megvettem, a japánkertekről szólt. Teljesen lenyűgözött az a tiszta formakultúra, a finom ízlés, a természet határtalan tisztelete. Sajnos nem jártam Japánban.

A szűkebb kutatási területem a tájképi kertek (angol kertek) története, jellemzői, de Angliába sem jutottam el. Talán az utóbbi még bepótolható...

Amikor az 1960-as évek végén a Kertészeti Egyetemen a kertépítészetet választottam, még szinte az ismeretlenségből indult el szakmánk, de mostanra a 21. században az egyik legfontosabb, szinte megkerülhetetlen része környezetünk védelmének, megőrzésének, fejlődésének.

Szikra Éva

Hédervár, a belső udvar – fotó: Szikra Éva

Hédervár, a sziget a Kentauroszt szoborral
– fotó: Szikra Éva

Velence – vert falú ház felújítása és bővítése

INTERJÚ BORDÁS MÓNIKA PRO ARCHITECTURA DÍJAS ÉPÍTÉSSZEL

Miért éppen építész lett, mi vagy ki indította el az építészet felé?

Az, hogy építész lettem, sokkal inkább egy sugallat, hirtelen jött megérzés következménye, mint tudatos döntés eredménye. Mindig csodálattal hallgatom azokat a történeteket, amelyekben egy építész már apró gyermek korában házakat rajzol, és pár éves korától erre a hivatásra készül. Azok az életutak is megérintenek, melyben az építészet, mint családi tradíció öröklődik apáról fiúra, átadva a tudást, a hozzáállást, gondolatokat arról, hogy lehet, hogyan kell építészettel művelni. Mindkét esetben az út magától értetődőnek, kitaposottnak és egyenesnek tűnik, és így bizonyosságot és megkérdőjelezhetetlenséget jelent számomra.

Én egy merőben más utat jártam be. Földműves, paraszti családból származom, ötödik generációs homokhátsági tanyasiként nevelkedtem. Édesanyám – aki a mai napig hagyományos tanyasi életformában földműveléssel foglalkozik – egyedül nevelt fel ebben a különleges, de küzdelmes világban, szegénységben, mégis erős értékek mentén. Ennek a világnak az „alig épített” környezete vett körbe; a természet ciklikussága, a gazdálkodás kötöttségei és a táji adottságok adták az életünk fő keretét. A szőlők, szántók és homokbuckák között elszórt tanyák építményei egyszerűek és másodlagosak, arra korlátozódnak, ami szükséges ehhez a léthez. A tanya még ma is a saját kezű építés helye. Ebből a világból alig-alig kimerészkedve, a szó szoros értelmében vett építészettel, műépítészettel nem is találkoztam gyermekkoromban. Sőt ha jobban belegondolok, az egyetem falai közé lépve láttam először építész. Így nem volt előképem arról, hogy milyen is lehet építészettel tanulni, építészettel csinálni vagy építésznek lenni. Szerencsésnek tartom magam, hogy egyáltalán megkaptam otthonról a lehetőséget és a szabadságot arra, hogy származásomtól függetlenül döntsek arról, hogy mikor és mennyit tanulok – természetesen amellett, hogy kivettem a részem a tanya körüli munkákból –, vagy hogy milyen célokat tűzök ki magam elé, és hogy milyen szakmát vagy hivatást választok. Amikor eljött az idő, és meg kellett hoznom a döntést arról, hogy mit tudnék egy életen át csinálni, a megérzéseimre hallgattam. Így indultam el kissé a sötétben tapogatózva az építészet felé.

Életútja szempontjából melyik volt a legmeghatározóbb munkahelye, a legmeghatározóbb ember, aki hatott Önre és miért? Volt-e mestere?

A Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem Építésztechnológiai Karán kezdeti tanulmányi éveim még erről a sötétben bizonytalanul tájékozódásról szóltak; próbáltam megérteni, hogy egyáltalán mit is jelent az építész. Kerestem a kapaszkodókat, csendben hallgattam és figyeltem. Csak kérdéseim voltak, és igazság szerint sokszor meg is inogtam abban, hogy keresnivalóm van-e ezek között a falak között. Egészen addig, míg a Középülettervezési Tanszéken meg nem találtam a helyem, és egy támogató szellemi közeget. Tanulmányaim végéhez, a diplomavédéshez közeledve megmutattam a szülőfalum tanyaszövetében megálmodott tervemet Balázs Mihálynak, a tanszék akkori vezetőjének. Az a személyes, első beszélgetés vele hatalmas hatással volt rám, és úgy vélem, meghatározó lett későbbi szakmai életutam szempontjából is. Egy terv fölött ülve számos kérdés kerül elő nemcsak a házról, hanem az azt tervező emberről, származásáról, gondolatairól, világképéről. És ugyanígy az asztal másik felén ülőről is... Diplomaszerezés után ő hívott vissza a tanszékre, mint meghívott oktató, majd műtermében több munkán is dolgozhattam, így tapasztalva meg egy olyan építészeti attitűdöt és emberi hozzáállást, melyet közelállónak érzek magamhoz, és amilyen követendő/követhető szakmai példával én egészen addig nem rendelkeztem. Őt tartom mesteremnek, még ha a szó szoros értelmében véve nem is tartozom az egyetemi tanítványai sorába.

A tanszékhez való kötődésem pedig azóta is tart; az Építőművészeti Doktori Iskolában a tanszék berkein belül végeztem doktori tanulmányaimat, és jelenleg is ott vagyok doktorjelölt. A Műszaki Egyetem nagy létszámú építészképzése nem a legideálisabb kereteket tudja biztosítani a személyes tudás- és tapasztalatátadást igénylő építészeti oktatásnak, de a kisebb csoportok, tanszéki közösségek maguk köré gyűjtő ereje javítani képes ezen, melyben az egyes személyes kapcsolatok és kötődések kiemelkedő szerepet kapnak.

Mit jelent Önnek az építészet, az örökségvédelem, mi az a zsinórmérték, ami mentén a szakmát gyakorolja, mik azok a szakmai elvek, amelyek betartása kötelező az Ön számára?

Az építészet a tükörképe annak, ahogyan gondolkodunk a világról és az abban betöltött helyünkről. Mutatja ahogyan élünk és amit csinálunk, hogy mit tartunk fontosnak és mivel nem foglalkozunk. Épített formában képezi le azt, amit hiszünk a magunk és a rajtunk kívüli dolgok viszonyáról. Nagyon magasröptű gondolatnak hangzik ez, de valójában nagyon is földhözragadt. Egyszerűen én így látom az építészet lényegét: mint az ember környezetéhez való hozzáállásának következményét. Ebbe a fajta építészetmeghatározásba pedig azt gondolom, hogy beletartozik minden egyes mozdulat, mely épített módon változást eredményez a környezetünkben a legapróbbtól a legnagyobbig.

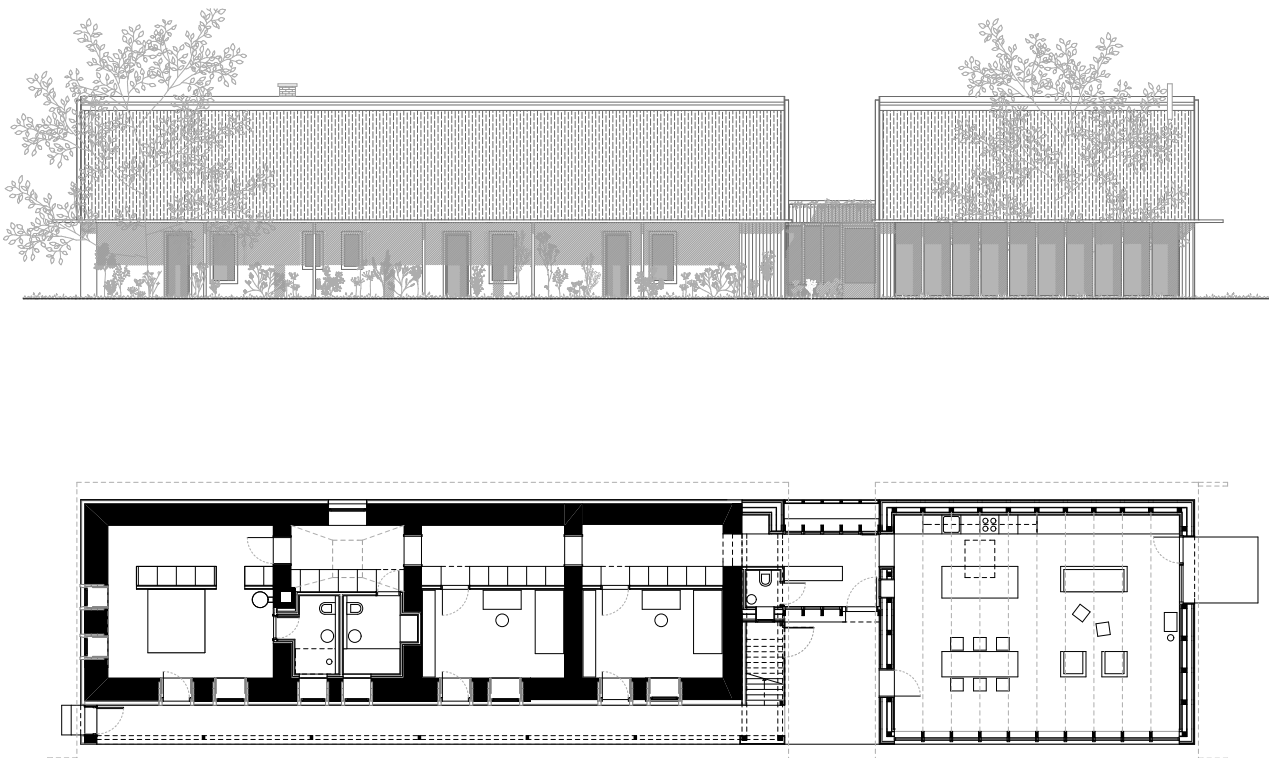
Bordás Mónica

Azt hiszem, hogy aki egy olyan valóban élő, kölcsönösséget megkövetelő természetközeli környezetből származik, mint a tanyák világa, ahol még intenzíven megélhető a kapcsolat a földdel, a tájjal a gazdálkodás révén, egy életen át viszi magával az ott megélt tapasztalatait. Máshogy gondolkodik az életről, a világ dolgairól, és így az építészetéről is. Ilyetén módon valószínűleg sosem leszek „valódi” műépítész „valódi” magas műépítészeti gondolatokkal. Sokkal inkább foglalkoztat az, hogy mindennemű aktuális építési (bontási) szándék a hétköznapi ember életében milyen relációban van a múlttal és a jövővel egyszerre. Hogy mit jelenthet ma az az építéskultúra, amit a magyar népi és vernakuláris építészet hagyott ránk, ma ezt hogyan tudjuk megérteni, felhasználni és kamatoztatni olyan módon, hogy hasznos és élő legyen.

Ez talán egyenesen át is vezet az örökségvédelem kérdésére: mit kapunk eleinktől és azt megőrizzük vagy inkább tagadjuk, esetleg csak elfeledjük? És ez így már nem is csupán építészeti, hanem emberi kérdés. Természetesen nagyon fontosnak tartom a hivatalos örökségvédelmi feladatokat, de talán még fontosabbnak érzem a személyes indíttatású örökség megőrzését. Persze ennek nincsenek írott szabályai, sokkal inkább szubjektív és érzelmi alapú, de talán ez volna képes egy folytonosságot biztosítani épített kultúránkban, és felelősségteljesebb magatartásra sarkallni építési szándékainkat illetően. Szerintem ma ennek elősegítésében, támogatásában volna az egyik legnagyobb szerepe az építészeknek. Ha mindenhol képes volna működni lokálisan, regionálisan a belső indíttatás az épített és természeti örökség megértése és megvédése kapcsán, akkor nem volna szükség külön, művi módon beszélni a fenntarthatóságról, energiatakarékosságról, illeszkedésről stb. Mert ezek maguktól értetődő módon együtt mozognának és működnének.

Mit jelent Önnek ez az elismerés, miről szól Önnek ez a kitüntetés, ez a díj?

Úgy gondolom, hogy ez a díj nem egy épületet, sőt nem is egy építészti díjaz valójában, hanem sokkal inkább egy hozzáállást ismer el. Egy olyan emberi hozzáállást, mely egyszerre próbál értékőrző és értékteremtő lenni, amelyben fontos a múlt, és szempont a jövő.

Az építés és a bontás is hatalmas felelősség, mellyel igen könnyelműen bánunk ma. A végtelen lehetőségekbe elveszünk, értékítéletünket a divat és nem a józan ész határozza meg. A régit sokszor rossznak, az újat feltétlenül jónak bélyegezzük. Különösen igaz ez a földfalú épületeink esetében, pedig lakóépület-állományunk jelentős részét képezik még ma is – a legutóbbi népszámlálási adatok szerint –, a vályogból épült házaink száma megegyezik a panellakások számával. Kényszeredett bontásukkal, vagy nem átgondolt felújításaikkal egyrészt elvesztjük elődeink bennük összesűrűsödött tapasztaltalapú tudását az építésről és környezetünkről, valamint megszakítjuk népi és vernakuláris építészetiünk folytathatóságát. Pedig kellő átgondoltsággal, odafigyeléssel és szakértelemmel ezek a sok esetben kiválóan megépített házak korszerűsíthetőek, mai igényeink mentén bővíthetőek. A fizikális értékük mellett pedig igen jelentős szellemi értéket is képviselnek, melyet eltékozolni hatalmas hiba volna.

Vert falú házunk felújítása és bővítése csupán egy lehetséges példa ennek a szellemiségnek és tudásnak a megőrzésére, és bizonyíték arra, hogy lehet egy ház egyszerre hagyományos és korszerű.

Az interjút Tutervai Máttyás, a fotókat Juhász Norbert készítette.

A tanulás demokratikus köre – Bazalt Iskola (fotó: CAN Architects)

Történelemóra másként – Bazalt Iskola (fotó: CAN Architects)

A CAN Architects olyan hangszer, melynek húrjai különböző rezgésszámon szólalnak meg, melynek az utóbbi években átért, számunkra legfontosabb szövegeit jegyeztük le.

Bazalt Iskola

A Bazalt Iskola a kültéri tanulás új tereit és pedagógiai módszertanait kutatja és alkotja meg a magyar közoktatás fejlesztőjeként – az elmúlt években 15 iskolával 22 kültéri tantermet terveztünk és építettünk közösségi tervezési folyamatban. A technológiai innováció megtörtént, a társadalmasítás az előttünk álló legnagyobb feladat. Ebben segítségünkre van a már résztvevő iskolák emberi és szakmai támogatása mellett az, hogy Magyarországon elsőként kapott egy projekt országos építészeti és oktatási elismerést is (Pro Architectura Díj 2024, OTP Fáy Oktatási Innovációs Díj 2023). Az országos hálózattá válást Tanulni szabad! címen a kültéri tanulás konferenciájának létrehozásával kezdtük, és már közel száz általános és középiskola csatlakozott a 21. századi pedagógia, az épített és természeti környezeti nevelés és a közösségi tervezésen keresztül gondos gazdává válás egyensúlyozásához. A Bazalt Iskola mindezt minimális anyaghasználattal és optimális költségkeretből hozza létre, ezáltal összecseng a 2023. évi C. törvény a magyar építészetről szükséges minimum elvével. Reméljük, és dolgozunk rajta, hogy az országos lépték és hatás elérése során nemcsak a lelkes fenntartók, pályázati források, de akár a közoktatás épített környezetének támogatására további kormányzati források felhasználása is elérhetővé válik hamarosan.

Iskolaépítészeti

Az általunk tervezett tanulási terek építészeti, pedagógiai és környezetszociológiai kutatásain és közösségi tervezésen alapszanak. A tudományos megközelítés biztosítja, hogy 21. századi, a következő évtizedekben pedagógiai szempontból kielégítően támogató téri struktúrákat hozzunk létre, utóbbi pedig nemcsak egy-egy tanulóközösség számára testreszabott tereket eredményez, de az értő használatból fakadóan gondos gazdává is válnak a diákok és a tanárok. A Szentpéterfai Általános Iskola közössége a rendszerváltás óta azon dolgozott, hogy a falu két végén található alsós és felsős kisiskolákat egy helyre költöztesse. Az együttgondolkodás elején egyértelművé vált, hogy a horvát identitás megőrzése szempontjából is fontos az innovatív, előremutató megoldások alkalmazása. Az alsósoknak tervezett Sutos Tantermek feladata az óvodából való átmenet segítése, a gyermekként komfortos terek kialakítása. A felsősöknél megépültek a világ első Forgó Tantermei, amelyeknek kitűzését is tanulási helyzetként és örömnepként éltük meg az iskolával együtt. A két tanulóház közepén a korosztálynak megfelelő tanulási tereket alakítottunk ki, az épületeket pedig egy kültéri tanulást segítő tanulóterasz köti össze.

A Mosonmagyaróvári Piarista Gimnázium, Általános Iskola és Óvoda a meglévő barokk tömbjén belül egy helyi védett házzal bővült, amelyet a gimnazisták otthonává alakítottunk. A 2018–2020 között végzett közösségi tervezés még egy új épületre készült, ami alapján a megbízó kérése az volt, hogy ennek a gimnazisták számára kialakított téri szempontrendszerét a meglévő épület értékeit megtartva alakítsuk ki. A központi udvar lefedésével kialakulhatott a közösségi tér, amelyen belül a mára klasszikus lépcsőzős, előadások és közösségi események számára alkalmas tanulási tereket formáltuk tovább úgy, hogy csoportmunkára, intímabb elvonulásra is alkalmas tanulási terek is kialakulhassanak. Ez a szövet bekúszik a régi épület emeleti kisebb térrészeibe, így kiegészíti az utcafronti tantermek sorát.

Mosonmagyaróvári Piarista Gimnázium – Környezetbe olvadva
– fotó: Alex Shoots Buildings

Szentpéterfai Általános Iskola – Kertek az iskola tövében
– fotó: Alex Shoots Buildings

Műemlékek

Nem véletlenül ragaszkodunk a Szabadsajtó utcai irodánkhoz. A győri barokk belváros sok lehetőséget, de egyben felelősséget is jelent számunkra mind szakmai, mind lokálpatrióta szempontból. Irodánk első munkái között volt a Széchenyi tér közelében azóta elkészült Rákóczi utca 4. épület felújítása. Megvalósult műemléki munkánk az ICOMOS-díjjal elismert Soproni Múzeumnegyed, melyet Józsa Dáviddal (archi.doc) közösen terveztünk, valamint a fent említett Piarista Gimnázium kapcsán az egykori levéltári épület felújítása. Az elmúlt két évben megadatott számunkra, hogy Győr egyik legjelentősebb műemlék épületegyüttesével, a Bécsi kapu téren vált vállvetve álló egykori Vaskakas Taverna és Schäffer-ház új élettel való megtöltésével foglalkozhassunk. A projekt egyik legfontosabb részeként Győr város életében először jöhetne létre köztérként egy mindenki által szabadon bejárható várfalsétány, mely a Káptalandombról indulva vezetne a Vaskakas tetőteraszára, ahol a mellvédet az 500 éves várfal biztosítja.

Jelenleg szaktervezőkkel és városüzemeltetési szakemberekkel együttműködve azon dolgozunk, hogy felhívjuk a döntéshozók figyelmét a Győr, Király utca 4. szám alatti, úgynevezett Napóleon-ház értékeire és egyre szomorúbb állapotára. Bízunk benne, hogy mielőbb sikerül forrást találni az épület megmentésére.

Lakozás

Az iroda alapítása óta folyamatosan tervezünk lakóépületeket: balaton-felvidéki apró nyaralóktól jó léptékű családi házakon át a városrészt meghatározó sok száz lakásos beépítésig tág palettán mozognak a megbízásaink. Erre egyrészt tekinthetünk természetesként, hisz ha egy magánszemély egy valamit terveztet az életében, az nagy valószínűséggel lakóépület lesz. De mégsem tartjuk annak. Valós építészeti dilemma, hogy miként szabad részt venni a piaci alapú, sokszor csak a minél magasabb profitot kiaknázó többletlakásos lakóépületek tervezésében. Számunkra ez egyszerre felelősség és kihívás. Úgy gondoljuk, hibás lépés háttal fordítani ezeknek a projekteknek, mondván, hogy nem lehet elérni egy bizonyos építőművészeti minőséget. Éppen amiatt, mert a lakozás minden ember hétköznapijainak velejárója, életminőségének egyik meghatározó eleme, felelősséggel tartozunk a társadalom felé, hogy minden egyes ilyen feladatból is kihozzuk a maximumot. Sikerként könyveljük el az átszellőztethető lakásokat, szabadabb formálású közlekedőket, vagy éppen a legutóbb megépült győri Domb utcai garzonházunk esetében a vagány színhasználatot és a közösségi tetőteraszt is.

Egyetem

A CAN Architects alapítójaként mind az ötünk számára fontos az egyetemi oktatás. A Széchenyi István Egyetem újrastukturált építésmérnök képzésének alakításában aktív szerepet vállaltunk, Tátrai Ádám jelenleg is állandó oktatóként szervezi Tér és Környezet, Tér és Társadalom összefüggéseit vizsgáló tárgyakat, amelyekben kiemelten fontos szerepet kapnak belföldi és külföldi épületlátogatások. A CAN ezen programok szakmai partnereként is működik, egy-egy társalapító közülünk rendszeresen külsős oktatóként segíti a tervezési tárgyak munkáját. Tér és tanulás összefüggéseinek megfelelő oktatására a Pannon Egyetem új pedagógusképzései számára összeállítottunk épített környezeti nevelés és vizuális kultúra kurzusokat, amelyeket a kísérleti félévek tanítása és csiszolása után a környezeti nevelésben jártas veszprémi kollégák vettek át. 2025 januárjától Cseh András a Moholy-Nagy Művészeti Egyetem

Építőművész BA képzésének szakvezetőjeként új kihívások mentén alakítja a hazai építészképzés hálózatát, amely új művészeti és tudományterületekkel való együttműködésekre ad lehetőséget: a CAN büszke arra, hogy az állandó építészhallgatói jelenlét mellett pedagógus, pszichológus, designelméleti és fotós gyakorlatok tanulási és együtt dolgozó közössége is.

2024 év végén egy hatalmas, mind az öt hűrt megpendítő új kihívást kaptunk: a Pannonhalmi Bencés Gimnázium felkérésére Gutowski Robert vezetésével és irodájával együttműködve feladatunk a gimnázium és kollégium teljes belső struktúrájának átgondolása, a történelmi értékek éltetése mellett a 21. századi tanulási és közösségi környezet megteremtése, mindezt közösségi tervezés keretén belül. A bencés szerzetesekkel, pedagógusokkal, diákokkal együtt elindított gondolkodásban meg is jelent egy – nemzetközi szinten is – nóvum: az osztálynappali, mint téri alapegység és szervezőerő megfigyeltése és kibontakoztatása a következő kutatási eredményeinken és pedagógiai módszertanainkon alapuló testre szabott feladatunk.

Egyetemi kirándulás Tér és társadalom tantárgy keretében, forrás: Waldorf, Győr
– fotó: CAN Architects

Mosonmagyaróvári Piarista Gimnázium – Tanulólépcső
– fotó: Alex Shoots Buildings

24 lakásos lakóépület, Pannonhalma (fent)
– fotó: Gulyás Attila

Vaskakas Taverna és Schaffer-ház, Győr (lent)
– fotó: Sárdi Krisztina

Pannonhalmi Bencés Gimnázium – Osztálynappali
– látványterv: Virginlemon

Majk – fotó: saját felvétel

Majk – fotó: Glázer Attila

A PRO ARCHITECTURA DÍJAT NYERT GARTEN STUDIO MUNKATÁRSAIVAL BESZÉLGETTÜNK

Miért éppen tájépítészek lettek, mi vagy ki indította el Önöket a tájépítészet felé?

Bóhm Gábor: Középiskolai tanulmányaim után nem egyenes út vezetett a szakma irányába. Az orvosi és az (építész)mérnöki szakma irányába is érdeklődést mutattam. 2002-ben nemzeti érettségítéve úgy döntöttem, felsőfokú tanulmányaimat a budapesti Semmelweis Orvostudományi Egyetem Általános Orvostudományi Karán kezdem meg. A tájépítésmérnöki képzésbe csak négy évvel később, 2006-ban csatlakoztam az akkor Budapesti Corvinus Egyetem szervezeti egységébe tartozó, közismertebb nevén Kertészeti Egyetem Tájépítészeti Karán. 2012-ben diplomadíjjal, summa cum laude minősítéssel szereztem meg okleveles tájépítésmérnöki diplomámat. A szigorú orvosi hierarchia helyett így végül a mérnöktársadalomnak talán a legszabadabb csoportjába kerültem, ahol a precizitás szükségessége és a világos szabályrendszerek ugyan jelen vannak, de lágyasága, a természet, az élő anyag alkalmazása fellazítja, megpuhítja azt. Szakmagyakorlóként így végül az emberi környezet és életminőség javításán tudok dolgozni, amivel az emberek és a társadalom egésze számára próbálok kínálni tágan értelmezett „orvosként” egyfajta mérnöki gyógyírt.

Steffler István: Nálam ez nem egy tudatos készülés eredménye volt. Gyerekként a szabadban eltöltött idő jelentette számomra a legtöbbet, a növények és az állatok megfigyelése, a kirándulások. Kedvenc gyerekkori íróm, Gerald Durrell minden könyvét elolvastam, még gondozónak is jelentkeztem a jersey-i állatkertjébe, ahova, ha sikerült volna eljutnom, lehet, egész más életutat jártam volna be. A természetben eltöltött idő keltette bennem a legnagyobb élményeket, ami gyerekeknek és felnőttek is egyaránt a legnagyobb szabadságérzést adja. Gimnáziumban így adott volt, hogy biológiafakultációt választottam, és ahogy teltek az évek, és értem, a gyerekkori őstermészetélményből a tájépítészet felé indultam, melyről valójában semmit nem tudtam akkor, nem volt sem tényleges előképem a szakmáról, sem rokonom vagy ismerősöm, aki ezt gyakorolta volna. Nem voltak magasztos céljaim, talán még egy idea sem volt bennem, annak az ígérete viszont határozottan igen, hogy a természet és az alkotás valahogy össze fog majd kapcsolódni ebben a szakmában.

Szloszjár György: Biológiaszakos gimnazistaként, egyben „rockzenészként” olyan hivatást kerestem, ami egyaránt kielégíti a természettudományos és a művészeti érdeklődésemet. Ezért léptem a tájépítésszakra, amely közel van a természethez, jó sok kreativitást igényel, és persze megköveteli a mérnöki gondolkodás racionalitását is. Szemben az építészekkel, mi sok élő anyaggal dolgozunk, ami egy kicsit közelebb áll a személyiségemhez.

Életútjuk szempontjából melyik volt a legmeghatározóbb munkahelyük, a legmeghatározóbb ember, aki hatott Önökre és miért? Volt-e mesterük?

B. G.: Emlékszem a legelső egyetemi előadásra, amit dr. Jámbor Imre tanár úr tartott. Lenyűgözve hallgattam, hogy miről is fog szólni a következő 5 és fél év, és mit is jelent majd tájépítésznek lenni. Az egyetemi évek során rendkívül meghatározó szakmai példaképként szolgált dr. Balogh Péter István, aki az oktatás mellett az egyik legnívósabb tájépítész-irodát (S73) is vezette, valós és gyakorlatban is alkalmazott tudást és mély, konceptuális tervezői szemléletet adott át.

Az egyetem után az első munkahelyem a Garten Studio Kft. lett. Ez az iroda hazai viszonylatban az egyik legnagyobb és legkiemelkedőbb tájépítésműhely. Ebben a magas színvonalú szakmai közegben és baráti légkörben dolgozom azóta is, immár közel 13 éve. Az irodát három, merőben eltérő szakmai attitűddel és tervezői stílussal bíró vezető tervező irányítja. Szloszjár György, Steffler István és Vastagh Gabi különböző beállítottsága és érzékenysége szélesítette a szakmai perspektívámat. Az ő iránymutatásaikon túl tapasztalt kollégáim közül is kiemelném Stéhli Zoltánt és Csákö Edinát, akiktől rengeteg segítséget és tudást kaptam, és kapok a mai napig.

S. I.: Az egyetem elvégzése nem volt zökkenőmentes, nagy kételyek voltak bennem, hisz a kezdeti idealizmusomban, a természethez fűződő körvonalazatlan érzéseimbe nem nagyon fért bele egy intézmény, az egyetem sokszor számomra értelmetlennek ható, kevésbé izgalmas tanulmányi elvárásai, mint pl. sífelvonó tervezése géptantárgyból, a növényélettan tudományos bugyrai, vagy éppen a halmazelmélet matematikából. Ennek egy év halasztás lett az eredménye, ami azonban egy angliai tartózkodással meghatározó időszaka lett életemnek.

Az egyetem elvégzése után a kivitelezés merőben eltérő világába csöppentem másfél évre. Nagy kihívás volt, de hosszú éveken keresztül ennek, az egyetemi körülmények között át nem adható tudásból és tapasztalatából éltem és profitáltam az irodai tervezőtevékenység során. Baraczka Katalin kezei alatt kezdtem tervezői pályafutásomat, elsősorban az akkor induló digitális, számítógéppel történő tervfeldolgozással, majd Andor Anikó fogadott bizalmába, és lehettem részese az akkor szakmailag, kapcsolatrendszerben és munkák presztízsében a legmagasabban szinten működő és prosperáló Land-A Kft. tervezőiroda életének. 2002-ben önálló, egyszemélyes irodát alapítottam,

Majk – fotó: NÖF

Majk – fotó: saját felvétel

hogy a saját utamat járjam, majd 2004-ben egy egyetemi csoporttársaim által alapított másik irodával, a Garten Studio Kft.-vel fuzionáltunk, mely keretek között dolgozunk a mai napig.

Sz. Gy.: A 90-es évek közepén, amikor a pályám elindult, szétesőben voltak a nagy hazai tervezőirodák, így lényegében lehetetlen volt egy működő műhelyhez csatlakozni. Ahogy sok más területen, itt is úgy látszott, hogy a vállalkozóké a jövő, így mi is (négy évfolyamtársammal közösen) erre az útra léptünk, 1995-ben megalapítottuk a Garten Studio tájépítész-irodát. Itt aztán a saját létráinkat másztuk meg, a saját gyakorlatunkon keresztül sajátítottuk el a szakma fortélyait, ami persze nem jelenti azt, hogy ne lettek volna a közelünkben olyan példaképek, akikre felnéztünk, akik munkáját követni tudtuk. Nekem ilyen példakép volt Jámbor Imre professzor, Andor Anikó vagy Kecskésné Szabó Ildikó. Emberileg és szakmailag is sokat tanultam tőlük, bár klasszikus értelemben egyikőjük sem volt a mesterem.

Mit jelent Önöknek a tájépítészet, mi az a zsinórmérték, ami mentén a szakmát gyakorolják, mik azok a szakmai elvek, amelyek betartása kötelező az Önök számára?

B. G.: A tájépítészet lényege az elmúlt években, évtizedben a szemem láttára formálódik, alakul át. Míg korábban – abban a léptékben, amiben én is dolgozom – az elsődleges cél mindig az emberek számára jól használható, élhető, esztétikailag kifinomult és jól láthatóan épített, tervezett közösségi terek megteremtése volt. A társadalom szemléletformálására tett szándék elsősorban esztétikai célzatú volt, klasszikus értelemben véve szép és jól funkcionáló, emberközpontú terek létrehozásán dolgoztunk. Ez a trend néhány év alatt gyökeres fordulatot vett. Továbbra is az embert szolgáló szempontok vannak a fókuszban, de az oda vezető út vett egészen más irányt. A mai kortárs és számomra valós értékkel bíró projektek már nem közvetlenül szolgálják a társadalom pillanatnyi érdekeit, hanem sokkal inkább a természet támogatásán keresztül érik el indirekt módon az embert és a társadalom egészét. Ez az új irány – aminek a pontos eszközei és módszerei még most vannak kialakulóban – jelenti számomra azt az utat, amit fel kell fedezni és kitaposni azt az ösvényt, ami hosszú távon képes fenntartható környezetet biztosítani a jelen és a jövő társadalmi számára.

S. I.: Kezdetekben három tájépítész munkái voltak a legnagyobb hatással rám. Mindenekelőtt Daniel Urban Kiley amerikai tájépítész munkáit tartottam mértékadónak, Európából pedig a svájci Dieter Alfred Kienast és a hazai kertművészet és a kerttervezés iskolateremtőjének, Ormos Imrének a munkásságát. Mindhármuk munkásságát az építészeti és táji elemek, az esztétikai és ökológiai gondolatok geometrikus rendszerben történő megfogalmazása jellemzi. A mai világban ezek az alkotások néha már túl merevnek és szabályosnak tűnnek – különösen Kienast munkásságában –, de Kiley munkái máig zsinórmérték számomra. Ma az ökológiai szempontok kerülnek előtérbe, de a valós problémákra legtöbbször csak névleges, a kommunikáció szintjén működő, valós hozadékok nélküli válaszok születnek. Szemléletmódbeli változásra lenne szükség, ráadásul olyanra, mely a rövidtávú gazdasági szempontok fölé tudná helyezni az ökológiát, a környezettudatosságot, a természetességéből adódó életminőség javulást.

Majk – fotó: saját felvétel

Sz. Gy.: A tájépítészet egyszerre mérnöki tudomány, egyszerre kíván bensőséges kapcsolatot a természettel, miközben persze a művészi önkifejezés eszköze is. Zsinórmértéke az esztétika és a praktikum ötvözése az ökológiai értékkeremtés igényével. Külön nehézsége, vagy ha úgy tetszik szépsége a szakmáknak, hogy az általunk tervezett közterek, közparkok nem egy szűkebb közösségnek készülnek, hanem valamennyiünk számára. Ez alapjaiban megkülönbözteti a tájépítészet ezen objektumait egy irodaháztól vagy egy lakóháztól, ahol egy szűkebb közösség speciálisabb használati igényeit kell kielégíteni. A legfontosabb tehát egy tájépítészeti alkotás esetében a használhatóság a legszélesebb társadalmi rétegek számára, miközben kiemelt felelősségünk van a városi zöldfelületi rendszerek életképességének megtartásában, és lehetőség szerint az ökológiai szolgáltatás színvonalának növelésében.

Milyennek látják a hazai épített környezet színvonalát, merre tart és merre kéne tartania a hazai tájépítészetnek?

Majk – fotó: NÖF

B. G.: Első ránézésre úgy tűnik, hazánk épített környezete az elmúlt néhány évtizedben sokat fejlődött. Szabad tereink gazdagsága emelkedett, rengeteg új technológiai újítás került be és vált standard megoldássá a köztereken: fényekkel, zenével játszó szökőkutas főterek, gazdagon felszerelt játszóterek, zöldtetőkkel borított iroda- és lakóházak száza emelkedtek és emelkednek még ma is a városainkban. A csillogás elsőre pozitív, de úgy látom, nagyon sok esetben tovább nyújtózkodunk, mint ameddig a takarónk ér. Legtöbbször a projektek megvalósítása és átadása vagy értékesítése jelenti lényegét, a hosszú távú fenntartás, ápolás már kevésbé jelenik meg célként. A rövid ideig tartó csillogás után magára hagyott gondozatlan, lepusztult környezet társadalmilag is romboló hatású. Úgy gondolom, minden felhasználó számára sokkal előnyösebb egy visszafogott, ámde hosszú távon rendezett közeg biztosítása. A prioritásokat az építések helyett mindenképp a felújítások és a folyamatos fenntartás biztosítása irányába mozdítanám el. A szakma ezeknek a tereknek az átalakításával, a korábbi túlzó megoldások újragondolásával és a fenntartási és fenntarthatósági szempontok előtérbe helyezésével tudna hozzájárulni a gondozott környezet megteremtéséhez.

S. I.: Minden korszak magán hordozza az előzők örökségét. A tájépítészeti örökségünk ha nem is vetekszik a híres francia vagy angol kertekkel, de a kelet-európai régióknak megfelelő kimagasló értékekkel rendelkezünk még ma is, és még többel rendelkeznénk, ha nem lett volna szocializmus. Minden korszaknak megvannak a maga stílusjegyei, és vitathatatlan, hogy a szocializmus időszaka is letette a maga értékes kertépítészeti alkotásait, névjegyét, mely szintén illeszkedett a kortárs európai tájépítészeti irányzatokba. Látni kell, hogy egyrészt a távolabbi és közelebbi múlt örökségében, másrészt a modern kor aktuális irányzataiban mozgunk egyszerre. A kortárs tájépítészet is bőven tudja hozni a nemzetközi szintet, az más kérdés, hogy legtöbbször komoly pénzügyi korlátok fékezik a lendületünket. A digitális világban olyan instant és széles körű rálátásunk van globálisan a szakmánkra, és természetesen az ingatlanfejlesztőknek és a fejlesztőknek is, hogy nem is tud másként lenni, mint hogy ne a nemzetközi trendeknek megfelelő megmérettetésben gondolkozzunk és tervezzünk folyamatosan.

Sz. Gy.: Az épített környezet minősége elég vegyes képet mutat ma Magyarországon. Nagyon sok olyan tényező befolyásolja a megvalósult művek színvonalát, amire nincs ráhatása a tervezőnek. Itt elsősorban a rendelkezésre álló forrást említeném, illetve a megrendelő felkészültségét, adott esetben felkészületlenségét, azaz a tervezési program átgondolatlanságát. Jól látható, hogy azok a tájépítészeti projektek lettek széles körben is sikeresek (a Városliget, a Széllkapu park vagy a kastélyprogram keretében megújult történeti kertek, mint a díjat nyert Majki Kamalduli Remeteség kertje), ahol volt határozott program és kellő nagyságú büdzsé az álmok megvalósítására. Több szempontból progresszívnek látom például a főváros törekvéseit a zöld infrastruktúra fejlesztésében, azonban az is látszik, hogy forrás hiányában ezek az elképzelések nem tudnak igazán látványosan testet öltetni. (Pedig de szép és hiánypótló lenne például a Népliget átfogó megújításába belekezdni.)

Majk – fotó: saját felvétel

Hogyan látják a mai magyar tájépítéset, a tájépítésetek társadalmi elismertségét?

B. G.: A tájépítéset a világban más-más szakterület részét képi. Nálunk az oktatása az agrár tudományokhoz, a volt kertészeti egyetemhez sorolódik, ugyanakkor a Magyar Építész Kamara tagjaivá válunk. Van, ahol már eleve a műszaki egyetemen, az építésettel egy szinten oktatják, megint máshol szinte művészeti ágként kezelik. Mindenhol ugyanarról van szó, de a szakma sokszínűségét kiválóan mutatja, hogy mennyire változatos irányokból kerül megközelítésre. A tájépítéset ismertsége és elismerése Magyarországon az elmúlt években érezhetően nő. Azonban társadalmi szinten itthon még mindig kevésbé vagyunk elismertek. Gondoljunk csak az angol, a francia, az olasz vagy a távol-keleti kertkultúrára és annak ott betöltött rangjára. Itthon ettől nagyon távol vagyunk, de tagadhatatlan, hogy egyre több fórumon, egyre magasabb szinteken jelennek meg a szakma képviselői.

S. I.: Nagyon alacsony, bár ígéretes növekedésben van. Az, hogy az elismertség mit jelent, relatív fogalom, de ami kapcsán lehetőségem van most a gondolataimat kifejezni, a 2024-es Pro Architektúra díj, mindenképpen egy olyan elismerés, ami mentén köszönettel tartozunk a döntéshozóknak, és bizakodóak lehetünk a jövőre nézve.

Sz. Gy.: Magyarországon a tájépítéset mint diszciplína ma egyértelműen pozitív fejlődési pályán halad. Ennek része az a gondolkodásbeli változás is, amely a klímaváltozás árnyékában a meglévő zöld értékeink védelme kapcsán került előtérbe, hiszen ez nem csak szűk szakmai berkeken belül, hanem a nagyobb nyilvánosság körében is egyre aktuálisabb téma. A „tájépítéset” vagy éppen a „főtájépítéset” ma már olyan kifejezések, amiket hála Istennek nagyon sok ember ismer. Láthatóan súlyt és rangot adnak a szakmának azok a projektek is, amelyek tájépítéset-irodák generáltervezése alapján valósultak meg, legyen szó a pécsi főtérről, vagy éppen a már emlegetett városligeti park-rehabilitációról. Ezek a munkák olyan komplexitással rendelkeznek, amelyek véghezvitele tiszteletet szül a szakmánk képviselői iránt. Nekünk, vezető tájépítéset-irodáknak, vagy díjazott alkotóknak abban is van felelőssége, hogy ezeken a munkákon keresztül célt adjunk, példát mutassunk az utánunk jövő nemzedékeknek.

Majk – fotó: saját felvétel

Milyen ma tájépítéssel foglalkozni hazánkban?

B. G.: A tájépítészet különlegessége a legtöbb mérnöki szakmához képest, hogy minden, amit létrehozunk, azonnal életre kel, és ha jól végeztük a dolgunkat, idővel egyre élőbb és egyre gazdagabb lesz. Legfontosabb feladatunknak az ilyen élő terek létrehozását tartom. Úgy látom, hogy a jelenlegi ökológiai, gazdasági és társadalmi polikrízis, amiben világviszonylatban vagyunk, és ami-be – meggyőződésem szerint – egyre mélyebbre tartunk, az a szakmánk és a szakmai szempontjaink előretörésének egyelőre kedvez. Tájépítésként óriási felelősség hárul ránk. Mi olyan csoport vagyunk, aki látja, hogy merre tartunk, és felelősséggel tartozunk a többségnek, hogy megoldásokat vagy enyhítő praktikákat kínáljunk a változó világban. A városi lakosság számára már most nagy mértékben felértékelődik az a munka, amit teszünk: a városok élhetőségének egyik kulcsa a mi kezünkben van. A világban számos szemléletformáló jó példa áll előttünk, amit „csak” adaptálni, alkalmazni és széles körökkel elfogadtatni kell, hogy az így javuló ökológiai szolgáltatások társadalmi helyzettől, kortól, rangtól függetlenül mindenki számára élvezhetőek legyenek.

Majk – fotó: saját felvétel

S. I.: Mindenképpen küzdelmes. Nagyon sokrétű ez a szakma, sok ága-boga van, egyszerre sokféle képesség meglétét igényli, akárcsak az építészeti tervezés gyakorlása. Pont ez az, amit nem lehet láthatóvá tenni, és ha az elismerés érzésének hiánya felmerül, az abból is adódhat, hogy a kész építészeti alkotások mögötti erőfeszítéseknek nincs a megértést segítő mértékegysége. Kitartást, elhivatottságot, áldozatot, végtelen türelmet és még sok-sok egyebet igényel. Csak hosszú távon művelhető, a mai felgyorsult világban tapasztaltakhoz képest nagyon lassú a befektetett energia „megtérülése”.

Sz. Gy.: Egyszerre szép és nehéz. Miközben egyre nagyobb az igény a zöldre, az ökológikus gondolkodásra és az ilyen módon elért eredményekre, egy csomó dologban továbbra is ugyanazokkal a nehézségekkel küzdünk mint 30–40 évvel ezelőtt. Az, hogy tereinkre, parkjainkra önálló értéként tekintsünk, még mindig ritka eset. Sokkal gyakoribb az „árukapcsolás”, azaz hogy a zöldterületek megújítása valamilyen nagyobb építészeti vagy infrastrukturális beruházáshoz kapcsolódik. (Gondoljunk csak a Gellért-hegyi park részleges megújítására a Citadella átépítése kapcsán, vagy éppen a Városligetre a múzeumi koncepció megvalósításához kapcsolódva.) Nagyítóval kell keresni olyan tájépítészeti alkotást, amely önmagában elérte azt, hogy komplexen, magas színvonalon, önmagáért fejlesszék, és önnön értékei miatt fordítsanak rá jelentős forrásokat. Ugyanúgy nehéz sok esetben a tájépítészeti szemlélet érvényre juttatása építész vagy mérnök generáltervezőkkel szemben. Az is egyértelmű, hogy ha a gazdaság gyengébben teljesít, a legkönnyebben elhagyható tételek a „csak” rekreációt, pihenést, egészséges környezetet, azaz jólétet szolgáló fejlesztések, és ezt a szakma is megérzi.

Van-e olyan hely, olyan épület, amelynek megtekintése, megismerése szerepel a bakancslistájukon?

B. G.: Nem vezetek bakancslistát. Mindig a pillanatnyi lehetőségeimhez igazítom az elvárásaimat. Amerre járok, ott igyekszem alaposan körülnézni, de vágyak nem vezérelnek.

S. I.: Az internet mindent testközelbe hoz ma már, de kétfévente igyekszünk egy-egy hazai vagy külföldi szakmai túrát szervezni az irodánkunk. Idén Pozsony felé vesszük az irányt, ahol sok új érdekes projekt valósult meg az elmúlt években.

Sz. Gy.: Nincs olyan kitüntetett helyszín vagy épület, amit kiemelnék, de az biztos, hogy a világot járva folyamatosan keressük, kutatjuk az érdekes, értékes tájépítészeti projekteket, legyen szó akár a kortárs design szép példáiról, vagy éppen klasszikus kerttörténeti értékekről.

Hogyan, mivel, hol kapcsolódnak ki, amikor éppen nem dolgoznak?

B. G.: Elsősorban a közvetlen környezetem rendezése, kerti tevékenység, kirándulás, természetben eltöltött idő az, ami pihentet és kikapcsol. A nyüzsgő városi lét elsősorban a család és a barátok helyszíne, a pihenést a vidék nyújtja számomra.

S. I.: A legnagyobb kikapcsolódást a szabadban töltött tevékenységek jelentik számomra, túrázás, futás, kerékpározás.

Sz. Gy.: Az alkotó ember olyan, hogy akkor is dolgozik, amikor éppen nem dolgozik. Folyamatosan kattognak a fejünkben a fogaskerekek, és jönnek az új gondolatok, amiket még ki kell próbálnunk a terveinkben. Emellett persze ott van a természetjárás, a sport és persze a kultúra fogyasztása. No meg a gasztronómia kínálja örömeit.

Mit jelent Önöknek ez az elismerés, miről szól Önöknek ez a kitüntetés, ez a díj?

B. G.: A Pro Architektura díj számomra kitüntetés. Egyrészt viszonylag fiatal tájépítész-tervezőként ilyen díjban részesülni rendkívüli megtiszteltetés és öröm, másrészt a díj számomra ennél még többet jelent. Az, hogy olyan magas színvonalú munkában vehettem részt, amit a zsűri díjazásra érdemesnek talált, elsősorban vezetőim bizalmát és elismerését tükrözi. Másfelől, ahhoz, hogy ezt a munkát ilyen minőségben és odaadással végezhettem, nagyban hozzájárult a közvetlen szakmai köröm, kollégáim támogatása, amiért hálás köszönettel tartozom nekik.

S. I.: A díj jelentőségét azzal tudnám érzékeltetni, hogy tájépítészeti alkotás 2009-ben kapott utoljára Pro Architektura díjat a Kopaszi-gát revitalizációjáért. Innen nézve a kitüntetés személyre szabottságán túl erősebb bennünk a tájépítész szakma irányába mutató elismerés érzése.

Sz. Gy.: Idén 30 éve vagyok a pályán, ez idő alatt számos munkánk kapott elismerést, beleértve a nyertes tervpályázatokat, a Köztérmegegyeztetési Nívódíjat, a Tájépítészeti Nívódíjat vagy a Budapest Építészeti Nívódíja zsűrijének dicséretét. Több mint 10 éve volt, hogy elnyertem Az év tájépítésze elismerést is. A Pro Architektura díj azonban attól különleges, hogy nem elsősorban tájépítésznek adják tájépítésznek, hanem egy alapvetően építészektől álló zsűri ingerküszöbét kell átlátnunk egy olyan minőségű alkotással, ahol már nem számít, hogy a tervezés tárgya egy épület vagy éppen egy kert. Ez egy sokkal nehezebb feladat, mert bár nagyjából egy nyelvet beszélünk az építészekkel, de azért egy másik dialektust. Ez a fajta elismerés egy tájépítész számára sokkal ritkábban adatik meg, és éppen ettől válik különösen értékessé. Megerősített abban, hogy jó úton járok, kedvet és hitet adott a pályám folytatásához.

Az interjút Tutervai Máttyás készítette

Majk – fotó: saját felvétel

Városliget, promenád – fotó: saját felvétel

Városliget, nagyjátszótér – fotó: Városliget Zrt.

A soproni Várkerület revitalizációja – fotó: Danyi Balázs

A régi budai városháza megújítása – fotó: Danyi Balázs

SZABÓ LEVENTE ÍRÁSA PRO ARCHITECTURA DÍJA KAPCSÁN

Építésszé szinte tudatlanul váltam, persze utólag minden elég egyértelműnek tűnik. Nagy hálával emlékszem középiskolámra, a rendszerváltozás után éppen újraindult Baár-Madas Református Gimnáziumra, ahol a humán alapbeállítottság mellett kiváló és életre szóló tanítást kaptunk Némethy Katalin matematikatanárunktól. A fogalmi pontosság, a fegyelem, a rend és a következetesség, a mindennapi munka protestáns etika szerinti becsülete az ő észrevétlenül nagy leckéje volt. E kettős hatás után olyasmibe szerettem volna belevágni, amiben továbbvihető a humán-reál területek dualitása. A Műegyetem Építészkarán meghatározó volt harmadévtől a Középülettervezési Tanszék, személyesen Cságoty Ferenc jelenléte, akivel ha nem hoz össze a „véletlen”, akkor bizonyosan nem ott tartok ma, ahol, s ennek az írásnak se nagyon lenne apropója... Mesteremként és legfőbb mentoromként támogatott, támogat a mai napig, amely viszonyulást igyekszem én is folyamatosan adni át és tovább az újabb és újabb fiatal generációknak. Az egyetem után minden egymásból következett: a doktoranduszi évek után a tanszéki oktatói lét állomásai, majd egyetemi tanári kinevezésem után, lassan öt éve a tanszék, tavaly óta pedig az Építőművészeti Doktori Iskola vezetése. Ezt az utat pedig folyamatosan kollégák és hallgatók egyre bővülő közössége segíti és inspirálja. Díjaim közül is kettőre vagyok a legbüszkébb: az építészkar hallgatók által nekem ítelt Az év oktatója és Az év előadója elismerésekre.

Párhuzamosan sokakkal dolgozhattam együtt az idén húszesztendőes Hetedik Műteremben, ahol lassan egy évtizede társam, mára az iroda meghatározó, kiváló építésze Biri Balázs. Valahogy úgy alakult, hogy kevés számú, de különlegesen izgalmas és sokat tanító munkák szegélyezték ezt a húsz évet, amelyek ráadásul mind a múlttal, az épített örökség vagy a kollektív emlékezet témaköre körül alakultak: a Móricz Zsigmond körtéri Gombától a soproni Várkerületen vagy a Műegyetem Sportközpontján át az emlékműmunkák – Trefort kert, Kálvin tér és pesti gettó – kitérőin keresztül a lipcsei vagy múcsarnoki kiállításinstallációkon túl a Szentháromság téri régi budai városháza nagy műemléki munkáján át

**A 2018-as Lipcsei Nemzetközi
Könyvvásár magyar pavilonja**
– fotó: Danyi Balázs

a frissen díjazott – Bartha Andrással közösen tervezett – Normafa Sínház, vagy legfrisebb beavatkozásunkig, a vértessomlói Sarlós Boldogasszony-kegytemplom megújításáig. A számtalan tervpályázat mellett e munkákra vagyok a legbüszkébb, s persze azokra a szakmai kapcsolatokra, amelyek sokakkal kötnek össze, közülük nem kevesen volt tanítványaim az egyetemről.

A mindenkori jó építészet kulcsa az egyediségben és a jelenidejűségben rejlik. Egyediségben, mert az effajta építészet a megismerésre irányuló figyelmet, gondosságot, helyzetértékelést és mindezekből fakadó jelenidejű válaszokat, a mából elvárható legelőremutatóbb építészeti megközelítéseket igényli. És persze a lehetőségekhez mérten a végsőkig vitt fegyelmet, precizitást, a pontosság érdekében gyakorolt újra- és újragondolását a lehetséges megoldásoknak. Ezért van az, hogy ha ránézek portfólióinkra, nem stiláris vagy formai egységet látok, hanem – s remélem, nem homályos a képem – erre az egyediségre és jelenidejűségre törekvés elkötelezettségére irányuló újabb és újabb kísérleteket.

Ami trenddé válik, már rég elvesztette egyediségét, ennek felismerése és gyakorlásának képessége az igazságban megragadható szellemi és fizikai tartósság letéteményesének tűnik az építészetben. Ha ebben a lelassult, bizonytalan, küzdelmes időszakban meglátjuk azt is, hogy e képesség újratanulása soha vissza nem térő alkalom és befektetés a jövőnkbe, akkor majd beszélhetünk megújulásról. Az építészetben egyfajta ciklikusság figyelhető meg. Igazán új ritkán van a nap alatt, ismétlődő, akár újként keretezett mintázatokkal annál inkább találkozhatunk. Amit most a gazdasági körülmények kikényszerítenek, az egyfajta józanság: önmegvalósítás helyett az adott helyzetekben rejlő lehetőségek kiaknázását, deklarációk helyett az empátiát, a nagy helyett a kis lépték felé forduló figyelmet, új helyett a meglévő helyzetek értékelését és így tovább.

Az építészet nagyszerűsége számomra abban áll, hogy mélyen hiszem, elsősorban alapvetően humán tevékenység, amely ezer szállal kötődik nem csak saját múltjához, de a kultúra legtágasabban értelmezett szövetéhez. Ebben kinek-kinek nem is elsősorban a tehetségéhez, de az odaszánásához mérten részt vállalni felemelő. Ugyanakkor az a közeg, amelyre feltétlenül szükség van mindennek megéléséhez, az építészetileg a műszaki szolgáltatás szintjén túlmutató építészeti tevékenység egymást inspiráló jelenlétéhez, igényli egyfajta kritikus tömegét a – Köllő Miklós szavaival élve – „jól kinéző építészet” helyett a „jó minőségű” építészetnek. Ez ma itthon sajnos sovány réteg, emiatt alig vannak építészeti diskurzusok, s miközben sokszor fecseg a felszín, szükségképp hallgat a mély.

**A pesti gettó emlékművének
Klauzál téri eleme**

– fotó: Biri Balázs

Az építészet művelése és oktatása olyan mértékben szövi át mindennapjaimat, s minden nehézsége ellenére olyan intellektuális örömet okoz, hogy szabadidőmet is ki-kitölti. Büszke vagyok családomra, három gyermekemre, s az időt, amelyet meg-megvontam tőlük az elmúlt évtizedekben, igyekszem visszacsempészni apránként. Tavalyelőtt óta pedig a Deák téri Lutheránia Énekkar tagjaként hetente két estém a feltöltődésé, amikor Bach egyházzenején keresztül olyasmiben lehet részem, amely a mindennapok sok-sok földi aspektusa után valódi kapcsolatban van az Örökkévalóval.

Minden elismerés megtiszteltetés, így a 2024-es Pro Architectura Díj is jólesett, amelyet harmadízben kaptam meg, hiszen korábban a Népliget Center Irodaház és a soproni Várkerület megújítása is részesült már ebben. Ugyanakkor sokkal lényegesebb öröm látni ezeknek az épített tereknek, így a Normafa Sínháznak is a mindennapi működését, hogy az emberek szeretik, terei jól fogadják be itt a vendéglátás megújult formáját. S ez bizonyos szempontból talán lényegesebb, mint az építészeti minőséget ért elismerés amúgy örömteli ténye.

De persze: non est volentis.

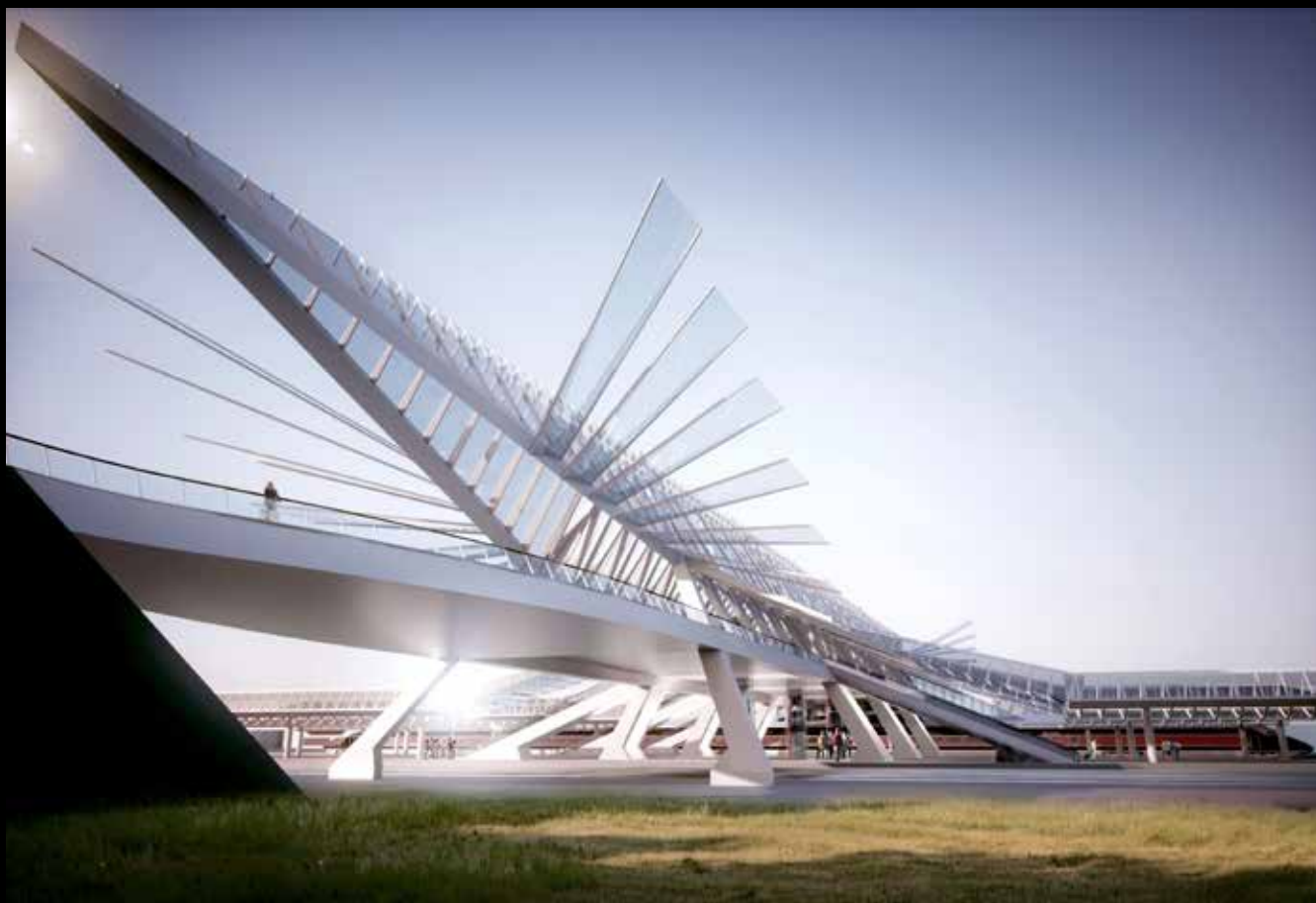
A Normafa Sínház rekonstrukciója és bővítése – fotó: Danyi Balázs

Fórum Színház, Debrecen, belsőépítészet, 2016 – fotó: Balogh Balázs Építésziroda Kft.

Felvételi épület és gyalogos felüljáró, Tatabánya, 2016 – látványterv: Balogh Balázs Építésziroda Kft.

AHOGY ELKEZDŐDÖTT – BALOGH BALÁZS GONDOLATAI AZ MMA ÉPÍTŐMŰVÉSZETI DÍJA KAPCSÁN

„Bazsi, nagyon szépen tudsz rajzolni” – biztatott a Műegyetem nagynevű tanára, Széll László professzor úr, miközben szertartásos esti sétáját megszakítva a járdára vakolatmormelékekkel készített rajzaimat nézte. (Akkor még általános iskolába se jártam.)

Később is rajtam tartotta a szemét, amikor az érettségit követően rövid kitérőt tettem és műbútorasztalosságot tanultam. Akkor már „szalonképebb” technikákat is alkalmaztam és felmerült a továbbtanulás lehetősége.

„Miert nem jössz hozzánk? Mi felvennénk” – mondta.

Nekem tetszett az ötlet, mert úgy éreztem az építészet, olyan hivatás, ahol domináns szerephez juthatnak a humán érzelmi tényezők, melyek megnyilvánulásában döntő szerepe van a látványnak és az azt megjelenítő, a téri látás megnyilvánulását jelentő szabadkézi rajznak. (A számítógépes technikáknak még híre-hamva sem volt.)

Pályámat számos hazai építészetünket meghatározó prominens építész segítette. Az egyetemen Varga Levente és Virág Csaba, ezt követően a Mesteriskolán Makovecz Imre tanítványa voltam. A későbbiek során főleg építészkaraim időszakomban szinte minden jelentős kortárs építészünkkel, illetve műhelyekkel kapcsolatba kerültem, a legtöbbjükkel a szakmaiságon messze túlmutató munkakapcsolat és barátság okán. Jelesül Callmeyer Ferenc, Csete György, Dobó János, Bachman Zoltán, Finta József, Kévés György, Molnár Péter, Plesz Antal, Vadász György és az ő „holdudvaruk” vált meghatározóvá. A Műegyetem Rajzi Tanszékén Gróh János, Kákonyi István festőművész és Balogh István professzor úr segítségét messze nem lehet értékén kezelni elképesztő műveltségük, világlátásuk okán. Életreszóló útmutatást adtak. Felbecsülhetetlen támogatást nyújtottak családom szintén építész tagjai, valamint tanszéki kollégáim és művészbarátaim is. A felsorolás nem lehet teljes, mindazonáltal szükséges megjegyezni, milyen jelentős hatást gyakoroltak rám rajtuk kívül a reneszansz mesterek, vagy jelesül Karl Friedrich Schinkel életműve.

Ebből adódóan – ha áttételesen is – az általuk képviselt szellemiségük is hozzásegített nemzetközi reputációmhoz.

Az építészetet egy csodálatosan összetett, alkotóelemeit tekintve kényes egyensúlyon alapuló műfajnak éreztem. Alapvetően olyan morális-etikai kérdésnek tekintettem, amelyben számomra a legfontosabb volt az őszinteség és az ezt kifejező egyszerűség. Ez azonban nem mehetett az ingergazdag részletekben megnyilvánuló törekvések rovására.

Ezek érvényesíthetőségét az alábbiakban láttam összefoglalhatónak:

- egyszerűség,
- klasszikus (harmonikus) arányok,
- természetes anyaghasználat,
- hangsúlyos tetőmotívum,
- a fehér szín uralkodó szerepe.

A későbbiek során ez kiegészült a korszerű anyagokkal, szerkezetekkel, valamint a hagyományos kézművesség szerepének felismerésével.

A hazai (mesterséges) épített környezet mind mennyiségi, mind minőségi összefüggésben rendkívül heterogén. Mivel jóformán minden esetben ugyanazok az anyagok és technológiák kerülnek alkalmazásra, az egysíkúvá válás elkerülhetőségét az alkotók egyéniségében rejlő különbözőség érvényesülésében látom. Talmi megoldások helyett az önálló, egyéni formaalkotói készség kibontakozásában.

A mai építészet társadalmi elismertségét szerintem egyedül önmaguk az épületek adhatják meg.

A kérdés az, kiknek építünk? Az elmúlt korok példája bizonyítja, hogy a sokat hangoztatott építészeti minőséget a nagyközönség számára ugyanis csak az idő igazolhatja és senki más.

Számomra ma Magyarországon építészettel foglalkozni egy sokrétű, az átlagosnál is több kihívással tarkított kaland, amely minden a műfaj jellegéből adódó nehézsége ellenére rengeteg örömet és élvezetet jelent. Az előnyök és hátrányok mérlegeléséből érdemesnek tartom kiemelni a következőket:

- A mecenatúra jellegének döntő megváltozása. (A régebbi korok mecénásai azt nézték, mit tudnak egy építésbe befektetni, hisz ezzel hatalmukat, társadalmi pozíciójukat akarták látványos formában demonstrálni, míg ma a döntő tényező az, hogy mit lehet abból kivenni. Jellemzően a minél gyorsabb és nagyobb haszonnal járó megtérülés vágya vezérli.)

Dr. habil. Balogh Balázs DLA

- Az építést szabályozó pénzügyi eszközök kezelése. (A mai tervezési gyakorlatban a felelős tervezők nem, vagy csak ritkán rendelkeznek a felelősségük érvényre juttatásához szükséges pénzügyi eszközök feletti rendelkezési joggal, a vállalkozói szemléletű építész személye – mint pl. Kévés György – ritka kivétel.)

Hauszmann Alajos a várnegyed palotaegyüttesének tervezése során közvetlenül az uralkodóval, I. Ferenc Józseffel tárgyalt, tőle kapta a megbízással együttjáró felelősséget és a megvalósításhoz szükséges pénzügyi eszközöket egyaránt. Ez a tény az eredmény ismeretében több mint elgondolkodtató).

Magyarország számtalan szebbnél szebb építészeti emléket kínál. A magam részéről a „bakancslistát” az jelenti, ha valaki saját elhatározásából önállóan fedezi fel azt, ami érdekli. Nekem a legértékesebb információ ezzel kapcsolatban azt látni, hogy egy idegen, tőlünk független szemlélő mit vesz észre nálunk, hol áll meg, mire csodálkozik rá.

A mi hivatásunk hihetetlen örömforrást jelentő – ámbár nagyrészt – ülőfoglalkozás. Ezért minden nap igyekszem ezt a meglehetősen egészségtelen életmódot ellensúlyozni. Valamilyen formában – mint volt válogatott sportolónak ez meghatározó számomra – minden nap edzem, a sokoldalúságon van a hangsúly. Vitorlázás, sí, kerékpározás, úszás, tenisz, erőfejlesztés, természetjárás és a zene. (Szeretek zongorázni és ha néha napján alkalmam adódik, orgonálni.)

Van egy közismert mondás, miszerint „senki sem lehet próféta a saját hazájában”. Esetemben ez így ebben a formában nem mondható el, hisz az évek során számos elismerésben volt részem. Egyet azonban biztos állíthatok: a legnehezebb a szakma, a közvetlen pályatársak elismerését kiérdemelni. Ámbár amúgy ez természetesnek mondható, mert mi egyszerre vagyunk kollégák és versenytársak is.

Így a Magyar Művészeti Akadémia Építőművészeti díja különösen értékes, mert a fentiek mellett sok évtizedes, az építészet emberi-érzelmi oldalának általam képviselt elismerését jelenti számomra.

**Szent Györgyi Albert Rehabilitációs
Központ, Fiumei út, 2016**
– látványterv: 4B Design Kft.

MMA Irodaháza, Andrassy út, belsőépítészet, 2016 – látványterv: Balogh Balázs Építésziroda Kft.

Fórum Színház, Debrecen, belsőépítészet, 2016 – fotó: Balogh Balázs Építésziroda Kft.

A jászberényi termálfürdő – tervező: Zalaváry Lajos

A felújított és kibővített Budapest XVI. Kerületi Szent-Györgyi Albert Általános Iskola – tervező: Alvári Csaba

AZ ÉN TÖRTÉNETEM – ALVÁRI CSABA AZ ÉV FŐÉPÍTÉSZE

Építészként egy sokezres közösség tagja vagy. Főépítészként ez a szám már csak néhány száz. Az évente megrendezett főépítési konferenciákon, ha nincs is mindenki ott, százas nagyságrendben szoktunk részt venni. Én magam 2007 óta járok ezekre a konferenciákra, ahol minden évben 2–3 főépítész kap Az év főépítésze díjat. 2024-ben Berekfürdőn szűk körű társaság tagja lettem, ugyanis az egyik díjat én kaptam. Igazi meglepetés volt, mivel a döntéshozókon kívül senki sem tudja előre, ki fog részesülni az elismerésben. Ott is elmondtam, hogy nyilvánvalóan nem díjakért dolgozunk, és számomra bármiféle elismerés nem a hiúságom legyezgetésének az eszköze. Ugyanakkor mégiscsak jó, ha visszajelzéseket kapunk – akár negatív is –, mert ezek megerősíthetnek minket a hétköznapiakban, igazolhatják utunk jó irányát.

Az én utamon valójában már gyerekkorom óta járok. Egyszerűen építész akartam lenni. Ennek pontos oka ismeretlen, de egész füzeteket rajzoltam tele tervekkel. Ennyi év elteltével már látom, hogy a vizuális kultúra oktatása milyen fontos lehet, és hogyan befolyásolhatja az arra fogékonyakat. Jártam az Ybl Miklós Főiskolára és a BME-re is. Mindkét intézményben erős volt az oktatás, eltérő hangsúlyokkal, és persze nagy egyéniségekkel. Nehéz bárkit is kiemelni közülük, hiszen nagyon sokat lehetne, de Tóth László neve ide kívánczok, és valójában Pottyondy Péteré is, akinél a diplomamunkámat csináltam. Mindkét intézménybe szerettem járni, és ezzel megtapasztaltam a köztük lévő különbségeket is. Úgy vélem, az eltérő képzések erős alapot adtak a későbbi szakmai életemre.

Sok éven át dolgoztam építészként tervezőirodában, és mellette a saját kisebb munkáimat is csináltam. Terveztem lakóépületeket, iskolát a XVI. kerületben, és műemlék-felújítást is (Nagycenk, Széchenyi Mauzóleum).

A varázslatos Wekerletelepen lakunk, így munkáim jelentős része itt született meg. Tetőtér-beépítések, felújítások egész sorában voltam jelen tervezőként. Wekerle egy külön világ, szinte saját szellemisége van, építésze teljesen elválik minden mástól. A tervezett telep utcahálózata, térszervezése, a központi tér kialakítása, funkciói mind-mind a kötődést erősítik, ahogyan a „mézeskalács” házak sajátos formavilága is. Itt az ember a találkozások nagy száma miatt rengeteg másik embert ismerhet meg. És itt az építészek is egymásra találnak. A Társaskör keretén belül működő építészklub alapító tagja vagyok. Nem kis részünk volt a Wekerletelep műemléki jelentőségű területté válásában, valamint a speciális építési szabályozás alakításában. A tervezést a főépítészség mellett sem adtam fel. Megterhelő, de azt gondolom, hogy túlzottan egyoldalúvá váltam volna, ha nem így teszek. Mindkét terület szakmai tapasztalatait hasznosítom a munkám során.

Már pályám kezdetén találkoztam a tetőterekkel. Prekuta Jánossal, mint a magyarországi zöldtető-építés egyik atyjával, sok éven keresztül dolgoztam tetőterek tervein, és részt vettem ezek megvalósításában is. Segédletek, könyvek készültek, és ezeknek a szerkezeteknek a klimatikus és ökológiai hatásait vizsgáltuk. Sajnos az elterjedtségük nem vált olyan mértékűvé, mint azt annak idején vártuk, de nekem rengeteg tapasztalatot jelentett.

2007-ben lettem főépítész. Jászberényben, a szülővárosomban pályázatot írtak ki, és azt gondoltam, hogy ha máshol nem is próbálnám meg, itt azért megteszem. Azóta töltöm be ezt a tisztséget. Később Dány és Kóka főépítésze is lettem. Jászberényben előttem Sáros László volt a főépítész, akit a szakmának nem kell külön bemutatni. Karakteres tevékenysége eredményeként készen kaptam egy olyan respektált pozíciót, aminek az elismertsége, súlya meglepett, ugyanakkor ezt felismerve nyilvánvalóvá vált, hogy ezt nekem fenn kell tartanom és használnom is kell. Azt gondoltam, ha mindez sikerül, akkor akár hosszú távon is eredményesen tudom én ezt csinálni. Persze nem csak ezen múlik, de fontos adalék, és nem győzők elég hálás lenni ezért. Ismeretlen terep volt ez számomra, de a legelején megfogalmaztam az alapvetéseimet. A legfontosabb volt, hogy a várost egy élő rendszernek tekintem, és az egyes elemeivel úgy kell foglalkoznom, hogy közben az egészet is nézem, hiszen minden összefügg mindennel. A második alapvetésem a következetesség, ezzel együtt az egységes szemléletű fejlesztés. Ezért kidolgoztam a városban a közterületeken alkalmazható anyagminőségek, színek, utcabútorok egységes rendszerét, mintegy sorvezetőnek a döntéshozók számára. Pozitív tapasztalatom, hogy ezt eddig mindenkivel sikerült elfogadtatnom, és persze magamnak is sikerült kitartanom e mellett. Harmadikként eldöntöttem, hogy a szelíd meggyőzés erejét fogom használni mindenkiel szemben, és ez majdnem mindig sikerül... Ezekkel indultam el, de természetesen rengeteg egyéb tapasztalat, esemény formálta és formálja a tevékenységemet. Viszont az alapvetéseim azóta sem változtak.

Nagyon fontos volt kiépíteni a kapcsolati hálót, hiszen hirtelen egy 110 fős hivatalban találtam magam. El kellett érnem, hogy a főépítész megkerülhetetlen legyen egy sor kérdésben. Megkérdésem nélkül a közterületekre nem kerülhet ki semmi, beleértve a lakosság saját ingatlana előtti területek rendezését is. Ez persze nem 100%-os hatékonyságú, mert nem mindenki kérdezi meg, hogy mit szabad és mit nem.

Fontosnak tartom a helyi értékek védelmét. 80 körüli helyi védett épületünk van, közöttük olyanok, mint pl. a Zalaváry Lajos tervezte termálfürdő, ami építész körökben kifejezetten kedvelt épület. De védünk zöldfelületeket, sőt egyedi növényeket is. A közelmúltig pályázati támogatással segítettük ezeknek az értékes épületeknek a fennmaradását.

Sok fejlesztésben működtem közre Jászberényben, és ezekre büszke is vagyok. Megújítottunk parkokat, melyeket – más közterületek mellett – a Garten Stúdió tervezett. A városi piac Kiss Gyula tervei szerint épült át, az új városi bölcsőde Turi Attila munkája.

Dány és Kóka esetében kisebb mértékben veszek részt a települések életében, de a rendezési tervek, illetve a konzultációk, vélemények készítése ad elég tennivalót.

Hiszem, hogy az építész létnek sok formája van, és ezek közül többnek is a része lehetek. Olyan főépítész vagyok, aki tervez is, és néha a szakmai közéletben is megjelenik, bár erre kevesebb az energia. Ha éppen nem tervezek, akkor íjat készítek kézi munkával, vagy edzésekre és versenyekre járok, hiszen a mai napig igazolt atléta vagyok, vagy akár gitározok. És ha meg kellene neveznem egy épületet, ami a bakancslistámon szerepel, akkor mindjárt kettőt is mondanék: az egyik a Sagrada Familia Barcelonában, a másik a Tugendhat-villa Brnóban.

Főépítésznek lenni rendkívül izgalmas. 18 éve dolgozom Jászberényben, és említhetem Dányt és Kókát, ezekre a helyekre is évek óta járok. Ha valakit ennyi ideig hagynak dolgozni egy helyen, akkor azt elfogadják, ami talán a jó munkájának is köszönhető. Jászberény 2024-ben környezetvédelmi díjban részesített, ami a város visszajelzése felém. Az év főépítésze díj pedig a legszűkebb szakmai közegem elismerése. Ez nem azt jelenti, hogy én vagyok a legjobb, vagy hogy hibátlan vagyok, és biztos vagyok benne, hogy a legtöbbünk kiválóan végzi a munkáját, de mégis olyan „jutalom” ez, amit ebben a közegben nehéz felülmúlni, és számomra igazolja az erőfeszítéseimet, erőt ad a további munkához.

**A felújított nagycenki
Széchenyi-mauzóleum**
– tervező: Álvári Csaba

A jászberényi Fecske híd, mely összeköti a városközpontot a piaccal

A jászberényi bölcsőde – tervező: Turi Attila

A közelmúltban megújult veszprémi közterületek – fotók: Sulyok Balázs

INTERJÚ SULYOK BALÁZZSAL, AZ ÉV FŐÉPÍTÉSZÉVEL

Miért éppen építésztervező lett, mi vagy ki indította el az tervezés felé?

Még kisiskolás koromban elhatároztam, hogy építész leszek, egyszerűen érdekelték a házak, az utcákat, tereket alkotó formák. Szüleim nem is nagyon értették, hiszen a tágabb családban nem volt építész. Aztán apai nagymamám megmutatta a családfát, ahol kiderült, hogy dédapám eredetileg nem is Sulyok volt, hanem még Schulekként anyakönyvezték. A neves építész, ha nem is egyenes ágon, de a családunk része volt, nagymamám még őrizte is a Salamon-toronyban elhelyezett egykori domborműről azt a fotót, mely együtt ábrázolta Schulek Frigyes és fiát, Jánost. Schulek Frigyes tervei alapján állították helyre a Salamon-tornyot és fia, János fedezte fel, majd tárta fel a visegrádi palotát. Ismerőseim szoktak ugratni azzal, hogy főépítészként városképi szempontból „véleményezzem” a Halászbástyát, ami Schulek Frigyes professzor úr legismertebb alkotása.

Életútja szempontjából melyik volt a legmeghatározóbb munkahelye, a legmeghatározóbb ember, aki hatott Önre és miért? Volt-e mestere?

Gimnáziumba jártam Debrecenben, és az akkori Ybl Miklós Műszaki Főiskolán ámulva hallgattam Vadász Györgyöt, aki a maga egyedi stílusával lebilincselte a hallgatókat az építészet játékosságáról szóló előadásával. Azután a Budapesti Műszaki Egyetemen az első évben alig hallottunk építészetről, azokat elnyomták az alapozó tárgyak, például az ábrázoló geometria. Ehhez képest végtelen szabadságot jelentett a Visegrádi Tábor, melyet a Makovecz Imre köré gyülekező hallgatók tartottak, majd a Bercsényi 28–30 világába is beköltözött ez a szemlélet a kollégium kiadványain keresztül. Később, amikor az oktatás már a tervezésről szólt, hálás vagyok Malecz Erika docensnek, aki utat engedett a lakóépületek tervezésénél a kibontakozásra, majd több hallgatói tervet Balázs Mihály egyetemi tanár (akkor még tanársegéd) konzultációja mellett készítettem. Sokat tanultam tőlük, de közben igyekeztem a saját utamat is járni, több-kevesebb sikerrel. Mindenesetre számomra váratlan meglepetés volt, hogy diplomámat kaptam, és sikeresen felvételiztem a Mesteriskola XII. ciklusára. Ott legszívesebben Bán Ferencel a műtermében készült pályázatokra emlékszem vissza, de egyszerű szakmai útjaink voltak a Mesteriskolával: nem is tudnám valamelyiket kiemelni, az erdélyi és észak-olaszországi buszos körút (Velence–Róma–Siena–Firenze) hasonlóan izgalmas volt, mint Párizs, és benne a modernizmus megismerése. Egyetem után Szekszárdon telepedtünk le feleségemmel, Zámbó Ildikóval, aki szintén építész. A Mesteriskola végeztével vezető tervezői címet kaptam, ezután nagyon sok tervezési munkánk volt. Természetesen nem volt egyszerű ezt a növekvő családdal összeegyeztetni (5 gyermekünk van), közben a Dél-Dunántúli Építész Kamara alelnöke is voltam évekig. Ezekben az években már saját irodánkban dolgoztunk, nem mester mellett, hanem néhány helyi építész kollégával egészült ki az irodánk.

Mit jelent Önnek a tervezés, a főépítészség, mi az a zsinórmérték, ami mentén a szakmát gyakorolja, mik azok a szakmai elvek, amelyek betartása kötelező az Ön számára?

A főépítészettel úgy kerültem kapcsolatba, hogy Szekszárdon a főépítész asszony babát várt, és felkértek erre a feladatra a kétezres évek elején. Izgalmas egy-két év volt, ekkor tettem le a főépítész vizsgát is. Majd, amikor hosszú évtizedek után a Tolna megyei főépítész nyugdíjba vonult – Patkó Sándor, aki főépítész életműdíjat is kapott –, megkeresett, hogy lenne-e kedvem folytatni a munkáját. Ezt az

építésztervezés mellett 7 évig végeztem, amikor is úgy éreztem, váltani kellene. Az idő engem igazolt, azóta megszűnt a megyei főépítési feladatkör. Átköltöztünk Veszprémbe, itt talált meg a jelenlegi munkám: ez 2020-ban kezdődött, és szintén a főépítési életműdíjas és szintén nyugdíjba vonuló Horváth Gábor építészt váltottam.

Ami a legfontosabb, hogy a főépítész a településére ne úgy tekintsen, hogy egy feladat. A községgel, várossal azonosulni kell, az kell, hogy a főépítész nemcsak a munkáját, hanem a települést is szeresse. Hasonlóan fontos szempont, hogy a főépítész ne magát akarja megvalósítani, és ne csak az ízlésének megfelelő épületeket támogassa. Kell, hogy legyen benne egy iránytű: mi az, ami szakmailag helyes az adott helyszínen. Ezt még akkor is kell jelezni, ha később a döntéshozók másképp döntenek, de szerencsére ebből nem alakult ki feloldhatatlan feszültség idáig. Napi szinten két feladatkör adódik, a településrendezés és a településkép védelme, ezekben kell megbirkózni a tervezőkkel, befektetőkkel. Vallom, hogy a legrészletesebb jogszabályokkal sem lehet mindent meghatározni, de nem is kell, mert ezek keretszámok, és nem kell mindent a paraméterek határáig feszíteni. Attól biztosan nem lesz jó egy épület, ha így tervezünk. Számítalan esetben kell az építészeknek jelezni, hogy szerencsés, ha már ők sem rajzolnak le mindent az építetőknek, legyenek már ők az első szűrők városképi, esztétikai értelemben. Ekkor már könnyebb dolga van a főépítésznek is. Nem mindig sikerül egy kiemelkedő építészeti minőséget létrehozni, de nem is baj, sok esetben megfelelő a környezetre érzékeny, de illeszkedő, mértéktartó épület. A ma megcsodált hangulatos utcákat és tereket ilyen épületek alkotják.

Milyennek látja a hazai épített környezet színvonalát, merre tart és merre kéne tartania a hazai építészetnek?

Véleményem szerint a minőség emelkedése látszik az elmúlt 10–20 évben. Köszönhető ez az új anyagoknak és szerkezeteknek, mely a világ minden tájáról érkeznek, akárcsak a tervezés során az online térből importált nemzetközi megoldások a családi háztól a lakóparkokon át a többszintes irodaházakig. Sokszor az építető hamarabb hozza a kész megoldást a házáról, mint az építész tudná, hogy mi való oda, és mi az előírás. Nagyon sok a „divatos” épület, amelyeken már most látszik, hogy nem lesznek időtállóak. Ráadásul nálunk jóval gazdagabb országokban járva (Svájc, Hollandia) látható, hogy sokkal mértéktartóbbak az emberek, nem hivatkoznak a házukkal (ahogy az autójukkal sem). A gyorsan kinövő lakóparkokat látva – ha nem nézzük a divatos erkélyelemeket vagy színezést –, meggyőződésem, hogy a paneloknál semmivel sem jobb homlokzatokat kapunk, és a lakások alaprajzai is gyengék. Ebben a kakofóniában nehéz észrevenni az ötletes, visszafogott, de időtálló épületeket.

Hogyan látja a mai magyar építészet, az építészek, a főépítészek társadalmi elismertségét?

Ebben is kisebb pozitív elmozdulás tapasztalható az utóbbi évtizedben. Ebben nemcsak a minisztérium létrejötte, hanem a főépítési hálózat kötelező kialakítása jelent segítséget, a társadalom egy részében is megnövekedett az igény a rendezettebb települések és a jobb minőségű lakókörnyezet iránt. Könnyebbé jelent, hogy lassan az építésügy helyett valóban építészetről is beszélhetünk. Ha azt nézzük, hogy az építészet olyan, mint a zene, ahol szükséges a harmónia, de az egyéni szólamoknak (ahogy a szünetnek is) helye van, akkor a tervező a zeneszerző, a főépítész a karmester. Ha szép az összhang, az nemcsak a karmester érdeme, hanem az is, hogy képzett és kiváló zenészek/

Az EKF 2023 épületei – fotó: Sulyok Balázs

építészek törekednek az együtt hangzásra. Persze van, amikor gondosan megtervezetten csak kottából játszva pontos a mű, és van, amikor a játékos improvizáció, a jam session okoz maradandó élményt.

Egy jó épületen látszik, hogy örömmel, odafigyeléssel készült és megfelelő időt fordítottak rá. Az ilyen tervekkel nincs nehézzé dolgunk a tervtanácson sem.

Milyen ma építéssel foglalkozni, főépítésznek lenni hazánkban?

Nyilván a főépítészek munkája településenként különböző, és nem független a település méretétől. Kistelepüléseken – de akár kisvárosokban – nincs már jelenleg építési-műszaki ügyintézés, tehát sok egyéb műszaki terhet raknak előszortetve a főépítészre, hogy ő, aki egyáltalán érthet hozzá.

A legideálisabb, ha nemcsak könnyen megbeszélhetők a tennivalók a település vezetőjével, hanem élvezi is annak bizalmát, és megkapja a szabadságot is a település formálására, alakítására. Ez még megyeszékhelyen vagy egy kerületben is lehet működőképes. Veszprémben legritkábban is leginkább kérések fogalmazódnak meg, de egy-egy szakmai érveléssel még ezek is alkíthatók. Jó, ha valóban a szakmai érvek mentén lehet haladni, és a tervtanácsot sem felesleges nyűgnek tartja sem a településvezetés, sem a beruházó.

Van-e olyan hely, olyan épület, amelynek megtekintése, megismerése szerepel a bakancslistáján?

Bár több helyen jártunk a családdal, főleg belföldön, de szakmai úton eljutottam Portugáliába vagy Hollandiába is. Szeretném, ha a következő évtizedeinkben a feleségemmel „szakmai” utak során újra eljuthatnánk olyan helyekre, ahol már jártunk, de legalább annyira izgalmas még néhány ország építészetének felfedezése: Finnország, Svédország legalább annyira vonz, mint Portugália vagy Spanyolország.

Hogyan, mivel, hol kapcsolódik ki, amikor éppen nem tervez, nem főépítéskedik?

A város nagyszerű adottságai mellett – gondolok itt a Bakony állandó látványára, a dimbes-dombos kisvárosi utcákra, a Séd völgyére, vagy a Várhegyre – hallatlan előny, hogy mind a Balaton, mind a Balaton-felvidék karnyújtásnyira van. Leginkább a víz mellett kapcsolódom ki aktívan-passzívan, órákig el tudom nézni a tavat, az éggel és a környező dombokkal való összeolvadását bármely évszakban. Kezdem sejteni, hogy mit láthatott, érezhetett és festett Egy József nap mint nap a badacsonyi kis házából elindulva alkotni.

Mit jelent Önnek ez az elismerés, miről szól Önnek ez a kitüntetés?

Közhelynek hangzik, de ez a díj nemcsak az én érdemem. A 2023-as Európa kulturális fővárosa cím nagy változásokat hozott Veszprém életében. Nemcsak új beruházásokat, hanem nagyszabású rendezvényeket is jelentett, egyfajta kulturális pezsgést hozott a város életében. Noha ebben már csak részben tudtam részt venni, de a város minőségi felemelkedése szemmel látható volt mindenki számára. Nemcsak a régen rekonstrukcióra váró épületek újjultak meg, hanem jelentős útfelújítás és közpark-rekonstrukció is készült, tehát érezhetően jobb lett itt élni, ezt látják az ide látogatók is.

Ugyancsak az EKF évében rendeztük a XXVII. Főépítési konferenciát, az utóbbi évek egyik legnagyobb létszámú ilyen rendezvényét, több mint 200 fő felett jöttünk össze. Sok veszprémi emberrel találkoztam, aki nem kis büszkeséggel emlegette, hogy itt jártak az EKF évében a főépítészek az ország minden pontjáról, és elismeréssel szóltak a városról, az itt folyó munkáról.

Hiszem, hogy a magas szintű konferenciaszervezésért és a város elért településképi eredményeinek is szólt ez a kitüntetés.

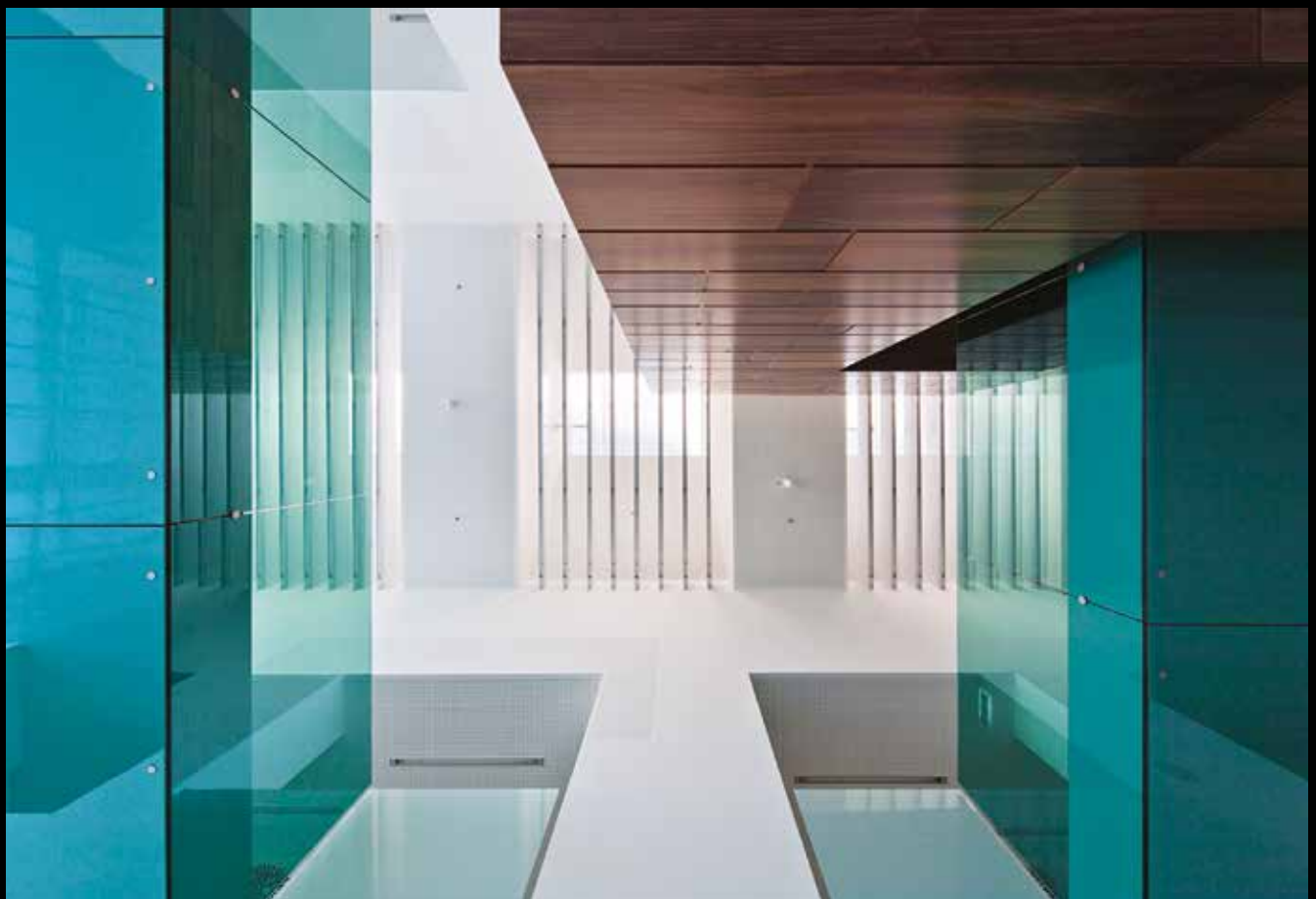
Sulyok Balázs építész vezető tervező
Veszprém MJV főépítésze

XXVII. Főépítési konferencia
Veszprémben – fotó: Pesthy Márton

XXVII. Főépítési konferencia,
Veszprém – fotó: Pesthy Márton

INTERJÚ FÖLDES LÁSZLÓ PRIMA PRIMISSIMA DÍJAS ÉPÍTÉSSZEL

Miért éppen építész lettél, mi vagy ki indított el az építészet felé?

Úgy nyolcéves lehettem, amikor néprajzkutató édesapám elvitt Borsodba régi nádtetős házakat felmérni. Bejártuk Répáshutát, Kisgyőrt, Bükk-aranyost és még vagy négy falut. Én foghattam a mérőszalag végét és apukám készítette az alaprajzokat, fotókat és a felméréshez kapcsolódó jegyzeteket. Megélhettem azt, hogy milyen érzés egy vastag vályogfalas házba belépni. Milyen a pitvar, ahova belépünk és ahonnan nyílnak a szobák, milyen bepillantani a szabadkémény fekete kürtőjébe. Milyen természetes módon használják a tornácot közlekedésre, növény szárításra, krumplihámozásra vagy éppen csak üldögélni rajta. Megértettem, hogy egy százéves vályogház bizonyos értelemben nagyobb értéket képvisel, mint egy jobb állapotú, de jellegtelen új.

Földes László a Prima Primissima díjátadón – a háttérben Vadász Bence DLA Prima díjas építész és Csányi Sándor, a Prima Primissima Alapítvány kuratóriumának elnöke

A házak is nagy hatással voltak rám, ott is ahol felnőttem. Egyszerű, de ízléses art deco téglaházban laktunk a Pasaréten. Árkay-villába jártam óvodába a Virágárok utcában. Medgyaszay-épületben végeztem a középiskolát a Lórántffy utcában. Gyerekkori élményem, hogy az Attila út 99. előtt járva édesanyám megemlítette: „ezt a házat a Dénes bácsi tervezte Bauhaus-stílusban”, ugyanis Györgyi Dénes építész a nagypapám testvére volt, ezért a neve időről időre előkerült a családban. A Móróc Gimnáziumban a rajzórán Ervinke néni mindig olyan feladatokat adott, amikkel az építész pálya felé terelgetett. Fölöttem járt a gimiben Erő Zoli és Sedlmayer János, az ő pályaválasztásuk is hatással volt rám.

Életutad szempontjából melyik volt a legmeghatározóbb munkahelyed, a legmeghatározóbb ember, aki hatott rád és miért? Volt-e mestered?

A TTI-ben kezdtem Pomsár János mellett, akinek remek humora volt és gyönyörűen rajzolt. Aztán Makovecz Imrénél kaptam alkalmi munkákat. A Gyöngyösre tervezett családi házának készítettem el az engedélyezési és a kiviteli terveit és én is műveztettem, sokat tanultam belőle. Az építetővel, Csontos Nándival azóta is jó kapcsolatot ápolok.

Ezt követően a Kari Järvinen és Timo Airas építészirodában dolgoztam Helsinkiben. Kari már önmagában egy nagy formátumú remek építész, ráadásul együtt irodázott a Juha Leiviskä Wilhelm Helander párossal így egy nagyon erős szellemi környezetbe csöppentem. Finnországban voltunk, így kiserdő melletti iskola, óvoda és lakóházak tervein dolgozhattam majdnem két évig.

Időben kicsit visszakanyarodva, az egyetemen Turányi Gábor korrigált. Az évek során nagyon tartalmas mester és tanítvány kapcsolat alakult ki köztünk, majdnem barátság. Rendszeresen látogattam az Orsó utcai otthonában, mesélt a terveiről, órákat beszélgettünk, sokat jelentettek ezek a találkozások. Később ő hívott haza Finnországból, hogy dolgozhatok mellette. Remek szellemi műhely alakult ki körülötte. Diplomata lakóházak mellett a Visegrádi Erdei Iskola terveit készítettük el. Ez többéves munkát jelentett és nagy érzelmi, szellemi elköteleződést.

Mit jelent neked az építészet, mi az a zsinórmérték, ami mentén a szakmát gyakorlod, mik azok a szakmai elvek, amelyek betartása kötelező a számodra?

Erre egy konkrét példával válaszolnék. Amikor a Toldy Gimnázium tornatermét terveztük, tucatnyi kihívással találtuk magunkat szembe. A munkába Reischl Gábor, az Ybl Főiskola tanára vont be, ezért a mai napig hálás vagyok neki. A vázlattervek készítésénél felvettem a kapcsolatot az iskola tanáraival, hogy megismerjem az igényeiket. Nagyon jól szót értettünk és ez nagyon sokat segített a későbbiek során. Lelekesített, hogy egy patinás iskola 150 éves neogótikus épülete mellé tervezhetünk új, korszerű tornatermet. Az építési telek több mint kilenc métert lejt, így a tornaterem több szinttel lejjebb került a főépülethez képest. Viszonylag szűk volt a telek, így a szabványos méretű kosárlabdapálya éppen, hogy befért az épületbe. A budai várlejtőn voltunk, ami érzékeny műemléki környezet, így fontosnak tartottam, hogy az új tornaterem ne sebhelyként jelenjen meg, hanem vele harmonikusabb, komplettebb legyen az épített környezet.

A fentiekből látszik, hogy nem szakmai elvek mentén tervezek, hanem igyekszem a legjobb tudásom szerint reagálni a feladatra, a környezetre, valamennyi egymással összefüggő szempontra. Mindig

a feladat inspirál. Hogyan tudom az adott tervet a munkatársaimmal a legmagasabb színvonalon elkészíteni. A megbízót mindig partnernek tekintem, hiszen neki készül a terv, ő finanszírozza, ő fog lakni a házban. Fontos, hogy szót értsünk a kivitelezővel, értsük egymás szempontjait, céljait, hiszen rajta is sok múlik.

Milyennek látod a hazai épített környezet színvonalát, merre tart és merre kéne tartania a hazai építészetnek?

Jó néhány remek épületet látok, de az átlagszínvonal még sok kívánnivalót hagy maga után. Szemmel láthatóan hiányzik az építészeti kánon, az a közös nevező, ami egységes arculatot ad egy utcának, egy kerületnek, egy településnek.

Szerencsére azért van néhány jó példa is, az Andrássy út, a XX. sz. elején épült Wekerle-telep, a Napraforgó utcai Bauhaus-házak, a most is folyamatosan megújuló Graphisoft park vagy a Kopaszi-gát. Ezek az épületegyüttesek egységesek, és magas az építészeti minőségük.

Hogyan látod a mai magyar építészeti, az építészeti társadalmi elismertségét?

Ez nagyon érdekes kérdés. Azt figyeltem meg, hogy azok a projektjeink sikerültek a legjobban, amelyeknél a megbízók nagy bizalommal voltak az irányunkban: Hosszúház, Toldy-tornaterem, Kemenes Vulkánpark Látogatóközpont, Sauflon Innovációs Központ, nagykovácsi bölcsőde, Pitypang-ház.

Úgy gondolom, sokat tehetünk még azért, hogy széles körben megismerjék és elismerjék az építészeti gondolatait nitalán a teljesítményét. Ezen dolgozunk most a MÉSZ-ben, ezt képviseltem anno az UIA-ban, az Építészeti Nemzetközi Szövetségében, és ezért tartok előadást gimnazistáknak, ha például meghívják a HiFestre.

Milyen ma építészettel foglalkozni hazánkban?

Küzdelmes, de nagyszerű.

Van-e olyan hely, olyan épület, amelynek megtekintése, megismerése szerepel a bakancslistádon?

Hely, amit megnéznék: Izland.

Épületek:

- Palladio, Villa Rotonda, Vicenza
- Frank Lloyd Wright, Vízesés-ház
- I. M. Pei, Nemzeti Galéria, Washington D. C.
- Balázs Mihály, Gül baba utcai lakóház
- ALA Architects, Helsinki Központi Könyvtár Oodi

Hogyan, mivel, hol kapcsolódsz ki amikor éppen nem tervezel?

Nincs hajóm, de szeretek vitorlázni, a Balatoni Építész Regattára újabban mindig irodai kötelékben megyünk.

Visegrádhoz is sok szállal kötődök, gyermekkoromban ott nyaraltam a nagyszülőknél kilenc unokatestvéremmel együtt, oda tervezhettem iskolát és most ott fejezzük be egy 140 éves nyeregtetős vályogház felújítását. Remélem még sok időt tölthetek ott a családommal, a barátainkkal, vagy akár az édesanyámmal, aki most 88 éves.

Ezenfelül, ha időm engedi, a családi hagyományokat ápolom. Az anyai ági familiánkban olyan művészek voltak mint: Györgyi (Giergl) Alajos, a biedermeier korszak jelentős festőművésze, Györgyi Géza építész/belsőépítész, aki Ybl, majd később Hauszmann kiváló munkatársa volt, Giergl Kálmán építész, a Zeneakadémia és a Klotild-paloták társtervezője és a korábban említett Györgyi Dénes „műépítész”, Kós Károly barátja, alkotótársa, az Iparművészeti Főiskola (MoMe) tanára, a debreceni Déri Múzeum tervezője.

Mit jelent neked ez az elismerés, miről szól neked ez a kitüntetés, ez a díj?

Jól emlékszem, hogy néhány éve milyen nagy örömet okozott, amikor Balázs Mihály, Turányi Gábor vagy Sugár Péter nyerte el a Prima vagy a Primmissima díjat. Azzal, hogy a díjra jelöltek, már nagyon jó társaságba kerültem, hiszen Andor Anikóval és Vadász Bencével együtt állhattam a színpadon akkor este a MŰPA-ban és ez önmagában nagy élmény volt. Végül engem ért az a megtiszteltetés, hogy megkaptam a Primmissima díjat és nem titkolom, nagyon örültem neki.

Az interjút Tutervai Máttyás készítette

BGE Könyvtár – fotók: Danyi Balázs

MARIÁN BALÁZS – BUDAPEST ÉPÍTÉSZETI NÍVÓDÍJAS

A gimnáziumi évek alatt rengeteg minden érdekelt, éppen ezért elég későn, az utolsó évben döntöttem el, hogy az építészkarra jelentkezem, praktikus arra a Műegyetemre, ami akkori-ban egyedülként biztosította a végzés után a teljes körű kamarai tagság, és ezáltal a tervezési jogosultság lehetőségét. Utólag visszagondolva a 90-es években a műegyetemi oktatás első éveit nem igazán különbözték a gimnáziumi évektől, ezt a köztes állapotot változtatta meg radikálisan a harmadév, amikor a közép félében Balázs–Cságoly–Karácsony tankörébe kerültem. Mindhármójuknak, de különösen Balázs Mihálynak köszönhetek sokat az építészet sokrétegűségének a felismeréséért, és később az egyéni életpálya egyengetéséért is. Egyetem után a Mesteriskolán Reimholz Péter, majd a MOME Doktori Iskolájában Turányi Gábor váltak meghatározó szereplőkké, mesterré számomra. Így mindhárman: Balázs, Reimholz és Turányi konzulensként, mentor-ként, kiváló emberként, tanárként és építészként mutattak példát, és segítettek a kibontakozást, az egyéni hang megtalálását.

A Mesteriskolának volt még egy meghatározó hozadéka számomra: megismerhettem szellemi és alkotótársamat, barátomat: Gereben Pétert, akivel a kezdetekben különböző irodai elfoglaltságok mellett éjszakánként, hétvégenként pályáztunk, majd később társulva, közös céget alapítva dolgozunk együtt azóta is. Több évtizedes együttműködésünk Péterrel nem véletlenül töretlen: hasonlóan gondolkodunk az építészetről és annak műveléséről is. Munkáink közösek, a nyílt párbeszédre és az elfoglaltan együttműködésen alapulnak. A kezdetektől íratlan belső szabályunk, hogy nem csinálunk olyat, amit a másik nem támogat. Tehát addig vitázunk, érvelünk, kutatjuk a lehetőségeket, amíg nem jutunk közös nevezőre. Végeredményben ez is azt a megismerés-megértés-befogadás kissé tekervényes, de gyümölcsöző folyamatát modellezi, ami a közös tervezés és együttgondolkodás alapjául szolgálhat. Ez az alkotási folyamat hűen tükrözi azt, amit az építészet-ről gondolunk: az építészet a világunk, fizikai és szellemi környezetünk szerves, leválaszthatatlan része, gondolkodásunk, értékrendjeink és korunk mindenkorai kivetülése, hű tükre. Hiteles, kortárs és maradandó építészetet művelni csak a világunk, közösségünk és környezetünk megértési, elfogadási szándékával és proaktív, etikus cselekedettel lehet. Éppen ezért különösen fontos az az etikus-morális hozzáállás – mint mozdulatlan, mindenkorai zsinórmérték –, ami nélkül nem hisszük, hogy valós érték teremthető lenne.

Arra a kérdésre, hogy Magyarország, vagy akár a világ éppen hol áll ebben, merre tart, nem lehet egyértelmű, világos választ adni: az összkép a mindenféle irányba való széttartás és a bizonytalan topogás egyszerre. A mi feladatunk nemcsak a józan, arányos és etikus irányok felismerése, hanem ezen diskurzusok széles körben történő megvitatása, oktatásban, szakmai, társadalmi párbeszédben való megjelenése, tudatosítása és a közösségeink mindennapjaiba való integrálása is.

A magam részéről ezt különösen fontosnak tartom: a graduális képzés elvégzése óta részt veszek az oktatásban, az utóbbi másfél évtizedben egyre növekvő intenzitással a MOME-n. Nem véletlen: a MOME egy hihetetlenül izgalmas, forrongó és szabad gondolkodású, autonóm szakmai műhely, amely amellet, hogy rengeteg inspirációt ad, folyamatos tanulásra, megértésre készítet. Testközelből tapasztalva hiszem, hogy az ilyen kreatív alkotóközösségek proaktív tevékenységei képesek az állandó változásnak teret engedve erősíteni világunk életképességét, rezilienciáját.

Munkáink során mi magunk is sokat foglalkozunk oktatási helyzetekkel, a tanulás újraértelmezett és rendhagyó tereivel, áttételesen pedig a bennük zajló, a jövőt modellező élettel. Az iskolákban, egyetemeken is a hangsúly a frontális oktatásról fokozatosan az együttműködés- és párbeszédalapú tanulási folyamatokra tevődik át, amihez a diverz, informális köztes terek is segítik a nem megszokott közösségi helyzetek generálását. A legutóbb megvalósult munkánk, a Budapesti Gazdasági Egyetem új könyvtárszárnának és hallgatói központ tereinek alakítása is az új típusú térhasználatok téri leképezése mentén történt. Az egyetemnek – mint közintézménynek különösen – lételeme a várossal és annak közösségével való közvetlen viszony erősítése, ami a zuglói campus átalakítása során a kerítés elbontásával kialakuló közterttel, a földszinti terek befogadó transzparenciájával, a campus teljes közlekedő struktúrájának revíziójával és az olvasóterek külsősök számára is szabad elérhetőségével valósulhatott meg.

Miért fontos ez? Mert azt mutatja a számunkra, hogy a meglévő adottságok, struktúrák megismerésével, újraértelmezésével és integrálásával végeredményben egy összetettebb és organikusabb, ha úgy tetszik fenntarthatóbb világot teremthetünk közösen.

Marián Balázs

DÍJÁTADÁSOK 2024. DECEMBER 16-ÁN A MAGYAR ÉPÍTÉSZET NAPJA ALKALMÁBÓL

Az épített örökség és környezet meghatározza az ember hovatartozását, a magyar építészet jelene, múltja és jövője meghatározza azt, hogy kik vagyunk mi magyarok itt a Kárpát-medencében – hangsúlyozta az építési és közlekedési miniszter hétfő este A magyar építészet napján tartott állami építészeti díjak átadóján.

Lázár János azt mondta: a magyar építészet napján nemcsak építészeket, hanem ország- és nemzetépítőket köszönhetünk. A tárcavezető szerint minden magyar építésznek arra kell vállalkoznia, hogy országot és hazát is építsen. „Ezt a szolgálatot szeretnénk ma megköszönni a díjak átadásával és ehhez a munkához kívánok mindannyiuknak még nagyon sok erőt” – hangsúlyozta. Lázár János elmondta: a kommunizmus utáni 20 év pangást követően az elmúlt 14 évben nagyot léptünk előre a nyugat-európai életminőséghez, de még sok munka, küzdelem és építeni való maradt hátra. A felzárkóztató munkában most már sokkal inkább az épített környezet minőségére kell a fókuszot helyezni, és ezt szolgálja az új építészeti törvény is – tette hozzá. „Zászlónkra tűztük három korszakalkotó magyar építész életművét: Lechner Ödön, Kós Károly és Makovecz keretezi azt a munkát, amely mentén szeretnék az országot újjáépíteni” – mutatott rá. A tárcavezető szerint ennek a három életműnek közös pontja az „illesztés képessége, nem csak a térbe és helybe, hanem Európába és a világba való beillesztés képessége”. Lázár János azt mondta, hogy magyarnak lenni a 21. században nagy feladat, kihívás, felelősség és azok, akik alkotnak szembesülnek a legnehezebb feladattal, megértetni azt a világgal. „Lechner, Kós és Makovecz képes volt megragadni a haza és haladás felelősségét, képesek voltak összeegyeztetni a haza kötelességét és a haladás felelősségét” – mutatott rá.

Turi Attila, a Magyar Művészeti Akadémia (MMA) elnöke szerint minden építés közügy, egy épület tervezésekor az építészek nem pusztán anyagból házat építenek, hanem embereknek teremtenek otthont, környezetet. A magyar építészet napján megemlékeznek Kós Károly építész, író, polihisztor életművéről és ráirányítják a figyelmet a kortárs pályaképekre és kiemelkedő művekre – tette hozzá. Az MMA elnöke beszélt arról is, hogy a hamarosan elkészülő Magyar Építészeti Központ és Múzeum az építészet fellegvárára és a társzművészetek fóruma lesz. A múzeum megvalósításával párhuzamosan

az MMA feladata a hálózatiépítés: össze kell kötni a működő építészeti kulturális központokat Magyarországon és a határon túl.

Kelemen Hunor, a Romániai Magyar Demokrata Szövetség (RMDSZ) elnöke is arra emlékeztet, hogy december 16-án Kós Károly születésnapját is ünnepeljük. Az RMDSZ elnöke kivételes tehetségű embernek nevezte az építést, aki a magyar kultúra, közösség és szellemiség „őrzőjeként is maradandót alkotott”. Közösségépítő, nemzetépítő polihisztor volt, aki mindig a cselekvést választotta – méltatta Kós Károlyt Kelemen Hunor.

A Kós Károly-életműdíjat, amellyel a Kárpát-medencei építészet hagyományainak megőrzésén és fejlődésén dolgozó szakemberek példamutató életművét díazzák – idén Ferencz István, a Nemzet Művésze címmel kitüntetett, Kossuth-díjas építész, a Moholy-Nagy Művészeti Egyetem tanára vehette át.

A régészeti örökségvédelem érdekében kimagasló, a feltáró és tudományos munkásságon túlmutató, széles körű régészeti szakmai tevékenység elismeréseként vehette át a Schönvisner István-díjat Hadházy Aba Géza és Vaday Andrea.

A műemlékvédelem területén végzett kimagasló szakmai tevékenysége elismeréseként Forster Gyula-díjban részesült Bartos György József művészettörténész.

Egyéni tájépítészeti alkotói, oktatói és szakpolitikai-szemléletformáló tevékenysége elismerésül, életműdíjként Mőcsényi Mihály-díjat vehetett át Szikra Éva.

A Pro Architectura elismerést idén A csend kolostora Oroszlány-Majkpusztán projektért Steffler István, Szloszár György, Böhm Gábor, a Vertfalú ház felújítása és bővítéséért Bordás Mónika, a Bazalt Iskola projektért a CAN Architects: Köninger Szilárd, Cseh András, Élő József, Tátrai Ádám, Németh Dávid kapta.

A Normafa Sínház rekonstrukciójáért és bővítéséért Szabó Levente és Bartha András Pro Architectura-díjban részesült.

Az építészeti alkotói, oktatói tevékenység elismerésül Ybl Miklós-díjat vehetett át Paulinyi Gergely, Király Zoltán és Fajcsák Dénes.

Minden kitüntetettnek gratulálunk!

forrás: ÉKM

2024-ben összesen 51 érvényes pályamunka érkezett, ami jelentősen kevesebb, mint az előző években. Köszönjük szépen a pályázók és konzulenseik munkáját!

2024-ben a Diplomadíj bizottság Szalay Tihamér vezetésével átalakította a pályázati- és díjazási rendszert.

Bevezette a *Rövid listás* tervek kategóriát (20 terv), ezeket a pályázók a díjátadó alkalmával egy rövid – 3 perc – vetítéses előadásban bemutatathatják terveiket a közönségnek, akik ezek alapján megszavazzák a Közönségdíjas tervet. Valamint a díjazások értékét is sikerült emelni, a Graphisoft tavalyi felajánlásával 2 darab ArchCad 27 tervező program kerül kiosztásra, egyik a Közönségdíjasnak, másik a Fődíjas pályázónak.

A Bírálóbizottság tagjai véleményeztek, vitatkoztak míg végül kialakult a Rövid lista, 19 terv került fel a listára végeredményként. A zsűri ezekből választotta ki a díjazottakat.

A Rövid listás tervek bemutatásán ketten nem tudnak részt venni.

Diplomadíj 2024 bizottság tagjai:

Elnök: Szalay Tihamér (MÉK alelnöke, az MMA tagja),

Tagok: Beke András, Földes László (MÉSZ elnökségi tagjai), Vadász Bence (MMA rendes tagja).

Műemlékvédelmi Tagozat képviselőiben: Nagy Gábor, Daragó László Attila

Belsőépítészeti Tagozat képviselőiben: Kéry Balázs, MÉK Belsőépítészeti Tagozat Szakmai Minősítő Bizottság elnöke, Csavarga Rózsa, Fülöp Krisztina MÉK Belsőépítészeti Tagozat Szakmai Minősítő Bizottság tagjai

Terület- és Településrendezési Tagozat: dr. Fiala István, S. Vasi Ildikó, Teremy Viktória

Táj- és Kertépítészeti Tagozat képviselőiben: Dr. M. Szilágyi Kinga (Ormos Imre Éremmel kitüntetett tájépítész), Dr. Sallay Ágnes (MTA Tájépítészeti Bizottságának elnöke), Andaházy László (MÉK Táj- és Kertépítészeti Tagozatának elnöke)

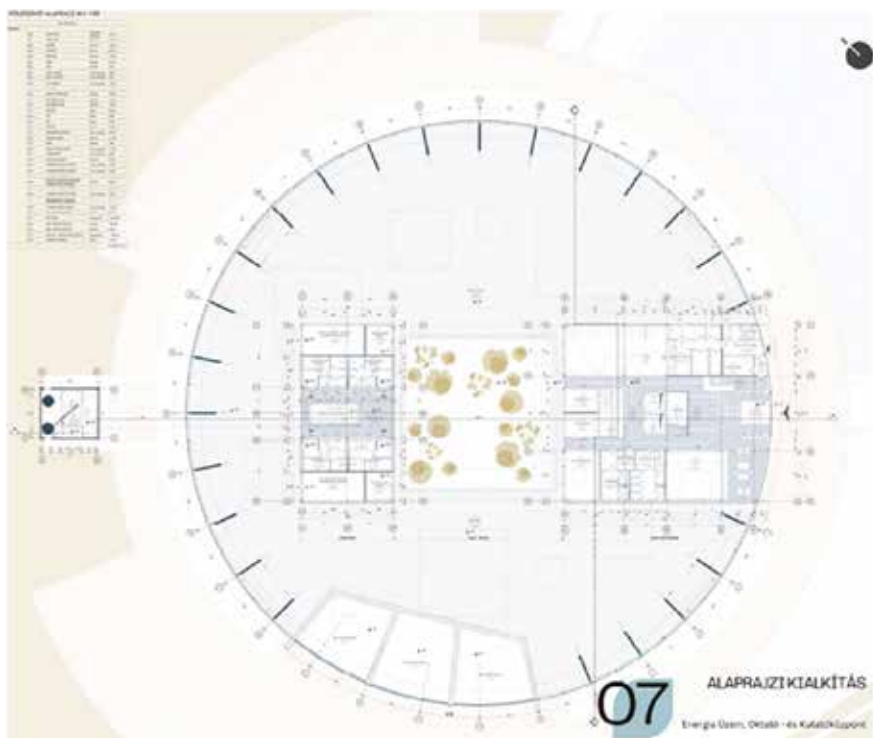
A pályázat titkára: Ulrich Tamás építész (MÉK titkársága)

Közönségdíj

Bencze Dániel: Energia Üzem, Oktató- és Kutatóközpont – Szeged

PTE MIK Építész Szakmai Intézet Építészeti és Várostervezési Tanszék,

dr. konzulens: Zoltán Erzsébet Szeréna

Táj- és Kertépítészeti Tagozat – Diplomadíj dicséret és oklevél

Rujp András: Bevásárló területek rehabilitációja a budaörsi Auchan, IKEA és Decathlon környezetrendezési tervén keresztül – Budaörs

MATE Tájépítészeti, Településtervezési Kar; Tájépítészeti, Településtervezési és Díszkertészeti Intézet, Kert- és Szabadtértervezési Tanszék

konzulens: dr. Almási Balázs

Napjaink klímaválsága és az ehhez kapcsolódó hősziget effektus, vagy akár a csapadékvíz visszatartás kérdésköre nem is lehetne aktuálisabb témaválasztás.

Rujp András diplomamunkájában mindezt a településszintű tájsebet ejtő bevásárlóközpontok példáján keresztül kezeli mindenkinek példamutató módon. Konkrét magyarországi példákon keresztül részletesen vizsgálja a bevásárlóközpontok település-közlekedés-parkolófelületek összefüggéseit, melyet végül a budaörsi bevásárlóközpont területére konkretizál. A talajvíz, a légszennyezés és a zajterhelés hátrányait párhuzamba állítja a települési előnyös adottságokkal. Közlekedés tekintetében a gyalogos és gépjármű forgalom, és a parkolófásítások elemzéséből von le tervezési alapvetéseket. Jó érzékkel és kellő merészséggel határozza meg az egybefüggő zöldfelületek kialakításához szükséges forgalmi megoldásokat, a biztonságos gyalogos forgalmat szem előtt tartva. A hipermarket környezetét élményt és identitást adó városi térré, korzová alakítja, parki funkciókkal ellátva. Kiváló megoldás a legnagyobb zavaró környezeti hatás, a zaj mérséklésére a budaörsi hegyek dolomitszika gyepét megidéző süllyesztett parkrész. A létrehozott nagy egybefüggő zöldfelületeket szervező erővé formálja a parkolók kialakításában. A konzekvensen végig vitt tervezési szemléletnek köszönhetően, a létrehozott nagy zöldfelületekkel megteremtette a csapadékvíz visszatartás lehetőségét. Ezt egészen mikroarchitektúra szinten alkalmazta a parkolóállások és fahelyek kialakításánál is.

Rujp András e munkájával nemcsak a tájépítész kollégáknak, hanem a kapcsolódó szakterületeknek (építészet, közlekedés, közmű) mutatja az elindult és szükségszerű szemléletváltás jó példája

Andaházy László

MODULÁRIS FELÉPÍTÉS
IGÉNY SZERINTI FELSZERKEZET

Belsőépítészeti Tagozat – Diplomadíj dicséret és oklevél

Pénzes Klaudia: Hanság Tudásház – Bősárkány

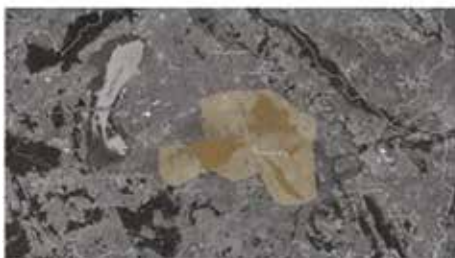
BME Építészmérnöki Kar Exploratív Építészeti Tanszék,
konzulens: Fábián Gábor DLA

Pénzes Klaudia koncepcióját az a határhelyzet adta, mely egyrészt szól a természet és ember által épített környezet kapcsolatáról, másrészt a megfigyelő és a megfigyelés tárgya közötti viszonyról. Kívülállás, határon állás. A terv nagyon finoman keresi ezeket az erővonalakat. Alázattal és nagy fokú érzékenységgel fordul a téma felé. Nagy öröm volt megismerni az elképzelését, a dokumentáció vizualitása és a tartalom összhangban van, egyazon nyelven beszél, sallangmentesen. A telepítése, az anyaghasználat egyneműsége (azon belüli gazdagsága!) és a finom elgondolás a használat felől, kiemeli ezt a diplomamunkát a többi pályázat közül. A zsűri a tervet minősége és átgondoltsága miatt diplomadíjjal jutalmazza.

Fülöp Krisztina

okl. építész tervezőművész, belsőépítész

Hanság területén

A tervezési helyszín a Hanság taviréti ökológiai korong határában helyezkedik el. A Hanság a Fertő-tó medencéjének folytatása, korábban egy folyam, tavak, szőlők, volt melkasi nádas, gyékényes területek, utóbbiak 40-as években a településiek által megteremtett élelmi élethez a környéken. A csatorna áramok során a vízjáró élővilágot átvették, a helyi élelmi területeket kivették, helyükre nyírták, ami tovább segítette a terület kihasználását.

Fertő-Hanság élőhelyekértékelése

A 2000-es évek elején a Fertő-Hanság Nemzeti Park egy élőhelyrekonstrukció programja keretében több mint 400 hektáron tartották az élőhelyek és a környező élővilág közötti viszonyokat, ez ma a Fertő-Hanság. Az élőhely rekonstrukció hatásainak vizsgálata miatt pedig a terület a mai napig monitoring program alatt áll.

Tervezési helyszín

A víz egykor a „körték útja”-t a faluban, az emberek pedig megtanultak együtt élni ezzel. Termőföldes hányadosok között gazdálkodtak, amit a természeti adottságok, ez volt a gyökér. A gyökérvezetés hagyományát lementett és megújított a környéken élő emberek, ma viszont már csak kevesen folytatják ezt a munkásságot.

HELYSZÍN

Műemlékvédelmi Tagozat – Diplomadíj dicséret és oklevél

Dózsa Bercel: Pusztaszabolcs Sörállomás

MOME Építőművészeti Intézet, Építőművész szak,
konzulensek: Csomay Zsófia, Vass-Eysen Áron

Dózsa Bercel mestermunkája méltán érdemel elismerést, hiszen kivételesen alapos kutatásra és értékmegővásra épül, valamint példaértékű újragondolását nyújtja a vasúti vízházak fenntartható újra hasznosításának. A terv a vízházak történeti jelentőségét és ipari örökségét hangsúlyozza, miközben kreatív és releváns funkcióval tölti meg ezeket az elhanyagolt épületeket.

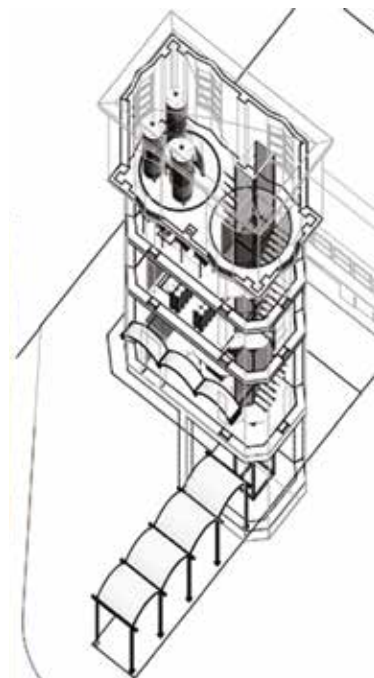
A diplomamunka egyik kiemelkedő értéke a részletes felmérés, amely feltárja, hogy országszerte közel száz, különböző állapotú és méretű vízház található. A kutatás világosan bemutatja ezen épületek múltját, jelenlegi helyzetét és lehetőségeit, különös figyelmet fordítva a Pusztaszabolcsi vízházra, amelyet kisüzemi sörfőzdévé alakított át. Ez a választás nem csupán a helyszín logisztikai előnyeire épül, hanem az épület ipari karakterének maximális kihasználására is.

A terv designja figyelemre méltóan autentikus, tökéletes harmóniában áll az ipari környezettel, a grafikai feldolgozás pedig harmonikusan illeszkedik a koncepcióhoz és erősíti azt. A sörgyártás folyamata a toronyépület szerkezetéhez logikusan illeszkedik, a gravitációt kihasználva teremt hatékony működést. A meglévő elemek, mint a víztartályok, ügyesen kerülnek új funkcióba, a csapház közösségi térként szolgál, szakrális és pezsgő találkozóhelyet teremtve a helyi közösség számára.

Külön elismerést érdemel a terv átgondolt részletezettsége és az ipari hagyományok modern értelmezése, amely képes összhangot teremteni a múlt öröksége és a jelenkor igényei között. A vízházak, mint egykori technológiai létesítmények, a munkában új élettel gazdagodnak, miközben megőrzik eredeti karakterüket és funkciójuk emlékét. Ez a megközelítés nem csupán az építészeti örökség mentésének fontosságát hangsúlyozza, hanem a helyi közösségek számára is jelentős értéket teremt.

Dózsa Bercel munkája nemcsak az ipari örökség megőrzésének és megmentésének fontosságára mutat rá, hanem arra is, hogy az építészet hogyan őrizheti meg értékeit egy közösség számára. Ezáltal nemcsak a helyi identitást erősíti, hanem új társadalmi lehetőségeket is teremt, mindezt kiváló esztétikai és funkcionális egyensúlyban valósítva meg. A mestermunka példát mutat arra, hogyan válhat egy elfeledett korszak épített öröksége a jövő építészeti gondolkodásának meghatározó részévé.

Kéry Balázs
okleveles építésztervező művész, belsőépítész

A 4. szint összesítőként az egyik víztartály tetejére szerkesztett lift és az azt körülvevő lépcső szolgálja meg. Ácsból való kialakítása a meglévő ipari épület nyereségeit és a funkció támasztotta igényekhez kíván igazodni. Nemzetnek bemutató csomópontok, kévés az egyedi lakatos munka. Minden alapszint kapuhoz vezet.

Terület- és Településrendezési Tagozat – Diplomadíj dicséret és oklevél

Mandula Péter: H-City – Kecskemét Homokbánya városrész rendezése és városi alközpontja fejlesztése

MATE Tájépítészeti, Településtervezési Kar; Tájépítészeti-, Településtervezési és Díszkertészeti Intézet; Településképzési és Települési Zöldinfrastruktúra Tanszék,
konzulens: Szczuka Levente

Mandula Péter diplomaterve egy olyan különleges építészeti terv, amelyben épülettervezésről szó sincs. Annál több mondanivaló és gyönyörű ábra szól viszont a szakmai értelmezés szerinti város-szövet tervezéséről. A diploma egyedi érdeme, hogy vállalkozik a 127 hektáros tervezési terület komplex vizsgálata során Kecskemét városfejlődési tendenciáinak értő azonosítására, a részletes történelmi áttekintésre, a valódi városi szövetet adó különböző rétegek leképezésére, a társadalmi folyamatok és demográfiai trendek megértésére. Mindezeket komplexen értékeli és a város beépített területétől leszakadó, ma közel 2800 fő lakosú városrész fejlődési lehetőségeit keresve tesz javaslatot a közlekedési rendszerre, a zöldfelületi hálózatra, a komplex területhasználat kialakítására a környező városrészekkel való összekapcsolás által. A meglévő épületállományt kiegészítve, új beépítési mintázatokat, variációkat keres, illeszkedve a városi hálózat potenciális lehetőségeihez. A terv a napjainkban kifejezetten aktuális települési, területtervezési kihívásokat feszegeti: kiemelten foglalkozik a megfizethető lakhatás, a napi szintű ingázás, az általános környezeti állapotromlás problémakörével, valamint ezekkel összefüggésben a csökkenő városi lakosság és a növekvő számú városashasználó miatti kihívások egymás mellé állításával. Igazán bátor vállalkás volt a diplomaterv témaválasztása és külön gratulációt érdemel annak komplex, sokoldalú, alapos és magas színvonalú feldolgozása!

Teremly Viktória PhD és S. Vasi Ildikó

08

KÖRNYEZETALAKÍTÁSI TERV

KÖRNYEZETALAKÍTÁSI TERV 1 : 2000

tervező: Mandula Péter
konzulens: Szczuka Levente

0 20 40 60 80 100m

JELMAGYARÁZAT

Tervezett épület	Emlékeztető épület	Vízvezeték
Meglévő épület	Szervező épület	Fű
Környezeti infrastruktúra	Kút és gázvezeték	Keresztút
Fűző épület	Szervező épület	

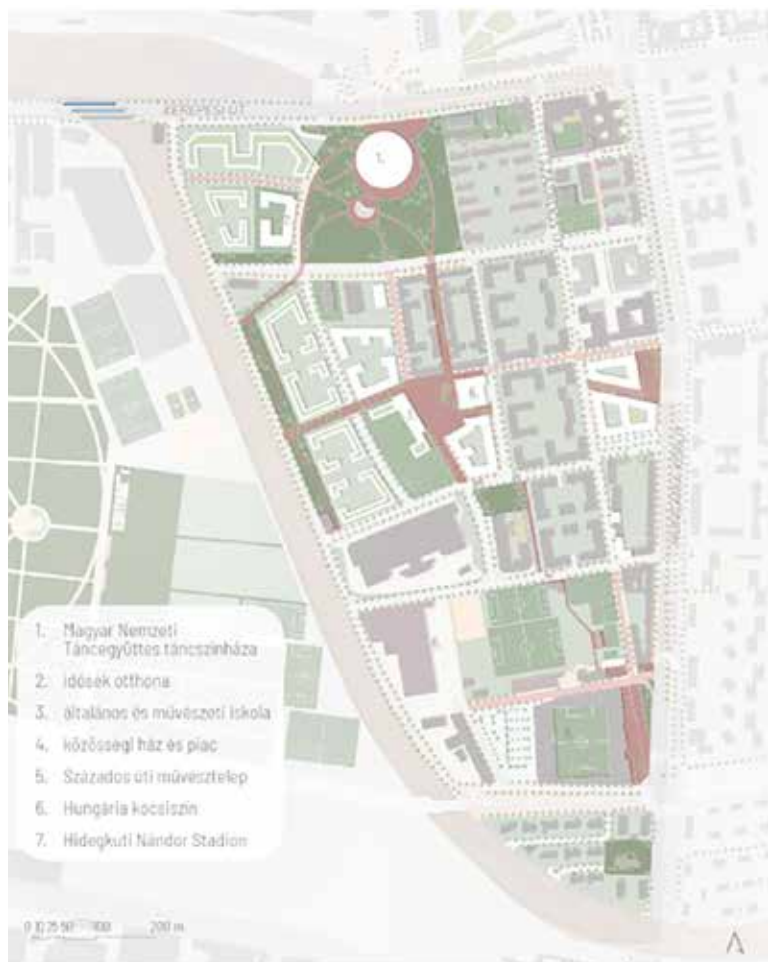
Terület- és Településrendezési Tagozat – Diplomadíj dicséret és oklevél

Janurik Csilla: Százados negyed – Emberarcú fejlesztési lehetőségek egy sokarcú pesti zárványban – Budapest

MATE Tájépítészeti- Településtervezési Kar; Tájépítészeti-, Településtervezési és Díszkertészeti Intézet; Településképzési és Települési Zöldinfrastruktúra Tanszék,
konzulens: Gergely-Korompay Judit DLA

A diplomamunka témaválasztása egy olyan budapesti városrészre hívja fel a figyelmet, amely a városközpont közeli pozíciójához képest – talán zárványhelyzete miatt is – meglehetősen alul reprezentált terület. A terv külön értéke a részletes vizsgálat és elemzés, mely a történeti fejlődést bemutató térképeken át a főváros fejlesztési dokumentumain keresztül szűri le azokat az elvárásokat, illetve evidenciákat, melyekre koncepcionális javaslatát építi. A beállt struktúrában a lehetséges beavatkozási helyszínének azonosításával és újragondolásával kifejezetten szép városépítészeti megoldásokat alkalmaz. A beavatkozási javaslatokat jól alátámasztják az elkészített elemzések, külön kiemelendő a történeti áttekintés, illetve a tervezési terület környezetében tervezett projektek összegyűjtése és bemutatása. Az új és megmaradó épülettömegek között a téri helyzetek, térképzés, térfalak rögzítése kifejezetten finom és szép. A meglévő városszövetet jelentősebb bontásokkal, de mégis érzékeny, illeszkedő módon szövögeti tovább. Az új részletek a meglévő és megmaradó helyeket is jobba teszik. Szép gondolat, a környező városszövetből adódó „művészet” tematika végig vezetése a javaslatokon. A környezetalakítás terv kifejezetten arányos és lépték helyes. A terv ritka példa napjainkban a bátorság és érzékenység kontrasztjának egymás mellettiségére, harmonikus együttes alkalmazására.

Teremy Viktória PhD és S. Vasi Ildikó

JELMAGYARÁZAT

- tervezett épület
- meglévő épület
- fővárosi rendeletben védett épület
- kivitelezés alatt álló épület
- gyalogos közlekedési felületek, terek / utcaterék
- vegyes forgalmú út
- kiszolgálóút
- főút
- vasúti terület
- közkert / közpark
- intézménykert
- sportpálya
- magánterületi zöldfelület
- intenzív zöldtető
- extenzív zöldtető
- öntött gumiburkolatú sportpálya
- járda / járdaszíj
- egyéb burkolt felület
- gyalogos-átkelőhely
- fasor
- facsoport
- híd rácsos ivfőtartója

1. Magyar Nemzeti Táncgyűjtés táncszínháza
2. idősek otthona
3. általános és művészeti iskola
4. közösségi ház és piac
5. Százados uti művésztelep
6. Hungária kocsiszín
7. Hidegkuti Nándor Stadion

0 10 20 30 40 50 60 70 80 90 100 m

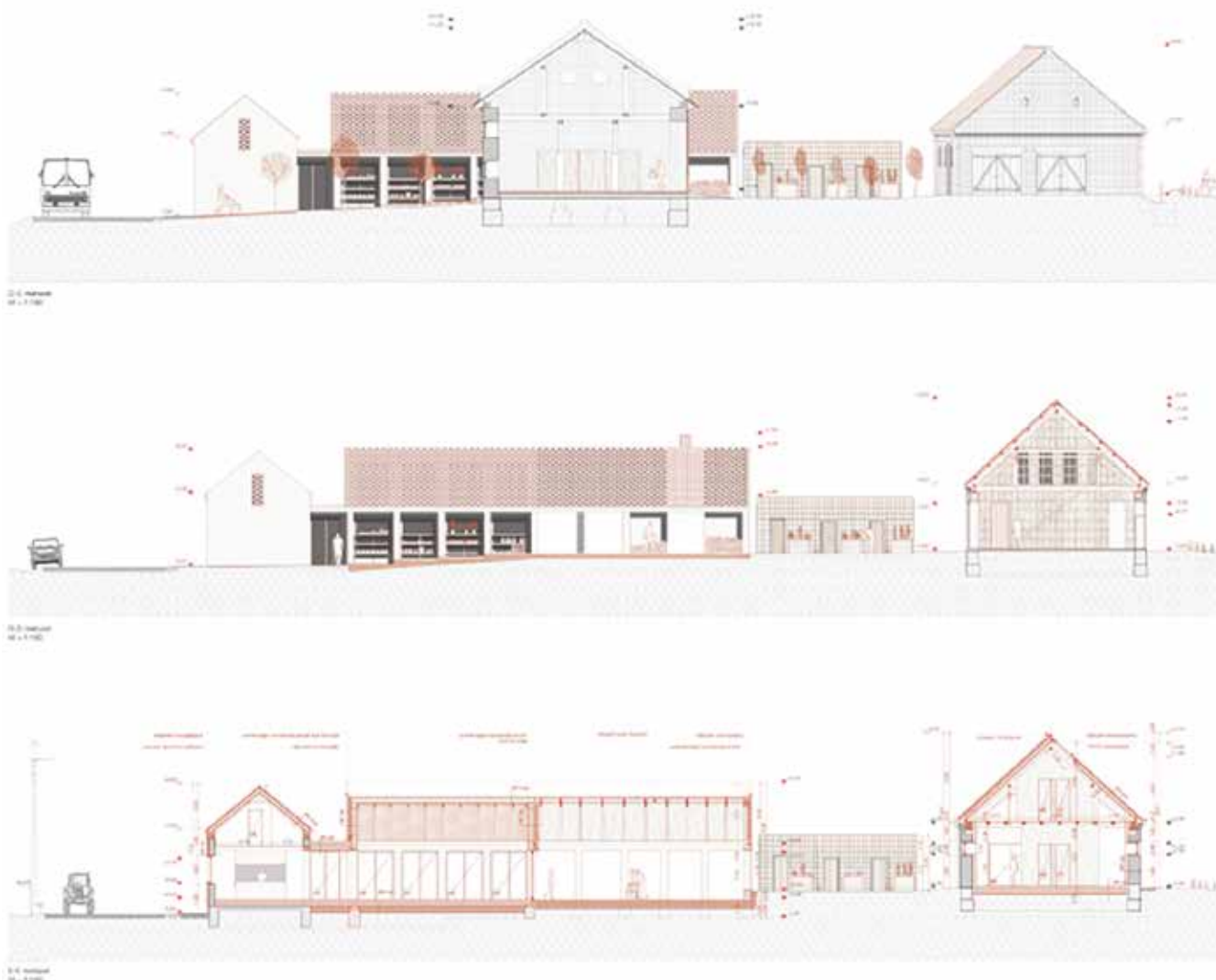
Építészet – Diplomadíj dicséret és oklevél

Érsek Máté Attila: Építészet tyúklépésben – vidék-újrahasznosítás – Oroszló, Petőfi Sándor u. 7.

BME Építészmérnöki Kar Középülettervezési Tanszék,
konzulens: Kronavetter Péter DLA

A helyszín- és témaválasztás egyszerűsége, őszintesége és magától értetődősége meghatározza a diplomamunka alapvetéseit. Az építészeti vízió olyan felülírást vetít előre, amely az összes meglévő és még használható erőforrást és anyagot hasznosítani szeretné, amit csak lehet. Emellett pedig minden hozzátett elem a használhatóságot, a józanságot és a kompozíció szépségét szolgálja. A szépségét, amely e tervben nem az önmaguk szépségeért húzott vonalakból képződik, hanem a múlt megértéséből, a jelen lét ismeretéből és a jövőbe vetett hitből bontakozik ki. Ugyanezt az attitűdöt hordozza a megtartott épületekbe való beköltözés természetessége és az új épületek elhelyezése és formálása is, amelyek a történet folytatásával a régi és az új elemek finom szövetét hozza létre. Így az illeszkedés, az anyaghasználat vagy az építészeti részletek kidolgozottsága nem önmagukban álló, megválaszolandó kérdésként és azokra adott (egyébként jó) válaszként merülnek fel, hanem a fő cél felé mutató, maguktól értetődő komponensek, amelyek szépen a helyükre kerülnek. A terv grafikai feldolgozása ugyancsak a hely egyszerűségét és a vízió őszinteségét közvetíti az Ikarus busszal és a mindennapi élet apró jeleneteivel.

Beke András
építész

Építészet – Diplomadíj dícséret és oklevél

Meszlényi Ambrus: Alacsony intenzív beépítés – Budapest, Kőbánya

BME Építészmérnöki Kar Lakóépülettervezési Tanszék,
konzulens: Perényi Tamás DLA

A helyszínválasztás aktualitásához kétség nem férhet: Budapest rozsdáövezeteinek rehabilitálása égető feladat. A tervező helyesen értékeli a meglévő épületállományt, és joggal dönt az erkölcsileg és fizikailag elavult ipari épületek elbontása mellett – megtartva az egyetlen védett elemet, a gyárkéményt – emlékeztető, szobrászati elemként. Jó gondolat a bontásból származó építőanyag újrahasznosítása a gyalogos utak burkolataként – mely egyszersmind a múlt anyagi megidézését is jelenti.

Jól keresi az élhető lakókörnyezet és lakótér lehetőségeit az alacsony-intenzív beépítések között. A választott átriumos forma tömegformájával jól reagál mind a természeti környezetre például a benapozás gondos tervezésével, de az épített tágabb környezetre is: emelve a beépítés magasságát, hogy az együttest a környező településszövethez illeszthesse. A különleges épületforma és a moduláris telepítés metszésében egyéni hangulatú együttest alkot, mely képes megidézni hangulatával az egykor itt volt ipari építészetet – vagy annak ideáját. Ezzel a terület múltját – pontosabban: annak szellemét is képes megidézni.

Daragó László Attila DLA

Diploma Fődíjas

Klenóczky Dániel Péter: Az Esztergomi Szénrakodó renoválása és környezetének revitalizálása

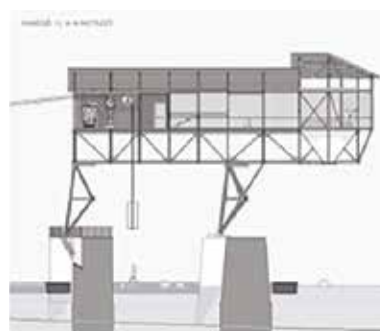
BME Építészmérnöki Kar Középülettervezési Tanszék,
konzulens: Kronavetter Péter DLA

Volt egyszer egy bánya Dorogon, ahonnan 1927-től 5 km hosszú kötélpályán vitték a szenet Esztergomig, és ott, a Duna partján, egy különleges építményen keresztül leeresztették a rakományt a tovább szállító uszályokba. Aztán 1968-ban bezárt a bánya, a kötélpályát is leszerelték, de ott maradt az a fura, szinte groteszk építmény, mint egy árva gyerek. 1995-ben ipari műemléki védeltséget kapott. Többen próbálták már megmenteni, talán ezért nem pusztult el.

És akkor egy diplomázó gondolt egy nagyot. Kizárván a mai műemléki helyreállítások két végpontját, a teljes rekonstrukciót és az erőszakos kontrasztosságot, az eredetre támaszkodó eredeti gondolat-tal ad új javaslatot, új történetet. A part menti fás területre, a felszínre hozta a bánya jelképes díszletét, a kiindulópontot. A trapéz keresztmetszetű építmény megidézi az egykori mélységi munkát, múzeum-szerűen bemutatva annak történetét. A külső homogén megjelenés szépen olvad be a környezetébe. A legfelső szintről pedig újjáéled a kötélpálya, de az már nem szén, hanem emberek szállít, libegő-szerűen. A tárgyszerűségét, eredeti jellegét megőrző különleges építmény felső szintjére érkezve előttünk a kilátás, alattunk a Duna, a légiességet a padló perforált lemeze csak fokozza. Nincs szükség semmi erőltetett új funkcióra. Pontosan ez a semmi tudja elegánsan megidézni a múltat. És a meglévő, felújított lépcsőkön le lehet menni a Duna szintjére, ha nem is uszályba, de hajóra szállni, vagy kajákba, kenuba, egy kis körrel fokozva az élményt.

Klenóczky Dániel terve a jelent megnyerte. Fődíjjal. Már csak a jövőt kellene, a valóságot.

A realitás talaján álló erős gondolatiságot látva ez sem tűnik lehetetlennek.

Nagy Gábor
építész

A cikk forrása: Budapesti Építész Kamara.

Budapest egyedülálló természeti, táji helyzetével harmóniában lévő épített örökség fenntartása és értékalapú fejlesztése érdekében Budapest Főváros Önkormányzata és a Budapesti Építész Kamara 2024 júliusában nyilvános pályázatot hirdetett a Budapest Építészeti Nívódíja 2024 elnyerésére.

A minden évben meghirdetésre kerülő pályázat feladata és célja, hogy a Budapest Építészeti Nívódíja átadásával elismerje és a nyilvánossággal megismertesse a városképet formáló, legkiemelkedőbb építészeti alkotásokat.

A bírálóbizottság tagjai: Kerpel-Fronius Gábor, a bizottság elnöke (Főpolgármesteri Hivatal), Eltér István, a Budapesti Építész Kamara előző elnöke, Erő Zoltán, Budapest főépítésze, Bardóczi Sándor, Budapest főtéjépítésze, Herczeg László, a Budapesti Építész Kamara elnöke, Frikker Zsolt építész, Perényi Flóra építész, Soltész Noémi építész.

A 2024. évi pályázatra beérkezett 18 pályamű közül a bírálóbizottság kilenc helyszínt tekintett meg. Végül egy nívódíj és öt dicséret átadása mellett döntött.

Az ünnepélyes díjátadó 2024. december 5-én volt a FUGA Budapesti Építészeti Központban, ahol a pályázatra beérkezett minden pályaműből készült kiállítás is megtekinthető.

A Budapest Építészeti Nívódíja 2024 elismerésben részesített épület tervezői emléklapokat, a dicsérettel minősített tervezők díszoklevelet és mindannyian pénzjutalmat vehettek át.

A Budapest Építészeti Nívódíja bírálóbizottsága idén is azokat a kiemelkedő ötleteket, elképzeléseket díjazta, amelyek méltók a város múltjához, meghatározzák a jelenét és követendő válaszokat adnak a jövő kihívásaira.

Budapesti Gazdasági Egyetem Könyvtár és Hallgatói Központ

Bp. XIV. kerület, Bagolyvár utca 6–10.

Felelős tervezők: Gereben Péter, Marián Balázs

Építész munkatársak: Bódi Gergely Gergő, Dormán Miklós, Hajnal Ödön, Ivicsics Júlia, Kovács Júlia, Percz Gábor, Tábi Sára, Ábrahám-Fúrús András

Belsőépítész tervezők: Ivicsics Júlia (Gereben Marián Építészek Kft.), Göde András, Horváthné Maróti Katalin, Király Edina (Kroki Kft.)

Táj- és kertépítész tervezők: Mohácsi Sándor, Polareczki Dóra (S73 Kft.)

Tartószerkezet: Romits Gábor (R.H.K. Kft.)

Épületgépészet: Mészáros Olivér (Mevaplan Team Mérnökiroda Kft.)

Épületvillamosság: Ivanics Zoltán, Nagy Olivér (Provill Kft.)

Tűzvédelem: Decsi György (Fireeng Kft.)

Konyhatechnológia: Gauland András (Teco-Gastro Bt.)

Forgalomtechnika: Rhorer Ádám (Közlekedés Kft.)

Akadálymentesítés: Kormányos Anna

Infografika: Hegyi Béla

Építtető: Budapesti Gazdasági Egyetem

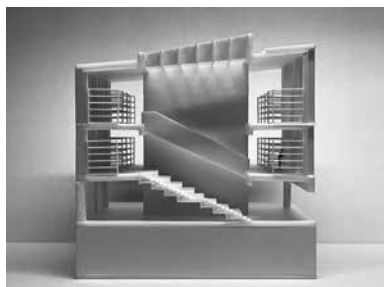
Kivitelező: Laterex Zrt.

A 2018-as nyílt építészeti tervpályázat kiírása anno így fogalmazott: „A központnak alkalmasnak kell lennie az oktatási, tanulási, kutatási és kulturális tevékenységek mellett a kikapcsolódásra és feltöltődésre is.” A megbízó tehát felismerte: a könyvtár mint intézmény az elmúlt évtizedben funkcionális átalakuláson ment keresztül, és a társadalomban betöltött szerepe is átlényegült. Mindezt a Gereben Marián Építészek Kft. mindenki számára olvashatóan fordították le az építészet nyelvére.

Az épület már városépítészeti alapállítással jelentősen újraértelmezi a meglévő egyetemi komplexumot és annak köztéri kapcsolatait: beépítési pozíciójával és az egykori utcai kerítés elbontásával cour d'honneur-szerű érkező, élettel teli közösségi tér jött létre.

A kollégiumi épület fedett-nyitott árkádsorral egészült ki, és hosszanti előcsarnokával szervesen kapcsolódik a könyvtárhoz. A komplexum belső közlekedőrendszere megújult.

A könyvtár szellős, átlátásokkal gazdagított belső tere tiszta szerkesztéssel és izgalmas kapcsolatokkal teremt korszerű közösségi tereket, „tanulóteret”. A belsőépítészeti elemek, az egyedi téralakító könyvespolcrendszer, a lépcsős olvasók mind az egyetemi közösséget szolgálják.

A visszafogott homlokzati szerkesztés és az anyagválasztás figyelmesen reflektálnak a meglévő épületekre. A finombeton pillérek vertikálitása hangsúlyt kölcsönöz az épületnek, ami így méltón válik a könyvtárfunkción túl a BGE új közösségi központjává és egyben Zugló izgalmas pontjává.

Liget Center Auditórium

Bp. VI. kerület, Dózsa György út 84/a.

Felelős tervezők: Király Zoltán, Bozsik Zoltán (TIBA Építész Stúdió Kft.)

Építész társtervezők: Csányi Zita, Hajas Veronika, Kéri Juli, Miklós Zsófia, Miljanovits Kira, Szenes Georgina, Tóth Tünde, Virágh Zoltán

Belsőépítész: Shell & Core terület: TIBA Építész Stúdió Kft.; bérlői terület: Erdélyi Linda (LAB5 Kft.)

Táj- és kertépítész tervezők: Balogh Péter István DLA † (s73 Kft.), Major József, Bálint Krisztina

Tartószerkezet: Markovits Péter (Markovits Tanácsadó Mérnökiroda Kft.), Bécsér Pál

Épületgépészet: Szigyártó Gábor (SMG-SISU Budapest Kft.), Pernyész György, Pitkó Attila

Épületvillamosság: Kapitor György (Zone-Plan Kft.), Aranyos Zoltán

Tűzvédelem: Nagy Béla (Famma Contra Kft.), Pukánszky Gabriella

Építtető: WING Ingatlanfejlesztő Zrt.

Kivitelező: FIT OUT Zrt.

Az egykori MÉMOSZ-székház tervezői (Gádoros Lajos, Perényi Imre, Preisich Gábor, Szrogh György, 1948–1949) érett nemzetközi modern építészeti nyelvezettel formálták a szakszervezet központját. Az épület, bár politikai alapon pellengérré állították, a rendszerváltozásig megőrizte intaktságát. Dózsa György úti frontja Erick van Egeraat és Komjáthy Attila 1999–2001 közötti tervezésének köszönhetően alakult irodaházzá. A WING fejlesztésében és a TIBA Stúdió tervezésében készült legújabb átalakítás a beköltöző egyetlen nagy bérlő igényei mentén merészen nyúlt ehhez az örökséghez. Az RTL hírtúdiója számára markánsan, de nem teljesen visszafordíthatatlanul építették át az eredetileg műgonddal megkomponált kongresszusi termet, alapvetően tisztelettel bánva az elődök anyaghasználatával, térképzésével, formáival, olykor egészen a restaurátori részletességig. A megtalált és az oldalbejáráshoz kihelyezett vörösmárvány avatási tábla, a rekonstruált Tar István homlokzati dombormű, a banánlépcső megindító szépségű eredeti anyagai, a korábbi kubai nád álmennyezet íveinek megidézése mind azt mutatják, hogy az építészek balanszírozni próbáltak az örökségvédelmi szempontok és a tévészékház igényei között. Bár a ház folyamatosan nagy építészeti viták kereszttüzeiben áll, dicséretesek megmenetelt értékei, felújításainak egymásra rétegződő óvatossága és a pusztta tény, hogy teljes terjedelmében új életre kelt, és továbbra is megidézi egy nagy stíluskorszak alkotóinak építészeti törekvéseit.

Inside-in

Bp. XI. kerület, Építész utca 8–12.

Felelős tervező: Alexa Zsolt DLA, Rabb Donát, Schreck Ákos DLA

Projektvezető építész: Bernard Bea

Építész: Gelányi Henriett, Tátrai Anna Flóra, Tislér András

Építtető: Belfry Group

A remeterákok vagy Bernát-rákok életük során keresnek maguknak egy csigaházat, amelybe beköltöznek, majd életük során, ahogy növekednek, egyre nagyobbra cserélik azt. Ilyen furcsa gondolatársítások jutnak először az egyszeri építész eszébe, látva a fehérre meszelt, korábban támpillérekkel megtámasztott, talált csarnokot, amelybe új funkció költözött. Az új irodák kényelmesek, otthonosak, meglepően kevés a feszültség régi és új között. A beköltöző nem tölti ki maradéktalanul a rendelkezésre álló területet, jóleső térfellegek maradnak, amelyeknek funkciói kevésbé meghatározottak. Beszélhetnénk a felhasznált struktúra értékeiről, ez azonban inkább érdekesnek mondható, karakterét erősen a véletlen szülte, megtartása az épített értékek minősítésének újrarendelésére készlet. Környezetében sorra tűnnek el, vagy felismerhetetlenségig épülnek át társai: az 1960-as, 1970-es évek innovatív ipari építészete gyakorlatilag nyom nélkül szűnik meg. Ezért ez a ház egyszerre úttörő és példamutató. A megrendelő és a tervező bátran vállalták a feladatot, és minőségi módon valósították meg a tervet. Az ipari emlékek minősítése, védelme nem tisztázott, kezelésük módszertanát a mai napig nem dolgoztuk ki. Jegyezzük meg ezt a házat hivatkozásként!

DICSÉRET

DICSÉRET

DICSÉRET

A Kelenföldi Alállomás homlokzata

Bp. XI. kerület, Hrsz. 4042/109.

Homlokzati tervek felelős tervezője: Hámosi Péter

Homlokzati tervek építész társtervezője: Guba Sándor

Homlokzatechnikai épületszerkezeti tervező: Laufer Péter

Az épület generáltervezője: Balogh László

Tartószerkezeti tervező: Volszky Ottó

Táj- és kertépítész tervező: Mohácsi Sándor

Építész munkatárs: Novák Sándor

Építtető: ELMŰ Hálózati Kft. + Property Market Kft.

Kivitelező: Market Építő Zrt.

„Süllyesztették volna a föld alá!” – fut át először a szemlélő agyán, amikor meglátja a Buda-Part zöldfelületként meghatározott területének közepén a hatalmas transzformátorházat. Szembesülve azonban ennek költségvetési és technikai nehézségeivel, kisvártatva arra fordul a figyelem, hogy miként lehet az átalakult környezetben átértelmezni, és éppen a láthatóvá tétellel eltüntetni a tájidegenné vált épületet.

Ezt a tervező apró geggel oldja meg, a falfelületre az épület funkciójára utaló, a világ különböző tájairól származó színezett porcelánszigeteléseket helyez díszítőelemként. Apró ötlettel ér el nagy hatást, töri meg a nagy, egybefüggő falfelületeket, teszi emberléptékűvé és játékosá az egyébként a lakókörnyezetben idegenül ható drabális testet. Mindezt úgy, hogy a zöldfelület játszótáira reflektálva a villamosipari funkció mellett egy mászófalat is megidéz.

De hogy se a játékoságot, se a szabadság játékoságból születő kísértetét ne vegyük túl komolyan, arra az épület számos pontjára kihelyezett, a falra mászást tiltó táblák figyelmeztetnek. Rendre. De ugyanígy motoszkál a látogatóban a kétely, hogy nem csökken-e túlságosan a kiváló geg ellenére is a park fennmaradó területeinek használhatósága.

Összességében azonban dicséretet érdemel az az egyébként kiváló minőségű kivitelezéssel megoldott könnyed poén, amivel egy fizikai adottságot gazdaságos eszközökkel lényegít át úgy, hogy mindeközben illeszkedik az ipariból lakóterületté vált környezetbe.

Normafa Siház

Bp. XII. kerület, Eötvös út 59.

Felelős tervezők: Szabó Levente DLA (Hetedik Műterem Kft.), Bartha András DLA (Studio Konstella Kft.)

Építész társtervező: Gyulovics István DLA, Alkér Katalin DLA (Studio Konstella Kft.)

Belsőépítész tervező: Hetedik Műterem Kft., Studio Konstella Kft., Mtenga Bianca, Bagota Réka

Táj- és kertépítész tervező: Billing Tamás, Bancesy Réka, Szalay-Szakály Zsuzsanna, Vidacs Borbála (PLAN-T Field Design Kft.)

Munkatárs: Tóth Szilvia

Statika: Hegyi Dezső, Ther Tamás

Gépészet: Cser Ildikó (Cser & Cser Bt.)

Elektromosság: Sági József (Orfireusz Kft.)

Épületszerkezetek: Schreiber Gábor (S-4 Mémőkiroda Kft.)

Építtető: Budapest Főváros XII. Kerület Hegyvidéki Önkormányzat

Kivitelező: Archibona Kft.

A Normafa Siház tanúház, amely Budapest egy fontos pontján áll őrt, segíti – vagy nehezíti? – a tájékozódást. Eredetileg fontos útelágazásban épült: a János-hegy és Csillebérc között lehetett választani, a Kis Egyetemi és a Nagy Egyetemi jobbra volt, a Szamár-lejtő balra.

Később még fontosabbá vált az elágazóhely: balra, Csillebérc felé száguldottak merész kanyarral a csillebércei úttörők, a KFKI-különjáratok, atomfizikusok, számítógép-szerelők, csillagászok, funkcionáriusok. A János-hegy felé mentek a kirándulók, a sportolók, élükön Papp Lacival, fát vágni.

Ma már nem itt van az útelágazás, nem itt szállnak át a csúcstudósok, nem azon a bejáraton megyünk be, nem az a vendégkör lép az épületbe. És mi az, hogy síház? És hol itt a hó?

A tervezők ebben az elbizonytalanodó helyzetben, érzékeny megbízói hozzáállás mellett raktak rendet és valósítottak meg egy „talált és csinált” gesztust kiváló minőségben. Átfordult a ház, a bejárat. A síház idézőjelbe került: a bővítmény kereste és megtalálta a helyét, sőt, új karaktert is hozott. Sajátos építészeti gesztus alakítja a tömegformálást, az anyaghasználatot. A térképezés a tartószerkezet meghökkentő alkalmazását is feltételezi, a belsőépítészet további meglepetésekkel szolgál. És észre kell vennünk, hogy az együttes a tájban áll, az üvegfalak az erdőre nyílnak, nincsenek bodegák a környéken, a fák közt ülünk, bent. És ez jó...

A Normafa Síház jó kezekbe került: Budapesti újabb alkotással gazdagodott a Gesamtkunst kategóriában.

A Dráva park megújítása

Bp. XIII. kerület, Dráva utca 3.

Felelős tervező: Király-Salgó Borbála, Kontra Dániel

Tervező: Bátori Dorka, Vámosi Livia Blanka, Kóczán Dalma, Pap Noémi

Automata öntözőrendszer: Skublics László

Közüvilágítás, elektromos ellátás: Molnár Attila

Vízellátás: Leitner Gábor

Építető: Budapest Főváros XIII. Kerület Önkormányzata

Kivitelező: Parkfenntartó Kertészeti és Szolgáltató Kft.

A Dráva park a XIII. kerület progresszív zöldterületi fejlesztésének legújabb példája. A terület egy heterogén városrészben található, egyik oldalról a Dózsa György út négy sávja, másik oldalról tíz- és négyemeletes panelházak, hátulról egy óvoda és idősok klubja, a negyedik oldalról pedig a Váci út egyik magas irodaháza határolja. A park nem tartozik egyértelműen egyetlen lakó- vagy irodaegységhez sem; a felújítás előtti, kerítéssel elzárt állapotában leginkább átmenő forgalmat biztosított a telep négy sarka között.

A feladat nem egyszerűen a park zöldterületének újragondolása volt, hanem egyfajta identitásképzés. A lakosság bevonásával és többkörös igényfelméréssel sok befogadandó funkciót sikerült meghatározni: az északi, zajtól és forgalomtól leginkább védett, elkerített területen kapott helyet a játszótér; illetve a Dózsa György út mentén a kutya-futtató. A kettő között kialakult folytonos zöldfelületet kanyargós gyalogosút rendez, amelynek vizuálisan elhatárolt részein alakítottak ki piknikasztalokat, kültéri sporteszközöket, olvasósarkot, ping-pong-asztalokat és egyéni leülőket. Említést érdemel a kialakított zöldfelület diverzitása is, amely több mint 20 fát, 10 000 élő növényt és 4000-nél is több cserjét jelent.

Az újjászületett park valódi rekreációs teret kívánt létrehozni, ahova generációtól függetlenül szívesen járnak a környékbeliok. Fél évvel a megnyitást követően a lakossági visszajelzések alapján úgy tűnik, a megújulás sikeres volt.

DICSÉRET

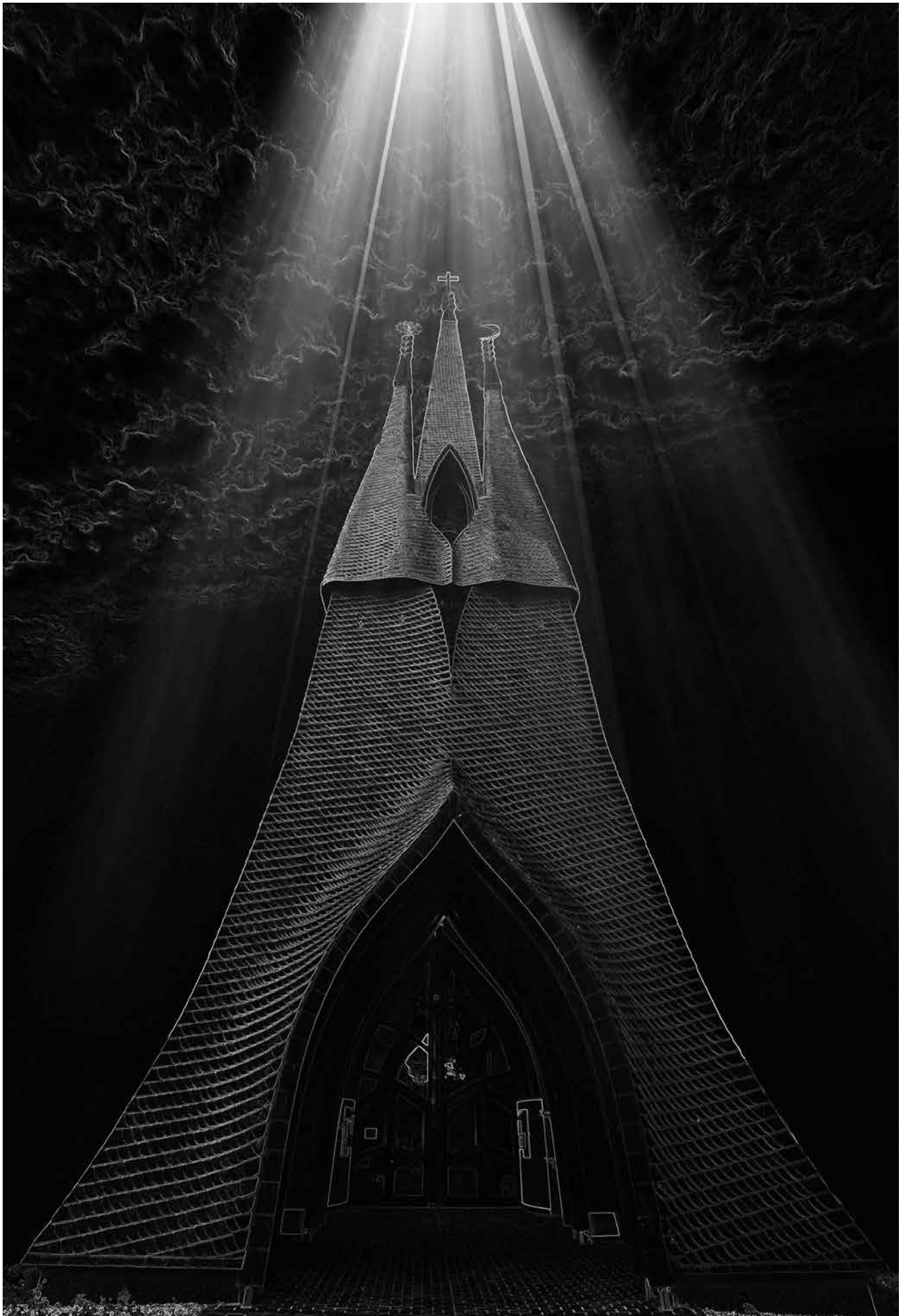

foto: BÉK

Elhunyt kollégák, pályatársak

Agód Zoltán (1980–2024)	Kovács János (1951–2024)
Angyal István (1951–2024)	Kovács József (1950–2024)
Ardó Mária (1942–2024)	Kovács Mária (1939–2024)
Babos Beatrix (1948–2024)	Kőnig Tamás DLA (1951–2024)
Balogh Bertalan (1954–2024)	Kubináné Kroó Kornélia Nóra (1965–2024)
Balogh Péter István DLA (1973–2024)	Kurcz Ernő (1950–2024)
Beke Csilla (1943–2024)	Ligeti Ferenc (1939–2024)
Benke Zoltán (1961–2024)	Lipóth Lajos (1932–2024)
Benyó László (1948–2024)	Ludányi László (1938–2023)
Bertáné Tarjányi Judit (1953–2024)	Maleczki László (1954–2024)
Bogdán Péter (1954–2024)	Meláth Szilvia (1970–2024)
Bokor Mihály (1936–2024)	dr. Molnár Jenő (1935–2024)
Boldog Mária (1949–2024)	Paksi Pál (1944–2024)
Csaba István (1926–2024)	Papp Tibor (1940–2024)
Csomor Tibor (1960–2024)	Pernecky László (1938–2024)
Csordás Tibor (1947–2024)	Pongrácz Katalin (1955–2024)
Dittler Ferenc Pál (1948–2024)	Rada István (1954–2024)
Erőss Mihály (1939–2024)	Reinhardt Mátyás (1940–2024)
Fehér László Ede (1950–2024)	Rész Attila (1941–2024)
dr. Finta József DLA (1935–2024)	Sarlós Júlia (1953–2024)
Fodor Béla András (1954–2024)	Sasváry Andrea (1958–2024)
Hardy Lajos (1942–2024)	Schultheisz Imre (1937–2024)
Harsányi Kálmán (1940–2024)	Sóhalmy Emil (1946–2024)
Heinrich Ferenc (1943–2024)	Soltész Jánosné (1949–2024)
Hlatky Attila (1956–2024)	Sólyomvári György (1944–2024)
Husztai Pál (1940–2024)	Szabó László (1940–2024)
Hüse Lajos (1951–2024)	Szalai Ferenc (1945–2024)
id. Kajati Attila (1939–2024)	Szecskó József (1950–2024)
Kantler Mária (1956–2024)	Széll Péter (1974–2024)
Kántor Lilla (1985–2024)	Tóth István (1932–2024)
Kéki–Luterán György (1969–2024)	Tóth József (1960–2024)
Kévés György (1935–2024)	Tóth Sándor (1946–2024)
Kilián Györgyné (1956–2024)	Vadász György DLA (1933–2024)
Kiss Attila József (1952–2024)	Varga Csaba (1969–2024)
Kiss Géza (1947–2024)	Varga István (1975–2024)
Klenóczki Norbert (1971–2024)	Vass Gyula (1952–2024)
Kósa Lajos (1954–2024)	Vitézné Füzi Mária (1950–2024)

Köszönjük a fotósoknak és építészeknek, hogy fotóikkal segítették a kiadvány megjelenését.

ÉPÍTÉSZ ÉVKÖNYV 2024

FŐSZERKESZTŐ

Tutervai Mátyás

a Magyar Építész Kamara alelnöke

FELELŐS SZERKESZTŐ

Dér Andrea

SZERKESZTŐSÉG

Magyar Építész Kamara

H-1088 Budapest, Ötpacsirta u. 2.

www.mek.hu

szerkesztoseg@mek.hu

FELELŐS KIADÓ

Magyar Építész Kamara

dr. Hajnóczi Péter elnök

Készült

a Publicitas Art Media Kft. gondozásában

H-1021 Budapest, Tárogató út 26.

Ügyvezető: Nagy Ibolya

ibolyan@publicitasart.hu

ISSN 1585-9223

